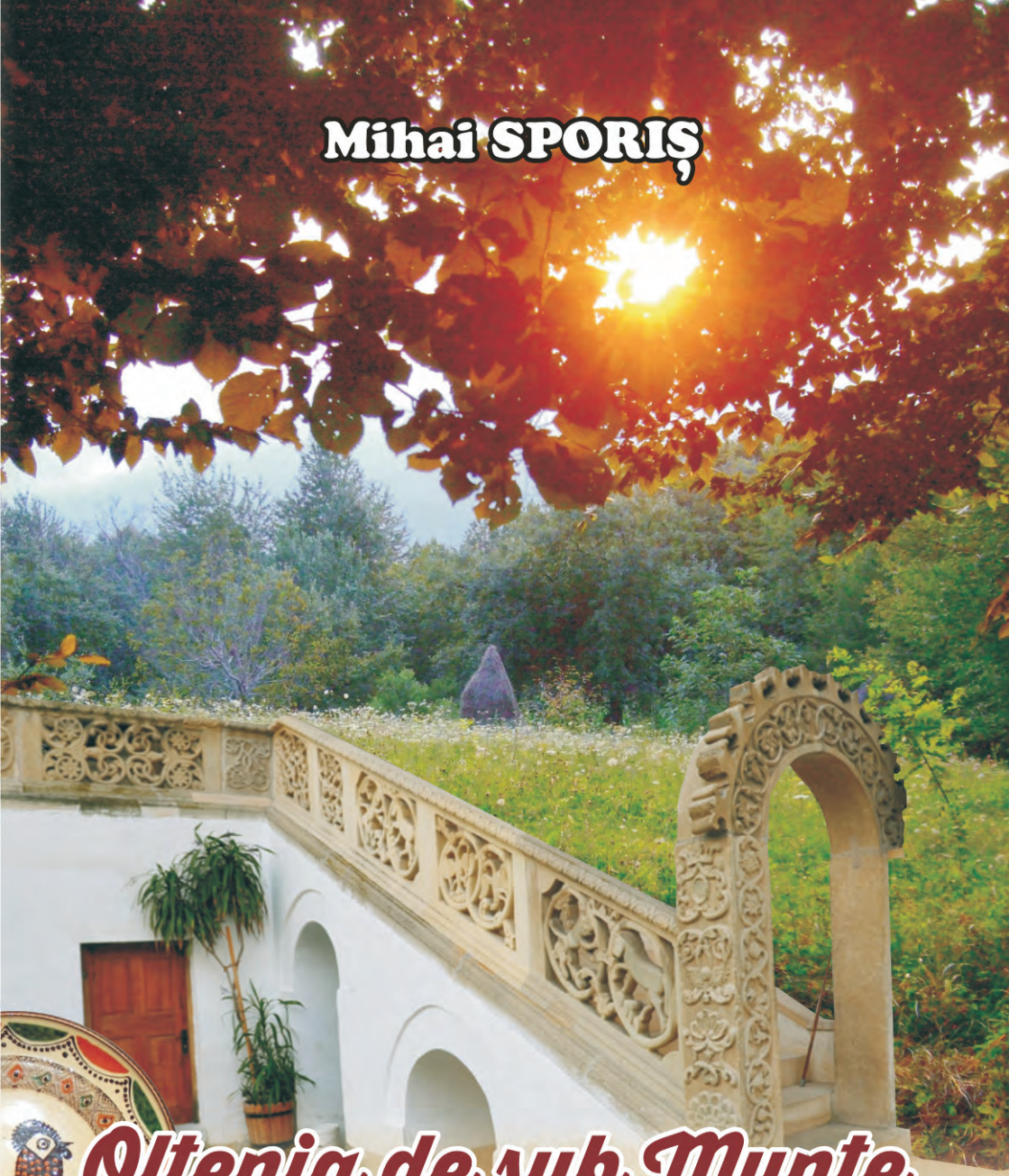
Mihai SPORIȘ

Oltenia de sub Munte

Repere Vâlcene vechi şi noi

Mihai SPORIŞ

Oltenia de sub Munte

Repere Vâlcene vechi si noi

Coperta: Adrian Şuiu - colaj; scara şi poartă Brâncovenească
de la Mănăstirea Hurezi, ceramică de Hurezu,
şi peisaj rural de august (foto: Andreea-Otilia Şuiu),
din comuna Dăeşti, județul Vâlcea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SPORIS, MIHAI
Oltenia de sub Munte: Repere Vâlcene vechi şi noi /
Mihai Sporiş. - Râmnicu-Vâlcea : Adrianso, 2015
ISBN 978-606-8089-17-1

821.135.1-992

ISBN 978-606-8089-17-1
Tiparul s-a efectuat la Editura ADRIANSO

Mihai SPORIŞ

Oltenia de sub Munte

Repere Vâlcene vechi şi noi

Editura Adrianso,
Râmnicu-Vâlcea, 2015

“colţului nostru de rai şi duhului său
le datorăm iubirea întreagă!”

„Într-o țară așa de frumoasa, c-un trecut așa de glorios
în mijlocul unui popor atât de deștept, cum sa nu fie
o adevarata religie iubirea de patrie…"

(Alexandru Vlahușa, ***România pitoreasca****)*

Prefața

Aceste cuvinte ale aproape uitatului Alexandru Vlahuța, constituind un moto la o noua carte, n-au fost alese întâmplator.

Fostul regim comunist a uzitat, în scopuri pur propagandistice, noțiunile de patrie și patiotism, atât de dragi poporului român.

Dupa 1989, concomitent cu debusolarea economiei naționale, au patruns elemente specifice globalizarii, devenind tot mai dificil sa revalorificam ceea ce fusese aproape epuizat de conținut. Începând cu anul 1993, raspândite în revistele și ziarele locale, apar într-o surprinzatoare lumina, adevarate comori de gândire și simțire românească. Autorul, care semneaza la început modest, doar cu inițiale, apoi cu numele de familie, ca și când ar vrea sa se ascunda în spatele îndraznelii, are în vedere panoramarea geografica, istorica, folclorica, tehnica și artistica a unui ținut binecuvântat de Dumnezeu: Oltenia de sub Munte.

Revitalizarea unor simțaminte considerate desuete, dupa '89, este necesara, daca nu cumva obligatorie. Traim timpuri controversate și dificile, când un mare numar de români au parasit forțat meleagurile natale, cautându-și un nou rost, departe de casa. Ce i-ar putea determina sa vibreze, sa-și reaprinda speranța, daca nu o ofranda de

cuvinte alese, cu un impact major asupra fondului de dor pentru „acasa”.

Dorim sa ocolim, cu dibacie, o enumerație ți totuți n-o putem evita. Gruiuri, posade, râuri navalnice, drumuri țerpuite de munte, stânci nu sunt simple repere geografice ale unei zone românești bogat înzestrate de divinitate. Prin ele trece, ca o țoapta noptateca perena, duhul dacismului, însemn de noblețe veche a poporului român.

Interesante sunt observațiile scriitorului asupra simbiozei dintre antroponimia ți toponimia arealului studiat. În unele cazuri, numele localitaților deriva din cele ale neamurilor cu care baștinații au intrat vremelnic în contact. Alteori s-au impus antroponime vechi ți cunoscute drept toponime (Voinea, Breazu, Calin, Caliman, Mihai, Maldar etc.). Relieful montan ți transhumanța au dat naștere nedeilor, prilejuind întâlniri, sfaturi, schimburi comerciale, susținând pastrarea tradițiilor ți portului stramoțesc. Cântecele, horele, lutul însuflețit de meșterii olari iscusiți, târgurile, credința ortodoxa respectata cu sfințenie ți adeziune spirituala în atâtea locașuri de cult au determinat rezistența noastra de neam. Cu emoție curata, scriitorul subliniaza: „Vâlcea îți striga numele sub repere vechi, sub reper simbol în ți pentru orizonturi în care doar curgerea se schimba, matca ramânând aceeați, poate puțin mai adâncita, mai stabila…”

Descrierea cu epitete cromatice, bogat ornamentata metaforic, este modul dominant de expunere în acest conglomerat de reportaje-eseuri. Remarcam în cronicile dedicate unor evenimente spiritul critic ți angajarea unor atitudini, alaturi de apelul mobilizator ți îndemnul la

acțiune. Aprecierile sale pentru oamenii remarcați, în diverse situații, sunt generoase, confirmând ți aici titlul unei carți a domniei sale: „Omul trebuie iubit"(Editura ADRIANSO, Râmnicu Vâlcea, 2006).

Pasionat de istorie, ca om al locului, domnul Mihai Sporiț se împarte entuziast între trecut ți prezent, cu un singur scop: acela de-a trezi din amorțire ți inerție un simțamânt firesc, o atitudine. Între modelele emblematice ale istoriei revendicate repere vâlcene, în mirifica Oltenie de sub munte, amintim pe Mircea cel Batrân, Matei Basarab, Constantin Brâncoveanu, Dumitru Draghicescu etc., pentru a caror cauza pledeaza, prin aprofundarea informației istorice. Sugereaza, cu obstinație, ce ar aț tepta înfrigurat de la contemporani, în numele urarii vechi a poetului național, pe care-l divinizeaza:

„Ce-și doresc eu ție, dulce Românie,
ș ara mea de glorii, șara mea de dor
Brațele nervoase, arma de tarie
La trecutu-și mare, mare viitor!..."

(Mihai Eminescu, „Ce-ți doresc eu ție…" 1867, 14 aprilie)

Lidia Viorica Hanaru

Mulţumiri!

Autorul şi Editura "Adrianso" mulţumesc **Consiliului Judeţean Vâlcea, primăriilor din Oltenia de sub Munte şi din Ţara Loviştei,** *pentru sprijinul moral şi/sau material necesar apariţiei acestei cărţi.*

*

Cartea este oferită câştigătorilor concursului **"Vâlcea Colţ de Rai" - ediţia a III-a,** *organizată de* **Biblioteca Judeţeană Vâlcea - Antim Ivireanul** *(prin Biblionet) şi de* **Cercul de la Râmnic: România - Grădina Maicii Domnului.**

Repere vâlcene

Ne definim felul nostru de-a fi – un filigran inconfundabil din ansamblul țării celei mari ți rotunde ca un soare, sau o hora – prin câteva repere simbol, niciodata suficiente surprinderii tuturor nuanțelor, dar în masura, totuți, sa lamureasca identitatea noastra vâlceana.

Pastram în nume lupul lupoaicei capitoline, lupul din stindardul dacic, aici unde Buridava le-a fost capitala dacilor buridavensi. Pastram în nume, în partea montana, Lotrul, cu conotația lui de razvratit la ordinea adusa, aici, din alta parte. De aici derivarea catre lupul, hoț al turmelor ți mai nou catre hoțul apelor pentru hergheliile subterane de cai putere.

Ne-am îndârjit ca Oltul, batrân Alutus, sa fim noi în drumul fara întoarcere al rezistenței de neam. Am aparat trecatorile, iar istoria, scrisa, pictata a altora consemneaza chiar un fapt obițnuit prin parțile noastre: o Posada Basaraba prin Pripoarele Periț anilor, o posada între Argețul voievodal ți locul vânatorilor domnețti prin Loviț tea atâtor … loviri napraznice, consemnate de rabojul cronicarului.

Ne urmareț te ți acum „umbra" lui Mircea Cozianul, a lui Radu de la Afumați, în Cetațuia Vâlcii, a lui Anton Pann la Dintr-un Lemn, a lui Moxa, a lui Antonescu la Bistrița Craioveț tilor, a lui Matei Basarab în cuibul de vulturi al Arnotei, a Brâncoveanului la Hurezi, a Magherului la Troian ți câte alte umbre în memoria pamântului nostru nu ne urmaresc în taina, mereu samânța unor rosturi ți rostiri noi, mereu seve unor

creț teri cu aceleați cifruri.

Ne-am aparat felul de-a fi cu natura, cu oamenii, în crezul creț tin-ortodox ți am ridicat atâtea lacațe, cum numai în binecuvântata Bucovina mai gaseț ti. În inima meleagului nostru, la Râmnic, episcopia pastorea credința pentru plaiuri mai întinse ți într-un veac anume slujea întreaga românitate cu slova tiparului ți cu osârdia gramaticilor sai. Din țesurile Balceț tilor luam pâinea, de la Ocnița sarea, însemne perene ale ospeției. De la Ioneț ti, din dealurile Milcoiului ți din câte alte locuri, luam fructele împlinirii tuturor pacatelor. Din însorirea dealurilor Dragațaniului, Dobruței, ca ți de pe fața sudica a Coziei, de la streținile caselor, framântam, din vremuri dacice continua noastra împartațanie. La Vladeț ti, la Horezu, lutul se însufleț ește în forme primenite ți da glas proaspat tuturor cocoților, slobozind zorii repetabilelor noastre treziri. La Babeni, Vaideeni, în Stânele loviț tene, ca în toata Oltenia pastorala a streținii cu cetina, mielul cel blând, susurul cavalului vorbesc de meț teț ugul cel mai vechi, coborând pe Abel, din Vechiul Testament pentru esența noastra mioritica, dar cu consecvența solara a nedeii ți a dragostei de vetre cu focul nestins, pentru batrânul Zalmoxis, al Dochiei.

Vâlcea, binecuvântata în Oltenia de sub Munte, sarutata de Alutus, strajuita de munții ți dealurile ei, îți arata fața frumoasa ți faptele. Vâlcea îți striga numele sub repere vechi, sub repere-simbol în ți pentru orizonturi în care doar curgerea se schimba, matca ramânând aceeați, poate puțin mai adâncita, mai stabila.

Prin grădina Olteniei de sub Munte

Veneam dinspre Târgu Jiu, într-o zi ce fusese foarte generoasa pentru dorința noastră de-a cunoaşte pe mulți dintre iubitorii lui Brâncuşi, pentru care, dis de dimineață, am plecat cu Gh. Carbunescu din Râmnicu Vâlcea, cu destinația Peştisani. O zi densă în evenimente la Peştisani, Hobița, Târgu Jiu. Lume multă venita din țara cea mare, în care astăzi Oltenia de sub munte era gazda buna, se va fi pus pe taifasuri şi pomenire pentru Constantin Brâncusi. Ca toate lucrurile frumoase, ziua se topise iute, iute… Asa gonea în înserarea Gorjului si neostoitul meu companion, îndrăgostit de viteză, se-nțelege! Seara coborâse bine pe strada tânărului oraş Baia de Fier, când vom fi poposit la porțile familiilor Greiere, junior şi senior, la nepoții şi vărul lui Carbunescu, anunțati că îi vom colinda preț de-o noapte. O seară de ținut minte, cu povestea ei dusă lunecos în cumpana celeilalte zile. Nea Ionica Greiere, varul, un om plin de viață, umor şi îndoială socratica m-a cucerit imediat. Un ştiutor de multe, hâtru, cu spirit liber si cu o părere ferma despre lucrurile… pascute de demult. Adevarul sau este mândrie gorjeana autentica, spirit al înaltului care urca cu ulița, devenită strada, chiar pe munții din spatele casei. Plin de nobilitate, acest om netemător de creste şi nestrivit de numele unor oameni, ridicați din locurile lui de baştină, fie el chiar… fugitul de-acasa: Brâncuşi. Copiii, gazdele noastre, fiul si nora - din Bengesti, care aminteşte de un mare neam boieresc înrudit cu Basarabii, după spusa lui Hasdeu… neaparat gorjeni!- au o fata la Liceul ,,Ecaterina Teodoroiu" din

Târgu Jiu, în clasa a XII-a, viitoare candidata la … Farmacie. Adevarați gospodari, juniorii vădesc un simț al frumosului în întregul său. Ordine, curațenie, armonia lucrurilor aşezate în utilitatea modernă, fara ostentație, dezinvoltură de stapâni peste truda mâinilor lor şi fireasca asezare în gândul lor despre frumos, au creat bucuria întâmpinării şi starea noastră de bine.

Deşi ziua păruse plina ochi, au mai încaput multe în povestea ei. Ionica, cu o memorie nesecata a evenimentelor zgândarita de Gica, şi el un hâtru, pe măsura varului, amândoi cu harul povestirii (chiar ieşind din tactul orologiului!), mi-au pus în palmă felul de-a fi al olteanului de sub streaşina munților, pe unde vor fi fost cândva strămoşii lor, ungurenii originari. Ionică se ştie cu fluierul, iar Gică are un viers remarcabil pentru romanța născuta din poezie. Ce îngemanare în respirația adâncă a duhului locului…, gândeam în sinea-mi şi cum stie locul să-şi ridice glasurile potrivite! Ionică curațase via din curte şi căzuse de pe scara. Se afla la a treia cascadorie de acest fel şi era bântuit de gândul vreunui blestem. Îi făcuse provocarea varul sau sa puna mâna pe fluier. Era prea târziu şi apoi nu mai încăpeau vorbele ce-şi asteptau de mult slobozenia. Ziua de 16 Martie se pupase deja cu cea de 17 (Anno Domini 2012!), si hotarul se cerea, cât de cât, respectat. Ne retragem la culcare mult după miezul nopții cu promisiunea să închidem taifasul şi tainele altă data, poate chiar în zori.

Camera de la etaj, cu vedere spre rasarit, ma îmbie la somnul caruia îi cad prizonier instantaneu. Ma frec la ochi pe la primele ore ale dimineții. Lumina sporea în intensitate. De la parter răzbateau vocalizele somnului. Gica se visa motor cu ardere interna şi interpreta o

romanță în doi timpi, de parca ar fi fost… trabant. Descifram în adâncimea cimpoiului tihna mulțumită a unchiului cu aşa nepoți şi confortul construit cu trudă şi pricepere de acestia să sfideze iarna care era în toi pe crestele învecinate ale Parângului. Nu departe, pe valea Galbenului, Peştera Amazoanelor - pe numele lor latin muieri, unele aprige si devotate familiei (cum rar mai găseşti în bătatura cea larga a lumii!)- vorbeşte de o mitologie si o istorie ce parcă ieri s-au despărțit de realitatea cotidiană. Femeia, stapâna casei, gâtul barbatului, cum se va fi cuminecat în ordinea gentilica a Gorjului, din substratul dacic şi apoi de-a pururi mosnenesc, se vădea şi-n nora lui Ionică, impecabila noastra gazda şi gospodină. Cândva stapânii porților cu Puterea, căftaneau domnitorii şi îi numeau…gospodari. Femeia amazoană, mai nou monahia obstilor feminine, dar si gospodina fiecărei gospodarii este prin toate îndeletnicirile sale, stapâna casei. Rostul omului, adica al barbatului, este în lupta sa cu lumea de dincolo de gardul prea strâmt pentru un cocoş de munte. Bărbații Gorjului, şi ai întregului spațiu cu oameni liberi, respiră aerul rarefiat al înalțimilor. Ei vânează, adulmecând urmele de sub cer. Aduna trofeele : blanuri, coarne, colți etc., probe ale puterii de-a stăpâni, dincolo de gardul casei. Eroul este doar cel viteaz de la fruntariile orizontului aparat straşnic. Interiorul este apărat de leoaica (leoaica tânara iubirea… ne atenționează poetul!), adica de stapâna inimii din fortareața comună cu casa şi orizont de cuprindere. Cuibul puilor este al mamei, iar cerul zborului lor este al … omului, cerc larg ca ograda, ca țara, pregătit tuturor şi apărat eroic.

Mi-am recuperat întârziat ziua de ieri. Primele raze

razbateau prin aerul proaspat al dimineții, perpendicular pe inima inundată de zvonul crescând al Olteniei de sub Munte. Dinspre acolo, de la hotarul cel viu al Oltului, cu numele lui vechi altar de taina, se va fi înstapânit numele moşiei, iar dreptul asupra ei va fi numit pe mosnenii de sub munte, ca pe un soi de oameni liberi, întotdeauna liberi. Aici, nu departe de gura pesterilor, case, cuiburi apărate de amazoanele-muieri, la porțile de intrare în cetățile muntilor şi în respirația unei primăveri dinspre colinele şi doliile sudice, începea o nouă zi, una de neuitat.

Ma scobor din Olimpul somnului. Respirația zgomotoasă a lui Gica îmi spune ca este tot în visul lui, deşi dimineața îşi întețise zvonul. Gazda noastră, stapâna acestei case frumoase, era demult în bucatarie. Pregatea intrarea tuturor în noua zi. Legam un dialog, dincolo de protocolul formal. Eu static, contemplativ, tânara gospodina, trebaluind continuu. Gica se trezeşte si el si ni se alătura. Vine şi vărul Ionica. Ne spune ca a dormit mai bine decât în alte nopți. Vorbim mult, cu ochii la ceas, mai ales eu, pentru că verii traiesc foarte afectiv clipa. Ceasul biologic îşi impune mersul. Se simt bine unul lângă celalalt. Au poveşti de viață comune şi chiar taine pe care nu le împărtaşesc cu alții. Gică îşi aminteste de vânarea gâstei cu gonacii lui… feminini. Ionică, pațania de sub Mohoru, când nu au numărat corect muniția adversarului (pădurarii din Voineasa !) şi si-au pierdut truda vânatului. S-a făcut ceasul 9.00, apoi 9.30 şi Gică nu da nici un semn de plecare spre Manastirea Polovragi, în fapt scopul înnoptarii la gazdele noastre. Încerc sa-i sugerez, uitându-ma des la ceas, apoi îi spun ca nu trebuie sa întârziem. Este sigur ca şi ceilalți gorjeni functionează dupa acelaşi ceas si m-am convins că avea dreptate. Îi amintesc ca mai are o

vorba de taina cu varu… Pâna se termina taifasul de suflet al verilor admir gradina, mestecenii din spatele caselor şi munții din preajmă. Se arata o zi însorita. Cred ca vine cu adevarat primavara. Un ghiocel ma confirma. Cunosc şi pe-al doilea nepot al lui Gică. Facea ordine cu via şi cu pomii din ogradă (cumnata îi va fi spus ca vişinii nu se îngrijesc prin… tăiere!). El este casatorit cu o polovrageanca. Sunt cu toții tineri frumoşi, gospodari harnici si cu rafinamentul celor moderne, după cum mi-am dat seama din scurta noastra conversație. În sfârşit, vrem să ne urnim, dar cheile nu se țin de Gică cum, uneori, telefoanele. Ne despărțim de gazdele noastre generoase, cu speranta revederii să depanam poveştile încă nespuse.

Plecam! Telefonul se zbate în buzunar. Petre Cichirdan, aflat în Râmnic, se intereseaza de evenimentul de la Manastirea Polovragi. Îl redirecționăm catre Ştefan Stăiculescu, aflat în poarta manastirii, în plin loby pentru viitorul rector al Universității Constantin Brâncuşi, din Târgu Jiu. Cu Stefan este si Ion Mocioi. Aflăm imediat, cum ca Cichirdan, cel aflat în Râmnic, doar vorbisem cu câteva clipe înainte, cu el!, va sosi imediat. Mai, sa fie ! Sosim însa noi, în circa cinci minute. Tot la poarta manastirii, prietenii noştri primeau colivă de la nişte femei grăbite spre corvezile cerute de casele lor în fiecare dimineață, mai ales ca se facuse târzior… Generoase, în spiritul românesc al pomenirii, dadeau coliva şi la pachet, la cerere… si au fost solicitări. Am patruns în curtea interioara a manastirii, împrejmuita ca o cetate, ceea ce şi fusese pe vremea ctitorului Danciu Pârăianu. Facem fotografii cu biserica aflata în restaurarea picturii din interior. Pridvorul cu Athosul, înlocuind tradiționala judecată de apoi, ne vorbeşte de unicitatea unui loc cu

munte sfânt si cu porți ale raiului, aici la slobozirea Oltetului din chei, unde se va fi mutat chiar nedeia de sub cer, să le fie oamenilor târg anual. Slujirea parastasului se face în bisericuța… de rezervă. Am adaugat pomenirii lui Constantin Brâncuşi si pe I.P.S Bartolomeu Anania, tocmai plecat… dincolo, cu câteva săptamâni în urma. Ne-am amintit şi de trecerea lui pe la Polovragi cu… flacăra rugului aprins, pentru care tânarul calugar se va fi pribegit pe scara cea lunga şi tot mai înaltă a vieții sale, să ajunga Înaltul Clujului, Vadului şi Feleacului, după o petrecere ca o epopee. Petrecerea sa, mare trecere, o împletire de eroism şi martiraj, revelație divină şi inspirație poetică.

O slujire decenta, într-o intimitate naturala careia i-am fost martori gorjenii şi vâlcenii, sosiți în primul val, alături de obştea mănastirii va fi fost comuniunea noastra din fața altarului. Rostim câteva cuvinte pentru omagierea duhului acestor mari oameni dăruiți lumii, de Oltenia de sub munte. Sunt putine vorbele noastre, dar sincere. Le vom spori numărul la agapa de dupa, unde vor fi ajuns şi… oficialii, în sensul reprezentativității lor publice. M-am aflat lângă vâlceanul din Balceşti de Olteț, ajuns marele şef al Gorjului, si Maica Stareță, gospodarul suprem al manastirii; chiar în fața mea se afla preotul care oficiase slujba. Le-am mărturisit ca sunt acolo pentru a-mi onora misia asumata în Cercul de la Râmnic : România, Gradina Maicii Domnului şi de pregătirea unei carți, omagiu pentru Constantin Brâncuşi, ce se va lansa, probabil, în vară. Aflam despre implicarea Gorjului în organizarea celui de-al XIII-lea Congres de Dacologie, chiar în vara. Prin preajma se discuta despre colaborarea Gorjului cu Vâlcea, în probleme cultural-spirituale.

Cichirdan, sosit între timp, cu juniorul Bogdan daruiesc din rodul lor proaspat, revistele de cultura editate. Patronul „Normandiei", o firma de transport din Horezu, îşi arată disponibilitatea în susținerea unor lucruri care-i stau la îndemână. Ion Mocioi ne spune o istorie despre Tudor Vladimirescu, pornind de la o inscripție păstrata pe zidul bisericii. Agapa se prelungeşte fericit spre înfiripareа unei comuniuni speciale între oltenii megiesi de sub muntele de dincoace de Olt. Încheiem asa cum am început, cu o rugăciune comuna. Amin! Adica tot ce s-a spus acolo, mai ales legat de privirea în față : aşa să fie !

Facem o fotografie de grup, ne despărțim cu promisiunea revenirii anuale pentru parastas, dar şi altele, ocazionale. Rămânem împreuna cei ce-am pornit la drum ieri dimineață. Gica îmi spune de îngustimea cheilor Oltețului, de crucea de deasupra peretelui din dreapta, de multe altele. Mergem să le vedem ț Eu, vazând ghiocelul gradinii din Baia de Fier, mi-am adus aminte de covorul de ghiocei şi brânduse descoperit cu mulți ani în urmă, mai sus de cheile acestea, cu adevarat foarte strâmte. N-am pregetat. Între petele de zapada, şi chiar prin zăpada, ghioceii anunțau primăvara şi s-au oferit să ne fie deconturi pentru… muierile noastre înțelegătoare, lasate acasa, acolo unde spuneam mai sus sunt stapâne incontestabile. Ne întoarcem catre Râmnic prin Racovița şi apoi Rugetul lui Damian Ureche, un poet mare al locului, prea puțin cunoscut, ca să-l vedem pe alt Ionica, prieten cu Gica, fratele poetului de pe valea Cernei, afluenta a Oltețului. Ionică Ureche nu este acasa. Îl gasim, recunoscându-i bicicleta, în Slatioara. Stam de vorba. Facem planuri şi o fotografie în fața Bibliotecii „Damian Ureche". Voiam să marcam un fapt semnificant. În

Slatioara foarte cunoscutului Dinu Sararu, biblioteca publica are numele poetului din Rugetu. Pentru cine nu i-a citit poezia, pare inexplicabil. Poetul a scris şi … proză. Ionica mi-a daruit „Nunta utopica", unde l-am descoperit pe poet, un luptator împotiva celor ce îngradeau libertatea de expresie şi mi-am amintit că nu au fost mulți aceştia, pentru că majoritatea se aliniase şi cânta frenetic odele... Ne-am dat întâlnire în vară sa mai povestim despre poet şi să le spunem şi altora. Drumul către casa, cu expertul meu într-ale vitezelor, iute ca o ploaie de vara la volan, tihnit şi mai mult marsarier când trăieşte adânc clipa, a fost ca vântul, să nu se risipeasca atâtea lucruri frumoase adunate în doua zile minunate.

17 Martie, 2012

Mărturii despre plaiuri hurezene

Un lucru, un loc, se marturisesc prin ele însele la un moment dat. Starea lor de viața, în clipa observației, este acel obraz care se transfera oamenilor acelor vremi. Frumos ne-o spune de altfel Lucian Blaga: „peisajul este un obraz al oamenilor".

Horezul se recomanda vâlcean în acea „țara a lupului" cu vibrație dacica, dar sub un semn heraldic european. Cea mai veche marturie, continuu actualizata, despre aceste locuri binecuvântate o aduce, fara nicio îndoiala, lutul. O adevarata civilizație a formei, culorii și simbolului dau Horezului o unicitate viguros afirmata, dar în mod fericit, singurul posibil sa genereze, prin arta olaritului, nemurirea. Nu simplul fapt al expresiei unei simțiri, al unei intuiții da valoare, cât acest amestec de meșteșug fin cu o simbolistica purtata prin generații, cu un mesaj atât de tainuit ca nu poate fi banalizat de arderea rapida. „Prima breasla a lumii", cum fericit constata M. I. Pascu când definește „instituția" nedeclarata a olaritului hurezean, cu nume de oameni afirmați, adevarați purtatori de cuvânt: Ogrezeanu, Bâscu, Mischiu, Vicțoreanu, Iorga, Tănăsescu, Frigună, Giubega, Popa, Paloşi, Țambrea, Albu, Andronie, Buşi, Pietraru, Ruețu, Olaru etc dovada ca am ramas vii în a ne arata frumosul cu lutul moților. Lut însuflețit a fost și primul om zidit, prezent în neamul Adamilor din Vaideeni, ori într-o fresca din iconografia murala a unei bisericuțe din Urțani în care Adam, hurezean și el mai demult traitor, ara, iar o Eva

toarce, sigur din lâna mioarelor locului. Dinspre raiul carpatin al mioarelor, cu pastorii acestor locuri, adevarați mesageri din netimp, urmați ai lui Hermes, ai lui Pann, s-au scoborât nedeile de pe munții creștinați de Bunul Pastor. Așa se face ca rotirea privirii de pe Vârful Nedei, va fi devenit învârtita a dorului în lunca Luncavațului, confirmând creștinarea vetrelor ți dorul de creste. La vremea Sânzienelor, în lunca Luncavațului se revarsa murmur de fluier proaspat ți jocul de alb-negru al frumoaselor costume ungurenești. Solar, înalt, accentuat-neaccentuat, ritmurile ne vorbesc despre vârsta de aur, atestata, anual, în capitala spațiului mioritic, cum se arata Vaideeniul hurezan.

Mențiunea documentara, nemeritat de târzie despre Horezu : 1487, poate însemna ți discreția locului, în spiritul orfic, pitagoreic, ori chiar discreția pamântului acesta care știe ca obrazul se arata spre a fi constatat, fara intermedieri zgomotoase. „Ceva la fel nu se întâlnește prea des în cuprinsul țarii", observa eruditul Ion Simionescu, iar Alexandru Vlahuța, din întregul sau, de țara… pitoreasca, ne lamurește: „Aici suntem în mijlocul județului Vâlcea, podoaba mândrei Oltenii ți unul dintre cele mai frumoase ținuturi ale țarii". Despre oamenii locului, sarea pamântului, nuț, Vlahuța ne sporește emoția, constatându-ne în armonia reliefului înconjurator: „… bogația de priveliști atragatoare, darurile ți frumusețile acestui pamânt binecuvântat au croit o fire mai deosebita a țaranului de aici. În privirea lui dețteapta, în portul lui îngrijit, în umbletul lui semeț cu pieptul înainte ți cu fruntea sus, în vorba lui cumpanita ți dezgheța ți în felul cum te întâmpina ți te ospateaza între cei patru pereți ai lui, are ceva din mareția blânda a

naturii care-l înconjoara, din darnicia larga a pamântului pe care traiește, din aerul curat și sanatos pe care-l respira…". Despre Horezu vor fi adus cuvinte frumoase și fiii locului. Dinu Sararu, urmașul celor ce duceau sarea ocnelor peste plaiurile hurezene, departe pe drumul subcarpatic al sarii, s-a aplecat asupra a …nițte țarani, surprinzând în dragostea funciara pentru … țarina, crima pentru pamânt, precum și alte… clipe emblematice din vatra Slatioarei, etantion hurezean de pe valea Cernei, reprezentativ. Damian Ureche, poetul din Rugetul Slatioarei, de pe aceeași Cerna, va fi dus duhul metaforei locului sa înfioreze Banatul timişan cu spiritul poetic al plaiurilor din Oltenia de sub munte. Amprenta vâlceană, inconfundabila, este surprinsa și de academicianul Razvan Theodorescu, care vede în omul locului, vâlcean, dar cu asupra de masura hurezean: „românul cel mai metaforic"cu impresionanta „capacitate de alegorie". El observa în pronaosul bisericuței din Urțani un fapt de cultura „unic în sud-estul Europei", iar localizarea frescei acesteia deosebite, „locul cel mai extraordinar". Emoția specialistului este de fapt țocul descoperirii unui spirit artistic, nativ, spontan, continuu nascator și abundent ca îl descoperi acolo unde nu te aștepți. Sa fie întâmplator ca un mare demnitar al țarii, I. Gh. Duca, îți va fi ales locul pe aici, pe la Maldarești și ca veșnicia și-a rostuit-o tot pe aici, pe la Urțaniț

Culele de la Maldarești, construcții „țaranești" întarite, în opinia noastra reprezinta varianta rurala a traiului în libertatea unui camin, cu adevarat liber daca reușești sa-l aperi de agresiunile vremurilor tulburi. În cule se întrevede dârzenia localnicilor de a-și duce viața în libertate, inteligent, într-o lume înțeleasa în mersul ei.

Academicianul citat, susținând ca, prin acestea Vâlcea ilustreaza sentimentul independenței țaranești, independența manifesta la început „în miezul colibei". Daca privim harțile ți catagrafiile vechi, vom observa ca plaiurile Horezului sunt locuite de moțnenii neatârnați în majoritatea lor, excepție facând moțiile manastirești, acestea având sate aservite preponderent de la țes.
Atracția catre istorie ne obliga ți la alte dovezi ce vin spre lumina prezentului. Nițte neobosiți pietrari, în caruțele lor, mai nou vehicule moderne, poarta pe drumurile ca nițte meridiane, nord-sud, ca ți izvoarele pogorâte din munte, calcarul ars, albirii zidurilor din țesuri. Ei duc din neamuri arhaice albul luminii pe care zeul tehnologiei îl deturneaza pe drumul de fier, dinspre rana muntelui Arnota, spre ispitirile chimiei, nu puțin peste noima echilibrului, cauzatoare de crize ți dureri omenești. Alți pietreni, nu departe de locul unde geologia ți-a rotunjit trovanții, au dat piatra culelor ți a temeliilor noilor case, la fel de frumoase. Au dat, în timp, rostogolita piatra din albiile râurilor: Olanești, Govora, Otasau, Bistrița, Luncavați, Cerna, zidurilor neasemuitelor manastiri de sub streațina munților. Pe aici, piatra, stejarii, frasinii, ulmii, brazii cu povara veacurilor s-au rânduit, de marimea unui stog de deal, locuri de pelerinaje, adevarate minuni arhitectonice cu duhul viețuirii celor sfinte.
Au fost la început locurile devalmației obștești pe vremea vârstelor de aur cu oamenii în armonia naturii. Apoi, au aparut moțiile marilor boieri ai Craiovei ți ale celor din Brâncoveni de pe Olt, la vale, dar ți locurile harazite sa fie de ruga tihnita ți de retragere pentru batrâneți liniștite. Descalecarea celor în cautare de linițte în sânul muntelui, deți de veacuri, la scara geologiei ți istoriei locului este

recenta. Vocația locurilor de pelerinaj pe la Bistrița, Arnota, Horezu este „doar" de o jumatate de mileniu. Au aparut cuiburile atunci când puii pribegi se salvau din calea urgiilor ți îți pregateau din vreme, salvarea sufletelor pentru marea mântuire de dupa.

A descins, spune legenda, din întâmplare, deți credem ca destinul de sub autoritatea Moirei lucra în logica lui ascunsa, „cel mai ctitor al neamului", în spusa lui C. C. Giurescu, numit la vremea sa „generalisim al întregului Orient", viitorul domn Matei Basarab. Domnul a pus temelie unui stil românesc ce trebuia sa se afirme, sa se împlineasca, luându-ți ți numele de la nepotul Constantin Brâncoveanu. A venit domnul iluminat ți a construit ți refacut pe cele în suferința dupa un mare cutremur, altare nenumarate. Pe toate, le scruteaza, peste timp, din cuibul de vulturi al Arnotei, unde îți poarta veșnicia alaturi de tatal sau Danciu, cazut pentru întâia mare unire a lui Mihai, alaturi de soața sa Elina, din familia carturarului iluminist Udriște Nasturel. Impresionant loc, Arnota, le-a stârnit admirația lui Paul de Alep, cronicarului Dionisie Eclesiarhul, francezului iubitor de români, Jean Vaillant ți chiar acestui „munte asirian" al istoriei românilor: Nicolae Iorga.

La poalele muntelui Scarițoara se poate urca pe Capațâna. La gura cheilor undelor repezi ale Bistriței oltene, sângele cel iute al Craioveștilor a pus temelie eroicului ți sfinților. Aici se vor fi format generalii trecatorilor: Dragalina, Grigorescu, Praporgescu. Aici, ierarhi, tipografi, carturari vor dura un mare centru cultural pentru toți românii: Macarie, Neagoe Basarab, Mihail Moxa, Odobescu, Gala Galaction, ba chiar ți un viitor mareșal al României, Ion Antonescu îți va avea un

vremelnic… ragaz. Aici, moaștele sfântului Grigorie Decapolitul vorbesc și de sfințenie de peste cinci veacuri și lumea în pelerinaj se patrunde de eroismul vieții, dar și de cumințenia vieții de apoi.

Plaiul Horezului se marturisește, prezent, istorie, neam și popor. Se arata gradina a începutului pe dealul tuturor pomilor și al ulmilor, pe dealul olarilor, pe platourile falnicilor stejari, învețmântate cu brânduțele tuturor primaverilor și toamnelor, dar parca nicaieri ca în ctitoria Domnului martir Constantin Brâncoveanu, pârga adevarata a unei credințe despre frumos și dumnezeire, cum se arata Stilul Brâncovenesc, mustind de românesc în recuperarea creștina a acelui Byzance aprés Byzance. Manastirea Horezu are promisiunea lui Constantin Brâncoveanu ca se va salațlui cândva în mormântul care îl așteapta. Dar acolo, spiritul domnitorului iubitor de cultura este la tot pasul. Arcadele indefinit ondulate; foișorul lui Dionisie cu unirea cea mare anticipata în sinteza heraldica; trapeza cu fresca atâtor cruci carate de atâția oameni câte Golgote sunt; biserica cu cenotaful, ori cu scara virtuților din fața neamurilor brâncovene, ori cantacuzine prezente în memoria murala a bisericii… și alte lucruri de mare preț îl reprezinta pe domnul martir, și-l așteapta acasa.

Este viu spiritul domnului martir, cum plin de viața este, în întreg, Horezul și toate cele, marturisindu-i trairea. Clopotele îl primenesc necontenit, cocoții îl vestesc în fiecare zori de zi, huhurezii îl prelungesc tainic în nopțile cu veghe. Oamenii locului respira esențele acestui duh, împartațindu-l cu noi, trecatorii. Din cani, strachini, ulcioare, lutul ne zâmbește din soarele tuturor privirilor celor plecați și în atingerea cu buzele îi simțim ai locului, dragoste rotunda, comprimata într-un cuvânt: Horezu.

Horezu

Este orașul vâlcean al Olteniei de sub Munte, veritabilă capitala a olaritului românesc cu un nume reprezentativ în olaritul planetei. Între toate plaiurile submontane de sub streașina Carpaților Meridionali, plaiul Horezului este emblema a spiritului de libertate moțeneasca și de așezaminte monastice reprezentative, pentru instituția Bisericii Ortodoxe Române. În acesta mirifica gradina s-au nascut personalitați remarcabile și s-au statornicit domnitori, boieri de divan, personalitați politice, ierarhi ai bisericii, sfinți. Olaritul îi atesta vechimea, pastoralul confirma obiceiul multimilenar de pe munții din preajma. Vocația de constructori în piatra și în lemn este ilustrata fericit de case, cule, palate domnești, biserici, construcții de arta, drumuri, poduri.

Horezu este binecuvântat de domnescul adus de Brâncoveanu, impregnat pentru înnobilare în ceramica, în țesaturi, zugraveli, port și mai ales în arhitectonica. Stranele vor fi dat alta stralucire cântarilor bisericești, iar gramaticii, știutori de carte și ai meșteșugului tiparului, vor fi adus gustul pentru știința de carte și vor fi ademenit talentele spre o emancipare cultural-spirituala care nu va întârzia sa iradieeze în satele hurezene. Acolo, la Manastirea Bistrița, începutul de secol al XVI-lea, va consemna unul dintre marile focare de spiritualitate românească.

Târgul de ceramica, anual, de sub emblema Cocoțul de Horezu este faptul începutului de vara ca o sarbatoare

dedicata olarilor, dar și de pomenire a stramoților. Aici, un adevarat congres național al tuturor olarilor din România, depune marturia acestei tradiții și tezaurizeaza într-o colecție de exponate, unica în felul ei, roadele cu marca excelenței, din centrele laureate ale târgului. În vecinatate, ca o sâmbra a oilor, „învârtita dorului", de la Vaideeni, în ziua de Sânzâiene, este ziua solara, ca un omagiu adus pastoralului și sarbatoare a tuturor ungurenilor din Marginimea Sibiului, din Lovițte, din Oltenia de sub Munte și de sub muntele… Munteniei.

Costeștiul din vecinatate îți amintește de istoria de patru ori milenara, tocmai la Izvorul Tamaduirii, iar Bistrița îți omagiaza sfântul daruit de Craioveți: Grigore Decapolitul, în fiecare toamna, dupa ce gazduiește în zavoaiele Bistriței tabara rroma, la serbarea ei, de Sfânta Marie Mica. Slatioara, de ceva ani, prin influența fiului ei, Dinu Sararu se ocupa de recuperarea blazonului țaranesc, prin acțiuni culturale internaționale. Urțaniul și Maldareștiul aduna oamenii sa-și aminteasca de un mare prim-ministru liberal: I. Gh. Duca. Mereu un nou fiu iubitor de plaiul, gura de rai a bucuriei de-a trai aici, adauga ceva nou, semn al trecerii cu folos prin lumea cu… demnitate și demnitari.

Hurezi

Tainice strigăte din umbritul codru fac din fiecare noapte o chemare în istoria ca o povața, un îndemn pentru înfruntarea noilor zile fara patima ți ura, în cugetul senin primenit dinspre uitatul huhurez, ceas nocturn cu veghe înțeleapta, pentru înțelepțirea vieții.

Ce straniu se întretaie în Dealul Ulmului zvonurile de vecernie dinspre clopotnițele Brâncoveanului cu ecourile altor clopote, dinspre Bistrița Craioveștilor sau Arnota lui Matei Basarab, cu strigatul tacerilor dinspre culele Maldarețtilor, cu susurul cavalului în învârtita dorului plecat cu Luncavațul din Vaideenii mioarelor. Ciudata simfonie a deprins dealul aici. A transformat sunetul în culoare. Culoarea tamâiata a devenit mireasma. Mireasma a dat lutului din deal patima atingerii, un pipait îndumnezeit pentru viața cea noua cu framântarea talpilor, rotire-mângâiere sub ocrotire de palme. Talpile dau în „caluțul" lor atât vinul, cât ți pita ulciorului, dau viața roții în solara-i mițcare.

Strigatul huhurezului cu simfonia atâtor ritmuri dinspre atâtea bucurii ți ofuri, impregnate în inelele vârstelor din taina lutului, aici, la Horezu – unde natțterea oricarui om dupa modelul adamic este o noua împlinire a pamântului – a devenit trâmbița de cocoț vestitor pentru a anunța, indiferent de generație, un nou, ba chiar mai mulți, urmați ai olarilor emblematici ai locului, pentru lauda neamului lor etern din glia de sub ulmii atâtor moți carora le suntem nemurirea.

Nimb de nemurire a rostuit acestor locuri, credinței

noastre, domnul martir ce a daruit curgerii românilor în… Valea Romanilor, o nestemata a unui stil bizantin primenit în costumul popular românesc, ca stil brâncovenesc.

Unduirea arcadelor romane, deasupra undelor… Romanilor, în încadrarea dinspre toate punctele cardinale a altarelor cu însemnele treflate, spune aici ca ortodoxia creștina este la ea acasa. Aici, rugaciunea pioasa se îngâna cu înfiorarea cetinii, iar clopotele turlelor anunța tuturor ca jertfa domnului și a fiilor sai este dainuirea noastra.

Dainuiește frumusețea Horezului cu harul olarului. Dainuiește crezul locului în pastorirea sfântului martir. Dainuiește înțelepciunea hurezeanului în bunul simț românesc limpede și tenace în curgere, repejor ca … Bistricioara și nobil ca Pârâul Romanilor. Toate dainuirile au aceeași substanța: lutul din dealurile Horezului care-și striga clipa, viața, la ceasul cocoților.

1993

Dragoste rotundă

Permanența cocoțului vestitor al tuturor începuturilor, în toate spațiile la noi capata nume de botez în boțul humei hurezene. Aici, lutul striga în prelungirea iubirii de pamânt aceasta patima a olarului de a-ți saruta substanța trecutelor iubiri în țâța ulciorului, în rotundul oalei înflorate de aceeați dragoste. Dar lutul românesc, de pretutindeni, este sarutat de genunchii tuturor mataniilor, de neostoirea brâului, a horei – marturisita de lut la Frumuțica, de Aman la… Aninoasa. Este sarutat de lacrima ți sudoarea tuturor framântarilor omenești, cu munca, cu nunta, cu savârșirea tuturor întoarcerilor în gradina tuturor izgonirilor, la pasul începutului.

Cântul lutului

Folclorul, cu sensul împrumutat de voce a neamului, este un mod de-a fi al unui popor. Ca zestre este o memorie adunată val dupa val, așa cum se succed generațiile cu ceea ce lasa ele. Valuri, valuri din curgerea-viața a neamului, cu simțirea perpetua de sine, fara de care continuitatea nu ar fi posibila. Simțirea este în câmpul tuturor simțurilor luate individual, sau contopite în întregul lor. Contopirea a sublimat în creuzetul vetrei, sub rețeta, zestrea adunata de fiecare trecuta generație, o bunatate specifica, o frumusețe morala într-un bun simț consacrat de valoarea trairii armonice.

Simțirea contopita spațiului rodește sub tensiune, în prezența entuziasmului neepuizat, a dorinței fiecarui val de a atinge, la timpul potrivit, propriul apogeu cu floare proprie. Ce vie a ramas aceasta tensiune în alimentarea unui entuziasm în cântul, jocul, mețtețugul, în extazul clipelor de sarbatoare sau în sfâțierea durerilor! Ce urme martori lasa trainicia folclorului la sorocul norocului irepetabil! Urme în piatra, la drama podului de piatra luat de apa, dar prezent în cântul de joaca al copiilor. Urme în rostire în câmpul bimilenar al limbii române ce-ți traiește suflul ți acum din oralitatea felului nostru de-a fi în cuvântul rostit, cântat, parca mai puțin prada interpretarilor cu inerentele înstrainari. Urme în obiceiul pastoral cu alfabetul de oi albe ți negre , de pendulari între lumina crestelor ți umbra vailor , de ii albe cu râuri negre, de accentuat-neaccentuat. Așa ne întâlnim cu voci maiestre din lutul tuturor „țarițoarelor române". Ne

amintim, cei care ne hranim simțirea de folclor, într-o dragoste de mama, de stratul tuturor mamelor noastre. Îți amintesc ți cinstesc trecutul mulți dintre cei daruiți cu har, dintr-o țara ca o hora, în care fiecare veriga, mica țarișoara, îți aduce mesajul de cinstire într-un specific al exprimarii inconfundabil.

Tradiție, datina, port, hora,… rostiri cu sensuri întrepatrunse pentru respirația unui fel de-a fi al omului vetrei din țesurile ți vaile noastre , din trecerea cu permanenta revenire pe creasta Carpatului.

Simțim frumosul într-o pornire de dincolo de înțelegere. Îl permanentizam în legamântul generațiilor, printr-o ștafeta la vedere - lada de zestre – sau una ascunsa, cu atât mai frumoasa în „cumințenia pamântului" din „stratul mumelor". Simțim pulsul înconjuratorului în creșterile ți descreșterile propriului puls. Îl simțim cel mai adesea la fața locului, acesta hranind ți amplificând vibrația. Exprimam în pornirile noastre frumoase, uneori tainuite, tremurul - freamat al gliei - prelingerea calda a râului ți ploii, zefirul, când racoros, când fierbinte, zefirul ajuns furtuna, deluviu ți foc, sau Crivaț înasprit. Ne contopim vibrația în leganarea lanului, în trilul ciocârliei, nesfârțire fara ecou din dulcele colnic oltean, în cadențata mângâiere sarata din revarsarea sa dobrogeana. Ne contopim în zborul enigmaticelor caluțuri de dincolo de nașterea Rusaliilor, în vremea unor moți demult plecați în talpa trainiciei noastre. Ne aprindem solar la sorocul macului ți tânjim în rugaciunea paparudei, precum pasarea dupa ploaie, dupa infinirea sarutului norului, un duh al apelor înaripate.

Cuptor de arderi, iubiri mistuitoare, rodesc cântecul de

apropiere, cerința a rutului ți rotitului. Exista aici chemarea permanenta de-a nu trada substratul ți apoi ambiția de a-l depați, într-o devenire noua pentru sporirea dotei fructelor celor ce ne vor urma. Cuptorul încins al fecioriei, din vatra transilvana, cheama tot leatul la „bataia cerbilor", inițiere în înfloririle devenirilor mature. Fior trecut peste munte sa fie duh al aceleiaşi simțiri. Peste tot, în grădina românilor, un cumpat ațezat, în canonul unei culturi discrete, din stratul tuturor plecarilor, rodețte împlinirea continua a unor noi „ziori de ziua", cu aceeați ritmicitate, dar într-o nuanțare bogata, cât țara cea mare, cu atâtea „țarițoare".

Chemăm acasa, pe … Constantin Brâncoveanu

Peste câteva zile, pe 15 August, de Adormirea Maicii Domnului, comemoram martiriul Brâncovenilor, din 1714, iar în 16 August, calendarul creştin-ortodox consemnează ziua dedicata lor: ,,Sfinții Martiri Brâncoveni : Constantin Vodă cu cei patru fii ai sai: Constantin, Radu, Ştefan, Matei si Sfetnicul Ianache,,. Canonizarea lor s-a făcut prin Hotarârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în 20 Iunie 1992. Actul recuperator al marilor personalitați ale neamului, trebuie continuat. Manastirea Hurezi aşteaptă de aproape trei secole ramaşițele pământeşti (atât cât este posibil!) ale lui Constantin Basarab Brâncoveanu, în mormântul său gol.

Fundația culturală I. Gh. Duca şi Centrul Cultural Nadia Duca, legate de zona Horezu, prin patronii lor spirituali, partenere multor asociații ale societății civile, lansează apelul, public, tuturor românilor, cu care suntem solidari. Toți creştinii, începând cu cei din Oltenia de sub munte, să susținem împlinirea vointei şi dorinței, adevărat testament al voievodului martir, ca în trei ani sa-şi înceteze cele trei veacuri de pribegie si să se salaşluiască în locul gatit demult, la Horezu.

La împlinirea celor trei veacuri (2014, 15 August!) sa dam cinstire țărânei Brâncovenilor, în mormântul de la Manastirea Hurezi!

Va rugam sa sprijiniți, această acțiune, să putem duce mai departe în memoria colectiva, modelul pilduitor al iubirii de țară şi al credinței neabătute a neamului românesc.

Iubirea de … patrie

Putem defini un anume loc în multe feluri. Uneori, închizând ochii, un relief mirific îți stăruie în minte şi viața lui freamăta, vibreaza şi te ia în curgerea ei, te dizolvă, pentru ca apoi sa-ți dea senzatia că eşti parte din acel loc, că o inima a întregului acela bate şi pentru tine. Iesirea din lărgimea nedefinita a orizontului exterior şi definirea locului de liberă şi nestingherită iubire s-ar putea numi acasa, uneori loc al natalității care ne-a ivit sub petecul de cer, ca un cerc, umbrind pe pământ gardurile unui sat cosmic, numit patrie, în care toate cuvintele au înțeles şi toți oamenii îti sunt frati şi îi iubesti, fără vreo porunca speciala. Pastrând în grai zestrea de cuvinte despre locurile dragi, suflarea divina a creatorului însufleţeşte munți, dealuri, văi, paduri, salaşe de oameni cu ulițe, case şi acareturi. Locurile mute în felul lor, ca si o istorie neconsemnată de cronicari, au limbajul lor secret care poate fi descifrat cu rabdare, cu ştiința căutarii, dar mai ales cu multa iubire față de mama, adica de lutul ce ne-a dat trupul.

Patria este şi ea o mamă. Sânul ei este izvorul ca un şuvoi al curgerilor de sevă pe care învațăm sarutul înainte de-a articula strigatul de recunoaştere ca un imn de slavă. Iubirea este greu de explicat, dar ea se marturiseşte în multe feluri. Iubim si iar iubim. Ne topim în vârste de zăpezi, dar ramânem însetați de mamele noastre plecate să întinerească alte primaveri. Ochii aproape închişi deslusesc, pipăind patria, iar lacrimile eroice saruta înserarea calma şi înțeleaptă. Putem iubi şi altfel. Ne

logodim cu verbul a face si atunci fiii si ficele noastre, faptele, îsi cer dreptul la dragoste. Dar comuniunea cu ceilalți semeni ne obligă sa le iubim şi faptele lor cele bune. Apoi observi acumularea acestora ca o avere din care te înfrupți, venind de dincolo de milenii cum se întâmplă cu vorbele, cântarile, podoabele, priceperile, legendele, uneori cu legile secrete ale pamântului care definesc o anumita patrie. În patria cea larga a limbii şi a credinței (datoria noastră cotidiana față de tatal nostru… de pe pamânt şi din ceruri!) bătaile inimii sunt mai puternice, acasa totul traieşte intensitatea. Acolo, în bătatura ca un epicentru al casei din satul tau, magnitudinea trairii iubirii de mama este maxima şi tot acolo, prin turlele bisericii în care ai fost botezat, apropierea de creator este la o întindere de mână.

Iubitor de locurile natale şi de oamenii care i-au înnobilat patria de suflet se arată şi, Dumitru Bondoc din Costesti de pe valea Bistriței oltene. El a scris semenilor săi, dar şi celor ce vor veni în stafetă dupa, epistole de iubire, aşa cum ni se arată monografiile despre loc şi oameni, să nutreasca sentimentul tonic al înradacinarii proteice, undeva, în rostul cu temei al lumii. Motivul pentru care face aceste lucruri binecuvântate ni-l destainuie în alta parte. În monografia dedicata lui Alexandru Balintescu şi el om al locului, autorul se arată, într-o carte pentru toate celelalte, nu puține: „Dedic această carte costeştenilor mei dragi pentru care, câte zile voi avea, le voi dăltui cu modestele-mi slove fabuloasa lor istorie, frumusețea de neasemuit a locurilor natale şi marile personalități ridicate din rândul lor, în decursul timpului".

A scrie despre anumite locuri, uneori, devine un fapt

riscant prin aceea că au facut-o mulți, mai înainte şi spusa lor va fi intrat mai repede în constiința publică. Este un gest temerar când despre acelaşi lucru vorbesti de mai multe ori, chiar dacă revenirea are întotdeauna valoarea adaugata şi prospețimea altor fapte mai recente. Dumitru Bondoc, omul de formatie tehnico-inginerească riguroasa ştie însă sa respecte izvorul de informații, pe cercetătorii de dinaintea sa şi să şi-i facă aliați în fiecare carte nou dăruita. Este atent la vorbele concetațenilor spuse, la noile edificii ridicate, la noile poveşti, ori concluzii proaspete după îndelungi cercetari. Cred ca locul i-a harazit pe atâția costeşteni cu simțirea curgerii timpului şi aptitudinea consemnării celor esențiale, altfel greu îti poti explica această densitate de personalitați născute aici, ori statornicite prin preajma. Splendide sunt şi referințele unor călatori prin acest colț de rai al Olteniei de sub munte locuit de oameni, cu atestare istorică incontestabila de cel puțin 45 de secole, cum ne atentionează autorul într-o prima monografie dedicata Costeştiului, de fapt prima parte, volumul întâi, al acestei adăugite monografii numita la fel, dar sigur, volumul al II-lea. Am credința că dupa Aurelian Sacerdoțeanu, Constantin Popian, Alexandru Bălintescu, numind aici dintre cei trecuți dincolo, Dumitru Bondoc este noul logofăt-cronicar al curgerii Bistriței oltene, unul legat de amănuntul cotidian şi de prinosul proaspăt al tuturor descifrarilor din hrisoave, din cioburi. Este dificil, dar credem ca şi foarte onorant să fi cronicarul de serviciu când ai în preajma atâția concetățeni cu amprenta notorietății de departe foarte vizibilă: Veniamin Micle, Nicolae I. Chipurici, Ion şi Gheorghe Istocescu, Ion, Angela si Aurelian Stoican, Nicolae Munteanu, Valeriu Popescu, Dumitru

Martinescu, Felicia si Nicolae Voineag (despre care aflăm ca s-a dus puțin, de foarte curînd, în lumea cu dor…) şi lista cuprinde atâția oameni dragi cu merite deosebite despre care are grijă speciala un autor învestit sa țină pomelnicul sacru. Cum sa vorbeşti în slovele puse pe monumente, în pisanii, prin cărți, altfel decât ca printr-un pomelnic dus spre glasul preotului rânduit să strige numele, spre cer, dinspre altarul, locul unde din pamântul mamei se trece direct spre cerul tataluiț Ele, numele invocate urca atunci în nemurire şi martorii cei mulți prezenti la aceste liturghii iau act de modelele lor pământene sa le fie viața frumoasă.

Monografia Costeştiului este o lucrare vie, deschisă. Ea nu se citeşte, ci se retrăieşte până la momentul în care constați că noi lucruri s-au decantat din trecut, ca fapte noi s-au petrecut în preajma, dar nu sunt consemnate. Oameni noi s-au remarcat, oameni vechi au plecat la mume şi cu duhurile la cerurile ce ne privesc viața neîntrerupt curgătoare a patriei. Atunci, fiind de serviciu trebuie sa aduci la zi pomenirea ca o cronica, sa ne fie de aducere aminte.

O monografie este ca un semn de identificare a persoanei, chiar întreite în ființarea ei, cu trecut, prezent, şi statornicia celor agonisite de zestre, pentru ce va să vina. Pastrarea hrisovului de întemeiere, a firului calauzitor printr-un labirint de 45 de secole (cât a razbit autorul în cercetarea oamenilor nascuți în Ferigile, mult mai târziului numit Costeşti!), devine, nu un fapt de orgoliu, ci o datorie asumată responsabil dintr-o chemare launtrica, poate o misiune primita de la Creatorul care da harul, ca pe o energie necreata, sa se împlinească în rostul tainic al iubirilor de tot felul. Dumitru Bondoc se arata, nu doar

prin continuare monografiei Costeştiului, dar si în alte lucrări despre oameni, cai ferate, biserici, evenimente diferite, în revistele şi cărțile dăruite, la ocazii bine alese, omul chemat, (spuneam mai sus de cronicarul-logofat!) sa slujeasca misiunea aceasta nobila, fara simbrie, dar cu o risipire de sine pilduitoare. O lucrare scrisa cu dragoste, dupa cum spunea regretatul Costea Marinoiu într-o prefațare la o carte a lui Dumitru Bondoc ("Alexandru Bălintescu, artizanul Muzeului de Arta din Costeşti-Vâlcea"): "Cartea este scrisă cu inima…" îşi are si temeiul în voința şi stiința inginerului, unul de cuprindere culturală renascentista, dupa cum se arata monografia sa,

Salutam cu multa bucurie aceasta isprava a cronicarului Dumitru Bondoc, de veghe la povestea, mereu adaugata de traitorii cei noi, a vetrei multimilenare a Costeştilor Bistriței vâlcene şi constatăm ca informația structurată cu pricepere poate scurta drumul oricarui interesat, de el însuşi, de patria sa de lângă inima.

Costeşti, capitală a Olteniei de sub Munte, într-o zi de "Izvorul Tamaduirii"

Primavara blânda. Pe Buila au ramas doar câteva pete razlețe din albul iernii. Pomii şi-au pus flori pe ramuri, iar albinele roiesc în zboruri harnice printre oamenii confuzi de politichiile revărsate peste ei la marile evenimente.

Costeştii Bistriței oltene, cu aureola a 45 de veacuri de istorie, cum demonstrează proaspata Monografie a localitații, realizată de inginerul Dumitru Bondoc, un fiu al Ferigilor, este locul atâtor marci de valoare. Doua manastiri emblematice pentru istoria şi credința românilor, vorbesc de sub arcul montan al cuiburilor de vulturi. Bistrita aprigilor boieri Craioveşti, din stirpea Basarabă, se va fi tocmit pe la 1492, iar Arnota lui Matei Basarab se va fi ridicat pe la 1633, ca loc de priveghere a cursului Bistriței şi Otăsaului, dar şi de odihnă inspiratului domn, ziditor de biserici şi de cultură românească. Locuri tainuite pentru gramatici şi rostul tiparnițelor, dar şi scoli pentru domni pilduitori, cum va fi fost Neagoe Basarab, ori cronicari de fapte, cum se va fi arătat Mihail Moxa, ziditori de carte bisericeasca, precum Macarie, Costeştiul este locul unde geologia se adevereste în povestea trovanților, încrâncenarea în anacronicele mineriade, arta în Expozitia muzeală « Alexandru Balintescu », sfințenia în moaştele Sfântului Grigore Decapolitul, iar puterea de trăire a oamenilor, în faptele lor cotidiene. Nimbul istoriei va fi ridicat de aici cercetatori remarcabili: Aurelian Sacerdoțeanu,

Alexandru Bălintescu, Nicolae Chipurici, Dumitru Bondoc, Emil Istocescu etc., ori va fi atras de departe, prin preajma, oameni cu har, cum este arhimandritul Bistriței, Veniamin Micle. Nu putem să nu remarcam harul dascalilor, al preoților şi devotamentul celor îndrituiți prin vreme, să poarte de grija comunitații: Popescu, Stoican, Martinescu, Voineag etc., sunt semne de respect, iar un Dinulică poate garanta… iubirile dintâi, iubirile de azi, iubirile de mâine, ca poeme de slava ridicate unor locuri sfințite cu oameni de ispravă, dintodeauna. Sa nu uitam, cum ni se întâmpla de multe ori, oameni precum Constantin Popian, Mândreci Floricica, sau pe frumoasele şi anonimele « domnițe », ori pe campioana olimpică Ionela Târlea.

Costeştiul, prin sine, si prin oamenii lui asezați, este autentic, pilduitor. Ce ne facem însă când alții năvalesc peste acest loc şi se confruntă pentru mize care nu au legatura cu locul şi mai ales cu momentulț Să ne lamurim ! Nu, nu este vorba de celebra descindere a minerilor din Valea Jiului pe aici. Oricum lucrurile, în alt plan se aseamana.

În 13-14 Aprilie, 2007, de Izvorul Tamaduirii, Costeştiul îsi serbează ziua localitații, într-un obicei instalat… postmodern. Până nu demult aceasta coincidea cu hramul bisericilor din satele localitații (vreo zece la număr!), probabil în continuitatea nedeilor precreştine, hramul era sărbatoarea dedicata comunitații. Suntm déjà la editia a doua, sub tema: « La Obârşie la Izvoare » si localitatea s-a pregătit pentru acest eveniment cu multe surprize. O petrecere nu pare împlinita daca nu se duce vorba departe, de ceea ce s-a întâmplat, aşa că au fost invitați la eveniment oameni cu notorietate: politicieni de la putere

şi din opoziție, functionari publici influenti, fii ai satului, prieteni ai acestora, mari personalități culturale, reprezentative pentru Oltenia: Tudor Gheorghe, Dinu Săraru, Marcel Guguianu etc., mijloace media locale şi regionale. Ne dăm binețe cu lumea gătita ca pentru duminica. Sunt bucuros de întâlnirea cu costeştenii cunoscuți, la sărbatoarea lor. Dumitru Bondoc este emoționat şi bucuros că a venit lume multa ca un fapt de onoare dosebita. Ma întreaba daca am ceva de spus la simpozion despre cartea sa, aflata în programul manifestarii. I-am confirmat ca acesta este motivul principal al venirii la Costeşti. O mai făcusem şi altă data pentru prietenul Petre Dinulica şi fusesem impresionat de solidaritatea intelectualității locale.

Lume multă a venit sa-l asculte şi să-l priveasca pe Tudor Gheorghe şi nu prea se dumirea cu limba spargă a politicienilor, ori a celor care parca vorbeau la… academie, despre… « scluptura ». În timp ce se vorbea, bustul lui Gheorghe Anghel şi capul lui Alexandru Bălintescu, proaspat dezvelite, îşi ascundeau în bronz mirarea de câte promiteau cei… cu puterea. Constantin Popian, una dintre personalitățile locului, mai de demult, nu le era prea cunoscută anumitor mărimi ridicate abrupt prin prestație… politică, vorbitorii doar de cele ce-i doare pe ei, n-au gasit nici un cuvânt pentru a-i arata, în trecere vreun merit..

Domnițele cele frumoase ale Costeştiului ne abăteau atenția cu prospetimea lor, de la patimile unora, de la ziua de 13, care sigur le-a purtat ghinion multora. Se arătau însorite de o primavara proaspata şi se lăsau admirate în costumația lor, scornită cândva pe la curțile Brâncoveanului. Erau peste tot, semne de viată autentica,

sarbatoare tamaduitoare de griji. În Expoziția muzeală, pe lânga siluetele vii, sunt multe tablouri, sculpturi ale unor autori cu mare notorietate: Gheorghe Anghel, Horia Bernea, Florin Niculin, Gheorghe Tomaziu, Afane Teodorescu, Marcel Guguianu… Expoziția devenise vie pe de-a întregul. Freamătul nostru, al profanilor, foşgăiala docta a «specialiştilor», prosternați în fata unor autoportrete, graba primarului, care se zorea să ne duca în sala de festivitați, unde simpozionul se pregătea sa înceapa, crea o nelinişte față de o cadență a timpului, implacabil, şi prea scurt, când trebuiau raportate scadențele. Faptele, singurele în măsura sa ne arate serioşi în promisiunile noastre, sunt si ele prezente, dar aici meritele sunt ale acestor locuitori, mândri. Cum altfel de ziua lor ț A unui Costesti, de multe ori milenar... ț

Hai să vorbim, la simpozion, despre arta şi artisti, când lumea voia să-l asculte pe Tudor Gheorghe, omul potrivit pentru… cântecul obârşiei, izvorului, de Izvorul Tămaduirii ! Trebuia sa se omagieze acolo autorii unor lucruri de mare utilitate. Şi s-a făcut. S-a vorbit despre meritoşii fii ai satului, într-un meritat laudatio, indiscutabil. Sunt ai nostri, se va fi spus si îi iubim, spunându-le-o, acasă, la Costeşti,… de ziua noastră, ne lamurea un vârstnic.

Pe lânga statuile unor mari personalitați şi numele unor oameni adevărați din Costeşti, bâzâitul politic s-a făcut mut şi a sters-o în culise. El dorea să-şi ridice propriile monumente si aici îsi ratase ocazia. Si mă mai gândesc la spusa lui Eminescu, aceea cu… "cine a îndragit strainii…" parțial relevantă aici, unde politicienii veniți parcă erau cazuți din lună. De! Nimeni nu este profet în patria sa ! Adica la Costeşti. I-am mărturisit prietenului Bondoc

respectul pentru costeşteni si dezgustul pentru trepăduşii, care s-au autoinvitat, să fie văzuți pentru "importanța" lor ... nu a locului. Număram, instinctiv, localitațile şi sărbatorile lor şi ne lămurim statistic, cum este cu raiul, adica paradisul unor bugetari responsabili de bunul mers al localitaților… După lansarea publica a Monografiei dedicata lui Alexandru Balintescu, am salutat cunoscuții şi am plecat tămaduit bine, într-o zi de 13 Aprilie 2007.

În urma Costeştiul Bistriței oltene a rămas frumos, cu tacuții lui oameni de ispravă, surzi, ori cârtitori la zumzetul muştelor politice, să îşi trăiasca sarbatoarea. Am mai aflat ca Dumnezeu a coborât asupra localitații, când în înserare harul menestrelului la curtile lor în sărbatoare, a amintit de izvoare şi de îndepărtatele lor obârşii.

15 Aprilie 2007

Mănastirea Bistrița – armonia contrastelor

Ce fericit îți dau mâna evenimentele risipite în istorie cu anume locuri parca harazite sa le ocazioneze. Lucrurile par rezultatul hazardului daca modul cum se armonizeaza contrariile nu ne-ar scoate din posibila greșeala, luminându-ne cu duhul de deasupra al tuturor îndoielilor, alb porumb deasupra increatului.

Aici, în plaiul Horezului, în locul unde apele sunt repezi, tocmai de aceea Bistrițe, se deschid uțile. Adevarate porți de taina ale raiului, pazite de-o parte de arhanghelii Arnotei, cea de veghe din înaltul vulturilor, de cealalta parte de sfântul salațluit în racla sa, adus ocrotitor ți întarire de aprigii boieri Craiovești cu sânge, iute, navalnic, ca firea întregii Oltenii, ai carei pastori au fost mai mereu. Manastirea Bistrița, cea olteana, așezata la picioarele muntelui Arnota ți ale Scarițoarei, chiar la cheile de intrare în munte, ale râului cu acelați nume, privește spre Stogul, un deal ca o piramida împadurita, reper de identificare al multimilenarei așezari a localitații Costești, privește spre cerul senin ți crestele Builei ce-l sprijinesc. Aici, Banul Olteniei, Barbu Craiovescu, a adus odoarele de preț, moaștele sfântului Grigore Decapolitul, pe vremea când acestea se plateau cu greutatea lor în aur. Legenda spune ca a fost ți voința sfântului sa vina în nordul Olteniei sa le fie creștinilor de pe aici un ocrotitor de nadejde. Este emoționant sa constați cum s-au tocmit de firesc lucrurile într-un pamânt harazit rabdatorilor ți rabdarii în general, atribute ale geologiei, ale pietrei.

Munții s-au nascut atunci când se framânta geologia ți au ramas urcuțuri catre cerul de aproape. Ce frumos ni se sugereaza în vecinatate Scariț oara! Apele care le-au deschis porțile au ramas limpezi ți indiferent de vreme ne înfrâng patimile. Aici se poate spune, nu doar prin înțelepciunea proverbului „apa trece pietrele ramân!", - în ciuda ratacirilor pietrei din cariera vecina - ca ți trupul omenesc, samânța sfințirilor ți reațezarii în firesc, poate deveni dovada palpabila, tuturor cercetatorilor, în spiritul Apostolului Toma.

Nascut acum peste un mileniu în Isauria celor zece cetați – prin aceasta decapolit! – Sfântul Grigore s-a țcolit în manastire paisprezece ani, a colindat într-o lupta eroica cetațile vremii, propovaduind dreapta credința, pe vremea eroicei confruntari pentru legitimarea icoanelor. Pornit în drum lung ți greu prin: Efes, Enos, Hrisopolis, Corint, Roma, Siracuza, Tesalonic (unde primețte harul preoției!), Olimp, Constantinopol, devine curgere neobosita, viu în trup ți suflet, nedesparțite pentru viața oamenilor din marile cetați ale vremii ce ți-au sporit prinosul de eternitate. Pentru a atinge cea de-a zecea mare cetate – cetatea Bistriței oltene!- acolo unde îl așteptau cele zece puteri ale unui rege al dacilor, cele zece mari înțelepciuni ale marelui lor preot, Marele ban al Craiovei, pe vremea voievodului Radu cel Mare, în 1497, savârțețte cumpararea moațtelor ți aducerea lor la poalele muntelui Scariț oara, în marea lavra a Olteniei de sub munte.

Cu nimbul sporirii înțelepciunii, cu țința de carte ți truda pentru izvodirea carții, venirea sfântului a ridicat

interesul pentru cele cultural-spirituale, Bistrița, devenind un izvor de iradiere al cărților sfinte (Liturghierul ți Octoihul lui Macarie!), loc de țcolire ți înțelepțire domneasca (vezi Neagoe Basarab!), locul unei trude deosebite a cronicarilor cum va fi fost Mihail Moxa cel cu „De-nceputul lumii deîntâi pâna la 1489" ți cu precizarile eroicei lupte de la Rovine, din 17 mai 1395, localizata de B.P. Hasdeu pe Jiul Olteniei.

La doar opt ani de la finalizarea cronicii lui Moxalie poposețte la Bistrița Sfântul. Timpul capata sacralitatea trairii acestuia, iar locul se binecuvânta ți el. Cărțile sfinte, icoanele, al caror mare luptator fusese, îți gasesc aici un loc minunat. Oare nu aici, dupa vremuri naprasnice cu turciri, pârjoliri, Gh. Tatarescu a redat zidurilor chipurile frumoase ale icoanelor de pe ziduriț Oare nu aici truda pentru carte este vie ți cu roade permanente ți azi, ața cum ne apare truditul arhimandrit Veniamin Micle, în așezarea lui bistrițeana de aziț

Bistrița – Costeți, ctitorie a demnitații oltene, a trait cu imensa dragoste nascuta, nu din orgoliul dregatorilor, cât din dragostea fața de aceste pamânturi ocrotite ca moție a oamenilor, închinatori la Dumnezeu ți una cu pamântul din care s-au nascut. Pentru acesta în vremurile potrivnice, dar ți pentru sufletul lor neîntinat ți-au varsat sângele, ața cum vorbesc cronicile, îi marturisesc monumentele ți îi reține tradiția românească purtatoare de grija eroilor, a tuturor eroilor, ai tuturor luptelor cu cele potrivnice lor.

Despre vii pare nefiresc sa se vorbeasca, fara a leza cumva faptul smereniei, dar despre faptele menținerii chipului viu, frumos, al manastirii, al construirii unor troițe dedicata uitaților partizani, ți ei eroi adevarați în

lupta cu uitarea noastra, ori cu Leviathanul comunist, trebuie sa o facem! Înflorirea chipului Manastirii ți prezența dragostei oamenilor în acțiune, pentru spiritul nostru așezat ți recunoscator, cer consemnarea.

Iubesc, ma luminez ți judec…, ar fi spus Areopagitul într-o ierarhizare a celor cerești. Credem, însa ca în preajma Sfântului Grigore Decapolitul, care ți-a refuzat scara transmutarii trupului, odihnit în lumina de argint a raclei sale, spiritul lui, duh bun ne face posibile toate cele ți în alta succesiune: judecata, cu iluminare, pentru o iubire întreaga; iluminare cu duhul nemuritor, pentru ca viața noastra trecatoare, sa fie așezata în armonia contrariilor.

Omul de la … Bistrița

Prin duhul omului chiliei, cu tenacitatea emblematică a Maramureşului, răsadita chiar de pe prima treapta a …Scarişoarei, unde este asezată manastirea olteana, ca o mare şi veche „universitate", arhimandritul Veniamin Micle, ne descifrează începutul tiparului românesc de la manastirea olteana : Bistrița. Carte după carte, studiu dupa studiu, articole în toate numerele revistelor de cultura râmnicene, şi nu numai, advărul cercetat, recomandat, se lupta cu prejudecațile, sentinte mai vechi care refuză recursul chiar daca probatoriul s-a schimbat, afirmând cu acoperirea datelor şi fericita lor descifrare, concluzia unei cercetări competente şi îndelungate. Înainte de a ilustra importanța introducerii tiparului se cuvine să remarcam, clarificarile aduse despre tipograful român Macarie, despre liturghier şi octoih, daruite nouă la împlinirea unei jumatați de mileniu de la tipărirea lor la… Bistrița olteană. Autorul erudit prin cercetare, investit duhovnic, prin constatarea harului sau, este lamuritor, când subliniaza contextul cercetarilor actuale şi interesul pentru istoria veche, a celor cu păreri devenite, din pacate, prejudecați, lucruri definitiv fixate. (s.n) Argumentele logice, referintele credibile, interpretarea situatiei social politice cu consecintele ei, asupra centrului cultural care era Mănastirea craioveştilor de la Bistrița, prezentarea stării generale de la sfârşitul secolului al XV-lea si începutul secolului al XVI-lea, cu căderea Muntenegrului sub turci, situația altor centre culturale din vecinătatea

românească, sau de aiurea, deschiderea lumii pentru a accepta… tiparul, sunt teme incitante care ne invita la reflecții, dezbateri, poate reformulări ale tabuurilor, impuse de forța pozitiei vreunei mari personalități. (cu discipoli droaie, apărând redutele cazute demult! s.n)

Suntem invitați de eruditia preamodestului autor, să luam de-a gata ceea ce ni s-a dat, sa aratam cu argumente, daca putem, ca demonstrația omului care şi-a asumat cu maximă responsabilitate desluşirea istoriei, este gresită. Ne ofera întreg aparatul critic necesar în anexele cu bibliografia selectiva, ori în cele cu indicele de nume şi locuri. Rugăm pe cercetatorii provocați să… ridice manuşa, în spiritul onoarei, să putem da generațiilor următoare şi certificările necesare a ceea ce a fost neamul nostru. Noi, aici, sa semnalam puterea modestiei, acribia şi credința că plata noastra în ceruri multa este, chiar daca pe pamânt se mai lasa întunericul… atunci când ierarhiile îşi pierd, pe cărarile vanității, parte din duh.

Temelia şi temeiurile Arnotei

Năpraznice, cumplite vremuri au cunoscut pamânturile noastre! Patima maririlor, dreptul moştenirilor în continuă confruntare, când şi în alte părți cavalerismul era deja o modă, consemneaza nenumarate episoade dramatice în neamul Basarabilor, atât de prezent în Oltenia de unde, concluzioneaza eruditul B. P. Hasdeu, provine acest neam ca o continuitate a clasei nobiliare dacice. De la Cetațuia Vâlcei, până la Dunare, mergând sub sprânceana de munte s-a scurs sânge şi acesta, învolburat de apele cerului, a stropit întregul pământ oltean. Aceeaşi tragedie a sacrificiului voievodului (conducătorul suprem al armatei!) s-a petrecut cu ceva ani în urma şi în emblematica capitală de țară :Târgovişte după un simulacru de judecata, dar sigur, pentru miza puterii, cu orice preț.

Într-un 8 noiembrie la începutul secolului al XVII-lea, se consemnează sacrificiul arnautului care însoțea într-o misiune de salvare pe boierul Matei, aga din Brâncoveni. Pretul salvării viitorului domn al Țării Româneşti a fost sacrificiul credinciosului ostean. Asa se face că Arnota se va ridica semn de pomenire pentru acest moment semnificant. Temelia durabila din piatra, ca un cuib de vulturi, a devenit loc pentru rugaciune, pomenire şi asezare pentru cele vesnice. Mănăstirea a fost ridicată acolo unde chiar Dumnezeu va fi hărazit locul cu frumusețe, are functia de biserică ocrotitoare, continu rugatoare prin obştea monastică. Matei Basarab se va statornici aici sa scruteze mândra Oltenie, patria sa de

suflet chiar de acolo unde vrajmaşii vor fi dorit cândva să-l scurteze de zile.

Pe o semeață temelie de piatra alba, cu privirea roata de la Olt la Luncavaț şi departe, spre câmpuri de lanuri si dealuri cu pomi si vite , domnul a vrut să-şi statornicească veşnicia si în acelasi timp să-şi „vadă" alte lucruri dragi. De aici Matei Basarab, din privirea-i murala vie, înțeleapta-i albire, trimite prin iutelile limpezi ale Bistritei, iubirile sale Craioveştilor si Țepeluşului de la rădacina muntelui Scarişoara, îndemnul vorbirilor curate către zidurile albe ale Govorei cu tiparnița, îndemn la statornicie obşestilor asezăminte de pe Valea Otasaului, la Surpatele şi la Dintrunlemn.

Se sfătuieşte, acolo sus, într-un adevărat sfat domnesc cu soața sa , Doamna Elina, din ilustra familie a cărturarului iluminist Udrişte Năsturel, cu tatal sau, Danciu - oştean al marelui Mihai - mort în luptele de la Turda în 1601, dar adus să raposeze în acest adevarat panteon Basarab. Aici muntele este alb, pietrele sunt albe, iar temeiurile sunt limpezi. Locul acesta îl va fi sfatuit pe nepotul Constantin Brâncoveanu, îndemnându-l sa continue frumosul început prin țara întreagă, cu intervenția sa directă, în peste o suta de lacaşuri de cult, dar cu o determinare în plus pentru partea de țară de lânga suflet: Oltenia. Credem ca „sfatul" catre Brâncoveanu, sa savârşească lucrari noi în vatra olteana, sa dea stralucire altoiului bizantin prin simțirea românească, sa construiasca o cetate a credinței româneşti, peste deal doar, la Hurezi, s-a transmis prin puterea extraordinară a exemplului personal. Aşa înțelegem aparitia Pravilei în timpul său şi finalizarea Bibliei de la Bucuresti din 1688, a proaspăt înscaunatului

domn Constantin Basarab Brâncoveanu. Deşi într-o stafetă a spiritului, aceste „sfaturi" domneşti ne urmăresc, emoționându-ne continuu. Au rămas parca, peste fire, sa se marturiseasca azi sacrificii trecute, iubiri de țară şi de frumos. Cum altfel s-ar putea numi minunea Arnoteiț Minunea chipului, nealterat de vreme, măreț şi plin de bărbație, ca al tuturor Basarabilor, nu este o făptura care pare ca ne vorbeşte continuu binele citit în seninul expresiei, din înțelepciunea părului albț

Arnota este turnul de veghe al Basarabilor de unde scruteaza mândra Oltenie de sub Munte. Este cuibul de vulturi al aparatorilor de țară, din toate timpurile, fara a uita aici jertfa partizanilor din crâncena confruntare cu Leviathanul comunist, chiar în vecinatatea manastirii. Cuiburile de vulturi, în zidiri albe ocrotite de arhangheli eroici, de amazoanele harnice truditoare prin rugaciuni pentru noi cei vi, dar într-un respect permanent pentru cei salaşluiți aici, sunt toate cetățile noastre de credintă.

Trovanții, ne miră şi inspiră

În 13 iulie, 2011, oamenii de cultura din Argeşul voievodal si din Oltenia de sub munte, s-au întâlnit lângă trovanții de la Costeşti, Vâlcea, la chemarea Clubului Iubitorilor de Cultură, din Curtea de Argeş, animat de academicianul Gheorghe Păun. Evenimentul, prin punerea împreuna a atâtor personalitați, a fost o împlinire adevărata. Cu ocazia aceasta s-a discutat şi despre… trovanții, care întregeau enigmatic decorul, nu întâmplător ales. Faceam promisiunea ca vom reveni asupra lor, cu amanuntele tehnice la dispoziție.

Trovantii sunt microforme de relief caracteristice acumulărilor de nisipuri, dar mai ales unor stratificații importante de gresii (de obicei bogate în carbonat de calciu/argilă). Aşa apare caracterizarea trovanților în albumul: *Trovantii-imnuri în piatră închinate perfecțiunii şi armoniei naturii,* lucrarea vâlcenilor Ghiță Procopie şi Nicolae Danes, despre care am vorbit la Costesti si pe care, o vom cita în continuare, autorii ei fiind cercetători avizați.

Aceste *microforme de relief*, poartă de la o țară la alta, şi chiar, de la o regiune istorică la alta, diverse denumiri. Numele de trovant a fost importat din literatura franceza de savantul geolog Gh. Munteanu Murgoci, în 1907. Existența lor este semnalată în țară în multe locuri : Dealul Feleacului, Dealul Costeştilor, Dealul Teiusului, Dealul Gresarea, Măgura Slatioarei, Hobița (Cumintenia… pământuluiț!), Brebu, Valea Cricovului Dulce ş.a. Localnicii dându-le nume diferite: bălatruci în Transilvania, gogoloanțe în Oltenia getică, ecotopul

Horezu. În istoricul cercetarilor, privind geneza trovanților, se desprind mai multe abordări: religioasa, ştiințifică şi cea speculativ, metaforică, din valorificarea culturala a simbolului.

Cercetarea ştiințifică pune în evidență autori şi lucrări de specialitate, cu multe puncte de vedere, privind ipotezele genezei şi evoluției geologice a trovantilor. Sunt, în functie de autori, acreditate mai multe definitii:

-agregate minerale nodulare, sferice, elipsoidale, cilindrice sau dentritice, care apar în rocile sedimentare, prin concentrarea selectivă a anumitor substanțe din solutie; în compozitia concretiunilor intră o singura substanță minerala, fie mai multe, între care una joaca rolul principal (Gr. Posea şi colab., 1970; Tr. Naum, Gr. Mihai, 1974);

-aglomerări punctuale de substanță inițial dispersată, cu forma regulata şi structură interna (D. Radulescu, N. Atanasiu, 1979);

-concrețiuni grezoase, sferice-ovoidale sau rezultate din contopirea mai multor elemente dând forme cu aspect plăcut, unele ciudate, prezentând de fiecare data suprafețe unduioase, armonioase, suave (I. Lazu, 1984);

-sfere puternic cimentate aflate în masa de nisipuri slab consolidate (M. Ielenicz şi colab.,1999);

-aglomerări punctuale de substanță minerala, cu structura masiva sau concentrica, zonara, formate diagenic prin creştere centrifugă (M. Țicleanu, A. Popescu, N. Ticleanu, 1994, 2002).

Trovantii au dimensiuni între câtiva milimetri şi, uneori, doi metrii. Au forme ciudate, dar si de mare regularitate geometrică. Forma sferica poate fi una ideala,

sau cu particularitați:

-forma sferică cu galeți, trovantii, în formarea lor, prin rostogolirea lor pe un plan înclinat s-au încărcat cu galeți de pietriş/marnă, resturi vegetale, fosile, etc., ori toate acestea au fost în straturi de gresie, fragmentat, prelucrat selectiv, preferențial;

rma sferică cu ecuator, (cu creasta) difuziunea larga a soluției pe planul de porozitate maximă, martor al eroziunii ce înconjoara sfera;

-forma sferica cu doua emisfere inegale (una stând îngropata şi ferită de eroziune!);

-forma sferica cu butoni;

-forma sferica cu protuberanțe;

-forma sferică sau ovoidala cu ghinturi, care nu sunt distribuite la întâmplare, ci sub forma unor şiraguri care le înconjoară ca nişte meridiane (converg la cei doi poli) materializând astfel linile de curent care au dat ocol concrețiunii mari şi au făcut sa adere la concreționare fragmentele mai grosiere şi în zonele mai poroase din masa rocii învecinate.

Între formele ciudate, care au incitat fanteziile oamenilor cele antropomorfe si zoomorfe, puteau intra usor în… legendele locurilor si alimenta alte planuri ale trăirilor oamenilor. Formele ovoidale cu diversitatea lor, cele concrescute, adevarați ciorchini, formele înmugurite, ori de basorelief, puteau lesne deschide un câmp inspiratiei şi satisfacerii nevoii omului de frumos, de ce nuț, modele pentru propria ucenicie cu… piatra si celelalte.

Geneza trovanților, înregistrează, în lucrarea citata de noi, într-o cronologie riguroasa, treisprezece ipoteze, din care, în semn de respect pentru autori (Procopie Ghiță şi

Nicolae Danes!) vom expune punctul de vedere, din 1977, în urma cercetărilor în teren ale lui P. Ghiță, I. Banu, N. Naulea, dar şi ipotezele din 1984 si 1994, 2002 :

-trovanții au apărut prin rostogolirea unor nuclee de marna/tuf prin nisipurile apelor sarmațiene şi badeniene ce dețineau un procent ridicat de calciu. Trovantii au apărut în formele pe care le întâlnim având la baza, principiul bulgarelui de zapada;

-trovanții s-au format prin cimentări locale în masa nisipurilor, datorita circulației unor solutii bogate în carbonati. Masa nisipurilor, cu solutii de carbonati care, în cantități insuficiente, ar determina cimentări în jurul unor nuclee (bucați de marnă, fragmente de cochilii şi oase, elemente de pietris etc.), dacă ar exista o cantitate suficienta de soluție cu carbonati s-ar ajunge la cimentarea întregului pachet nisipos, deci s-ar ajunge la nivele de gresii. O viteză mica de avansare a soluției ar determina distributia sferică a acestora în jurul nucleului (dupa legile tensiunii superficiale); cimentarea ar începe de la ,,germenele central,, şi s-ar propaga concentric si radiar spre exterior; o circulație rapidă ar duce la forme hidrodinamice, soluția dispunându-se după liniile de curent, în spatele nucleului. ,,Abaterile,, de la forma sferica (ideala) sunt date apoi şi de sensul curentului, atracția gravitațională, neomogenitatea materialului nisipos, schimbari ale direcției de deplasare a solutiei. (I.Lazu, 1984);

-ipoteza originii mecanice(seismice) a trovantilor(M. şi N.Țicleanu, A. Popescu, 1994, 2002) Trovantii apar ca urmare al unor tasări specifice în masa unor sedimente nisipoase ce conțin local solutii cu carbonati, supuse unor

şocuri seismice cu intensităţi relativ mari. Formarea acestor trovanti s-ar datora tensiunii superficiale a apei, amplificată de şocurile seismice(nu puţine în milioane de ani s.n.). Formarea concretiunilor este rezultatul unor procese de difuziune şi precipitare (cu/fără substituţie)care se manifestă în toate etapele diagenezei. Procesul este controlat de tendinţa de concretionare a fazelor minerale disperse în jurul unor centre (puncte)în care energia liberă a sistemului este minima.

Între ipotezele neştiinţifice semnalăm Cultul capetelor (Ion Gheorghe, 1974), care pleaca de la ideea unor betoane arhaice, cu care semenii noştri, de demult, ar fi făcut capetele şi alte forme antropo si zoomorfe, care ne minunează azi şi ne ispitesc imaginaţia. Trovantii apar şi azi, viaţa lor, adeverită de vârsta milionara a celor ce exista, ne fascineaza.

În ceea ce priveşte trovantul, cel care inspiră pe omul de cultura, acesta este ca un ou cu viaţă în sine, una ca o nesfârşire interioară a timpului. Este fascinaţia unui proces ascuns, cu finalitatea unor forme enigmatice, sfincşi, nepătrunse de-nţeles. (după constatarea poetului tutelar al geniului românesc!) Observând localizarea trovanţilor şi la Hobiţa, constatăm ca Brâncuşi, putea fi inspirat de … cumineţenia pământului, ca oul acesta, poarta o dogma, prin facerea lui lenta, ca şi inflexibilitatea unui gând marcat în piatră, ca legile coborâte de pe Tabor. Poetul Gheorghe Paun, venit între trovanţii de la Costeşti, purta cu sine *Teama de toamnă* (…), carte de poeme, impregnata cu fiorul trovanţilor. Personal, într-o căutare de oua de paşte, pentru ilustrarea unei cărţi (*Trecerea…Paştelui*, Ed. Almarom, …) voi fi apelat la trovanţii din… iarna Costeştilor.

Stejarul de mărturie

Hrana gândului nostru, preocupat cu toate cele, este realitatea imediata ce-i cade sub simțuri, dar ți tainuitele esențe, aparent ascunse în simboluri. Nicaieri, pe malul pârâului Otasau, nu sunt mai prezente aceste tâlcuri ca în umbrarul stejarilor de la „Dintrunlemn".

Patrunsu-s-au de frumusețea edenica a acestor locuri calatori din vreme, în mare parte necunoscuți, dar ți oameni care ți-au marturisit dragostea ți apoi au lasat urme de trecere, urme frumoase ți binecuvântate. Un loc înalt de sub Buila chiar îşi va fi luat acest nume.

Cea mai frumoasă amprenta în peisajul locului, ca o pecete a sarutului, este o ctitorie creț tina a unui altar anonim, într-o vatra de creț tini, careia voievozii pamânteni, mai târziu, i-au adaugat toate atributele domnescului. Matei Basarab, venind cu numele apostolului vameț din imediata ucenicie la Iisus Hristos, devenit din „vamuitor" de oameni, „pescar", dar ți cu radacina voievodala de domn pamântean, întemeietor de țara, aduce, între alte însemne, sporirea crucii din turla la rangul cuvenit. Fericita inspirație a unor ctitori de țara sa zideasca în permanența de stejari, permanența de credința, pe care mai apoi, prin Cantacuzinii: ț erban ți ț tefan sa o întareasca prin marturisiri creț tine , sa-i sporeasca daniile necesare viețuirii trupurilor omenescului statornicit sa vegheze.

Sigiliul, amprenta, trecerii domnului martir Constantin Basarab Brâncoveanu (din 1992 trecut în rândul sfinților!) nu putea fi altul decât iubirea-i de frumos împletită cu

iubirea unei țari, binecuvântat de frumoasa, iubire nemuritoare într-un ctitorit stil românesc, prezent pretutindeni: Hurezii Olteniei de sub munte, Sâmbata de sus a Fagarațului, Mogoțoaia câmpiei etc. Aici, în complexul Manastirii „Dintrunlemn" iubirea Brâncoveanului se arata în Palatul Domnesc, locul unei stareții cu adevarat domneasca. Un lacaț creștin primește danii de la un viitor sfânt ți îndemnul de tarie în credința, în care sufletul ne aparține chiar daca trupul ispitit, patimit, strivit , ne poate fi luat.

Am cautat pe aici urmele țugubațului Anton Pann ți le-am intuit doar prezența în carțile de muzichie ca prea cu fereala va fi fost pozna lui cu rapirea nepoatei Anica. Îi este marturisita trecerea celui „isteț ca un proverb", ca ți dârzenia Platonidei, maica stareța, purtând în nume, fericit, înțelepciunea unui grec ilustru. Este ți „rapirea" Anicai un fapt de continuitate, în aceea ca pe vremuri, ca ți azi, Manastirea „Dintrunlemn" este o obțte feminina în care atributul amazoanelor se manifesta în cele gospodarețti cu o tenacitate pilduitoare, iar în cele divine într-un model de traire curata, într-o rugaciune continua pentru mântuirea noastra, a tuturor oamenilor.

S-a nascut, sa dainuiasca, pentru credința noastra creștin-ortodoxa din început, din trunchiul unui singur stejar, trup românesc, micuța biserica dintr-un lemn (legata cu funia împletita… recunoscuta cu numele „Dintrunlemn"!) pentru a reprezenta altarul trupului unui popor, cu tenacitatea lui de-a fi, chiar când este hulit, contestat, asuprit, ponegrit, rastalmacit. S-a nascut ți a rodit cu harul de-a fi dintr-o bucata, de-a ramâne în ceea ce-i dau radacinile ca esențe stihiale: graiul latin între slavi; creștin sub protectorat… islamic; creștin-ortodox,

rezistând uniației; creștin, rezistând ateismului injectat de imperiul Leviatanului de la Rasarit; pastrându-ți datina ți eresurile sub propagandele agresive ți falsele cântari; menținându-ți monahismul ți alte forme de rezistența, recuperându-ți cu rabdare sfinții români ți supraviețuindu-i prin închisorile exterminarii.

Este odihnitor ți te simți așezat în firesc daca în trecerea ta zabovești, ți numai o clipa, la umbra stejarilor. Liniștea se așeaza peste tumultul interiorizat ți aduce pacea sinelui, ca o lumina filtrata blând cu aroma de tamâie, amirosind ghinda primordiala, ca un chivot al neamului. Este întaritor sa meditezi cine ești, sub falnicul arbore ca un raboj al unui Iesei, român get-beget, ți sa-ți-l descoperi stramoțul din substrat. Apoi pare un adevarat miracol sa te cufunzi în trupul stejarului, devenit altar ți sa-ți înalți ruga, iluminat de adânc. Pare pelerinaj inițiatic orice trecere pe la „Dintrunlemn" unde primim ofranda iluminarii daca mergem acolo însetați de lumina.

Odihnitoare este ți repausarea, aici, în așteptarea deșteptarii din urma. Așa trebuie sa fi simțit generalul Paul Teodorescu – un alt fel de aparator al apelor ți vazduhului! – fost ministru al aerului ți marinei. Din pastorirea aripilor peștilor ți pasarilor cerului a coborât în staticul humei, la veșnica odihna de stejar nemuritor, de lumina creștin-ortodoxa ținuta proaspata în altarul pazit strajnic de vestalele-maici. Scruteaza ți acum din frunza stejarului pe care o hranește, cu cugetu-i îmbatat de albastru, imensitatea luminii, iar cu ochiul fântânii din fața navei bisericii celei noi, spre toate apele ce trec, ori îți leagana valurile odata cu frunzițul. Ca frunzele ți oamenii se framânta între botezul cu apa ți cel cu huma pare a ne spune din statul sau major subpamântean generalul

așezat sub stejari.

Opriți-va sa va luminați! Aici, cu adevarat este Dumnezeu, gata sa stea de taina cu trecatorii. Cuprindeți-va de bucuria acestei întâlniri ți minunarea va va fi deplina. În fiecare stejar, marturisind pe cel de la Mamvri, troița lui Dumnezeu este potențiala ți doar gândului așezat îi este dat sa se lamureasca.

Depărtarile Aproapelui

Departe, în timp şi spaţiu, copiii unor locuri binecuvântate de Dumnezeu, revin, cel mai adesea cu spiritul lor, acasă. Cu cât departarile au fost mai mari, cu atât mai puternica a fost dorinţa locului, dor mântuit, să-şi asume rodul.

De câţiva ani, a intrat în traditie, ca Dumitru Drăghicescu, sa stea de vorba cu urmaşii locurilor sale natale. A fost rechemat, în rânduiala pământului, sa fie pilda celor ce pot iubi înalţările în cunoaştere, să se dea apoi învaţătura neamului cel mare. Acestei rememorarii îi aducem povestea câtorva departari ale savantului Dumitru Draghicescu.

Era în 4 Mai, acum doua veacuri, dar la numai 136 de ani, în 1875, când în Oltenia de sub munte, se ivea un om demn sa fie remarcat pe paralela subcarpatica a geniului românesc: Dumitru Draghicescu. Sa fie întâmplatoare aceasta linie de forţă cultural-spirituala, care îi aduna la un loc, de la Mehedinţi la Buzău, pe Ştefan Odobleja, Constantin Rădulescu-Motru, Constantin Brâncuşi, Aurelian Sacerdoţeanu, Dumitru Bălaşa, Anton Pann, Neagoe Basarab, Nicolae Bălcescu, B.P. Hasdeu (Câmpina) Nicolae Iorga (Valenii de Munte), Pamfil Şeicaru si Simion Mehedinţi (Buzău)ţ Vecinatatea marilor manastiri, împodobite cu sfinţi şi cu moaste domnesti, arată şi ea noblețea şi sacralitatea locurilor, într-o ţară pe de-a întregul, Gradina a Maicii Domnului!

Departe parea Parisul, în 17 Mai 1904, când la Sorbona

devenea primul român cu doctoratul în psihologie! Rolul individului în determinismul social, teza lui de atunci, poate fi azi o învaţătura de minte prielnica!

Departe a fost şi Roma, în 9-12 Aprilie, 1918, când la Congresul Minorităţilor, se pregătea pentru sine, marele diplomat, şi pentru ţara slujită, doar peste câteva luni întreaga.

Departe va fi fost Marocul, unde Draghicescu, va fi fost diplomat.

Înalt şi departe de foarte mulţi oameni valoroşi, este forul Academiei Române, căruia vâlceanul nostru şi consăteanul dumneavoastra, a celor din Maciuca Vâlcei, i-a aparţinut, înnobilându-l, prin contributia sa ştiinţifică, de notorietate planetara.

Mare liberal, unul cu vederi personale, distincte, greu de avut într-o dinastie a Bratienilor, va fi ajuns de mai multe ori departe, în Parlament, ca deputat, ori senator, marturisindu-ne şi azi nouă, tuturor, ca numai aparţinând unei elite autentice, cu o pregătire profesionala excepţională, de mare notorietate publica, puteai atinge departarile şi suii înălţimile.

Din luptele lui doctrinare, din depărtarile interbelice, se va fi vadit fondatorul ideii social-liberale, atât de necesara azi, într-un context politic, cel actual, cu structura de partide adecvata, în masura s-o experimenteze. A avut chiar intuiţia să îndemne generaţia tânăra sa-i urmeze ideile. Îşi pierduse orice speranţă în 1945, dar, iata!, dupa marea urgie roşie, chiar nepoţii îi pot confirma învăţătura.

Departarile lui cele mai mari, vor fi fost în … materialul sufletesc primordial, din compoziţia psihologiei noastre etnice. Acolo va fi descoperit laboratorul, şi pe marele chimist, destinul nostru istoric, care a făcut sa treaca acest

prim aluat etnic şi toate adausele si toate amestecurile pe care le-a aplicat asupra-i; feluritele forme pe care i le-a dat si feluritele grade de consistență pe care i le-a imprimat în decursul timpului.

Din departarile lui, el, Dumitru Draghicescu, cel ce ne-a lasat Psihologia poporului român, atâtea alte lucrari de învățătura şi îndemnuri pentru izbăvire, se întoarce anual acasa, între ai sai, vorbindu-ne despre profetul recuperat, din departari de vreme.

Salutam cu respect pe fiii locului care au chemat… profetul, acasa la el, şi le mulțumim, în numele **Cercului de la Râmnic: România: Grădina Maicii Domnului.**

Dumitru Drăghicescu, între luciditate şi riscul mărturisirii de… sine

O pomenire a numelui în preajma zilei din calendarul consacrat ne obliga sa ne amintim şi de faptele celui… plecat. La sfârsit de octombrie sfântul Dumitru cel Bătrân (de la Salonic), sfințit izvorâtor de mir, şi cel Nou, ocrotitor, de la Bucuresti) reînnoiesc datoria noastră cotidiana pentru duhurile din vecinatate : loc al naşterii, inimă de țară, țară întreaga. O faceam demult, în duhul tuturor toamnelor, pe când Demetra îşi înstrăina fiica, zalog iernii de prin Hades, ca s-o readuca apoi pe Cora acasa la vremea reînnoirii cu brazde proaspete. Apoi creştinismul, găsindu-ne tot pe aceste meleaguri va fi instaurat în pamântul amazoanelor patriarhatul, iar ocrotitoarea va fi fost … dumitrizata! Sa dam Cezarului ce este al lui ni se va fi legiuit atunci! Sa-i ascultam poruncile, cu capul plecat din smerenie şi din teama morții… Se dusese, cu timpul cel vechi, credinta că suntem nemuritori şi că plecarea la Zalmoxis este o adevarata sarbatoare, deşi un apologet crestin, Sfântul Chiril al Ierusalimului constată: „Nimeni nu poate ajunge la Dumnezeu, decât ridicându-se prin jertfa" apoi Ivireanul sa constate în Didahii moartea trupului ca „a treia naştere… care iaste mântuitoare".

Dumitru, ales pentru un laudatio, este Dumitru Drăghicescu, cel care iubindu-şi neamul, cu toată luciditatea şi acumularea sa de duh, a trebuit să spuna şi vorbe grele despre neamul său. Cel ce vede departe şi

atenționează asupra necazurilor şi nevoilor, venind din blestemele nemântuite, acumulate în lunga istorie, nu este crezut pentru că nu poate fi înțeles, ba devine prigonit, uneori chiar ucis de ai săi. Faptul istoric al caderii Troiei este o pilda a consecințelor. Tragic destinul preotului Laocoon şi al fiilor săi ucişi de serpeasca înlănțuire a răului ca şi nefericitul blestem asupra Casandrei, să nu fie crezuta în viziunile ei, întotdeauna exacte. Patimirea Fiului, dumnezeire întrupata numai pentru încredințarea noastră, este pilda vie, suprema esență a trairii. Locul primei naşteri a lui Dumitru Drăghicescu este unul, cu un duh manifest, şi asupra altor strălucițI membrii ai comunității. Luminatii boieri Măciuceani cu vocație de ctitori, Enăcenii cu multe nume, între care Ioan ajuns prin trecerea la monahism Efrem Enachescu (Mitropolit al Basarabiei); Vasile, meşter mare la Amenajarea Lotrului; Nicolae consilier Județean al Vâlcei; apoi, în cele de azi, cu grijă pentru semenii de aproape şi pentru memoria celor plecați, senatorul Dan Nitu, remarcat aici nu pentru cele politice, ci pentru Fundatia dedicată memoriei lui Dumitru Draghicescu şi mecenatul său prolific (recuperarea memoriei, a operei, valorificarea îndemnurilor!). Amintind aceşti oameni, dintr-un neam ales al comunității de români din Măciuca vrem sa aratam ca dintr-un loc binecuvântat pot sa izvorasca oameni cu puterea sa se lumineze şi apoi să ne daruiasca, cu toata generozitate, lumina şi fapta lor. Cinstind neamul Măciucenilor aducem lauda noastra lui Dumitru Draghicescu, mintea limpezita de şcolile sale înalte si puterea adâncirii în firea neamului său.

Mintea lui, consonanta spiritului vremii cautator în psihicul mulțimilor, se va fi pus alături de alte minți

strălucite ale românilor când trebuia sa ne prezentam lumii ca neam unit într-o țară mare. *Prin noi înşine* trebuia să ne izbavim între neamurile lui Dumnezeu. Deşi, după cum spunea Dosoftei, Mitopolit al Moldovei: „Dumnezeu, Sfinția Sa, nici un neam de rodul omenesc pe pământ nu lasa nepartnic de darul Sfinției Sale, Ce peste tot a atins mila Sa s-a deschis tuturor uşa de spăşenie…" pentru ca usa să se deschida voința unor oamenii, din ce în ce mai liberi, trebuia să bata în ea şi în deplină cunoştință de cauza. *Bate şi ți se va deschide! Cere şi ți se va da!* Sunt şi erau condițiile necesare, dar nu suficiente! Pentru a şti ce să ceri, cum sa o faci, era nevoie de o actualizata cunoaştere de sine!

Un B.P. Hasdeu dădea o *Istorie Critica*, a românilor şi ne susținea cauza suveranității la Berlin, în 1878; Nicolae Iorga ne fundamenta istoria națională. Monarhia lui Carol I, a lui Ferdinand şi a Reginei Maria moderniza statul si îi dădea o demnitate între neamuri. „Dinastia" Bratienilor, în slujba neamului, mântuia țara de înapoierea anacronică. Spiru Haret descifra sistemul instrucției publice şi îi punea bazele înnoirii. Dimitrie Gusti intuia asezarea socială, fondând o adevarata şcoală. Nae Ionescu, urmându-i lui Simion Mehedinți, pe filonul trăirii creştin-ortodoxe, va dezvolta o filozofie existențialistă, specific românească. Miron Cristea se va fi aşezat, abia prin 1925, ca primul Patriarh al Neamului Românesc, după aproape doua milenii de supuşenie la structuri ierarhice străine. Între aceste fapte adaugate cunoaşterii de sine, unui neam, venind de departe, lui Dumitru Drăghicescu îi va fi fost harazita misiunea sa sondeze adâncul psihicului poporului român şi să-i spuna metehnele, pacate adunate şi înradacinate de îndoctrinari

straine aplicate de nevoie, reguli de viață, ca nişte religii impuse si îndeplinite, fără crâcnire. Pare fara finalitate judecata particulara a cuiva din interior, cu posibilitatea de-a fi acuzat de lipsa de înțelegere. Apoi faptul vădirii celor prezise te transforma într-o cobe, la fel de hulita. Dar, iata-ne gata sa-i luam apararea celui ce şi-a dus misiunea la îndeplinire, din dragoste pentru poporul român, pentru el poporul ales căruia îi este, şi azi, un adevărat proroc pentru mântuirea viitoare.

Ca sa ne susținem demonstratia, prin cel putin alte două opinii exterioare - considerând lumina pariziana a lui Draghicescu al treilea punct de sprijin – readucem din Vechiul Testament, din Osea, profetul (750-730 î.H), supararea lui Dumnezeu față de poporul Sau ales şi altă suparare, tot din dragoste, din cartea italianului Beniamino Fauro (ajutat de Ion Marginean): *Românul şi felul lui de-a fi sau amatorismul la români.*

Dumnezeu iubeste poporul pe care si l-a ales să fie model trairii tuturor neamurilor, dar atunci când îi constata ratacirile de la calea trasata îl mustra, îl pedepseşte, îl decade din drepturi si îl supune la cazne milenare. O face din dragoste, pentru că Dumnezeu este … iubire. Pe Fiul sau trimis în lume îl ridica, nascându-l din Neamul lui Avraam şi din Sămânța lui David, să statornicească legea iubirii. Judecata Lui Dumnezeu este dreapta chiar atunci când dojeneşte. Italianul invocat mai sus s-a născut la Gura Sadului şi iubeste, fapt declarat si demonstrat, neamul românesc. Trăind în exterior între fruntariile cele noi… europene, constata felul de-a fi al românilor care ne pune piedici la un soroc al mântuirii de rele. Ne dojeneşte, tot din dragoste, cum face o mamă care îşi educă fiul iubit cu… nuiaua. Sa remarcam din cartea

italiano-românului motoul inspirat din Biblie: „Striga din toate puterile şi nu te opri, dă drumul glasului sa sune ca o trâmbiță, vesteşte poporului meu păcatele sale".

Blestemul, ca un stigmat al raului, este o boala… milenara, cum observam din scripturi destinul unui popor ales. Dupa momentele fericite, de-o clipa, apar suferințele interminabile. După anul dobândirii în 1918 a unei unitații dorite şi truda de recuperare a celor ilustrate mai sus, timpul învățului celor noi şi al dezbărarii de tare şi prejudecăți, va fi fost prea scurt… Eliberarea adevărata şi cugetul autentic erau departe de consolidarea si mântuirea asteptată. Democrația era o năzuință departe de-a fi savârşită, ca un blestem al lucrului neterminat. Va fi fost otravita şi va sucomba curând de ciuma rosie, pentru mai bine de o jumătate de secol. Vizionarul Dumitru Draghicescu se va fi dat pe sine jertfa, ca un Laocoon, ca o Casandra, ori sfânt român, ca o atragere de atenție, să deschidem ochii la naprasnica vreme fara de Dumnezeu. Sa-i mulțumim acum, recunoscându-i întelepciunea şi sacrificiul, valorificând-i opera. După lucrurile curmate abrupt, pentru ca nu am avut puterea cea mare sa le aparam, nici puterea interioara a martiriului şi a eroismului fără preget, amintind de stramoşii daci, ne dumirim încă o data de opera lasata de Dumitru Draghicescu. Pentru ca religiile politice, ale supunerii necondiționate, ne vorbeau în graiuri străine despre marele stapân pamântean şi ascultarea lui, fără crâcnire, psihologia, ştiință a cunoaşterii de sine, ne fi va spus prin glasul savantului că între religia-opiu, mijloc de supunere a popoarelor şi duhul credinței cu tainele lui, este o adevărata prapastie. Aşa ne-am aflat din nou supusi, „eliberați", cu democratizarea bolşevizată, societatea fara

de Dumnezeu şi scoasă din ţâtânile ei cu legi şi datini, cu istoria rescrisă cu întoarceri pe dos şi cu eroii de import, cum vor fi fost si sinaxarele cu sfinţi aduşi să umple vidul cu alte moaşte, paradoxal, într-o glie mănoasa, foarte sfinţită şi roditoare mustind de legende, balade, obiceiuri ale locurilor de dincolo de erele crestine.

Să-l pomenim cu respect, la sorocul dumitizarii Demetrei, pe Dumitru Draghicescu, duh din duhul pamântului românesc rasarit în gradina vâlceana de la Maciuca şi să nu-i uitam constatarile, privind metehnele, folosindu-ne de calitaţile cu care am fost dăruiţi, să nu-i uitam iubirea de ţară şi marile lui fapte din istoria ei si îndemnul sălaşluit în cele lăsate de zestre : sa izbândim în lupta noastra, niciodata terminata! Sa ne amintim ca a plecat dintre ai sai când smintirea democraţiei începuse şi că ziua este una a înalţării la cele veşnice, cu crucea suferinţei sale îngemănat: 14 Septembrie, 1945 şi mereu, mereu să-i pomenim numele.

Cuvânt rostit în numele **Cercului de la Râmnic, „România: Grădina Maicii Domnului”**

08 octombrie2014

Dumitru Drăghicescu, izvorul ascuns

Curat, rece şi limpede este izvorul acolo unde iese din ascundere. Punternic, fluviu cuprinzător, ducând în cârca imensa agoniseala, se aşază cel nascut departe, în marea cea mare. Are acolo, la varsare, povestea întreaga cu adevarul tulbure al curgerii. Decantat de sarea tuturor trudelor prinosul limpezit se suie la cer, nor alb, sa-l vada oamenii şi să-l roage sa picure peste ei duhul belşugului.

Din neam de ctitori de biserici si scoli, cum vor fi fost boierii Măciuceni, împreuna cu Draghicenii, nu întâmplator cu acest atribut topit în nume, se va fi nascut la Zavoieni-Maciuca, Dumitru Draghicescu. Treapta cu treapta se va fi ridicat spre omul mare : Maciuca- Craiova-Bucureşti-Paris pentru a aduna cunoasterea autentică a lui… a fi. A adunat ştiință sa poata cunoaşte lumea sa de aproape, în primul rând a poporului său, cu toate ale sale, sa-i poata fi de folos. I-au fost de mare ajutor, în timpul vieții, faptele omului de ştiință, ale dascalului, juristului, diplomatului, sociologului, psihologului, politicianului. Cauza cea mare a unitații românilor, recunoscută de puterile lumii, a fost slujită tenace, exemplar şi eficient. A dat lumii întregi concepte si idei, încă neasimilate (vezi principiul determinismului social!) şi neluate în seamă de ai sai.

Constata la vremea lui, ceea ce fatalmente şi azi este valabil si trebuie făcut ceva, spre îndreptarea metehnelor, unde lucrurile de mântuiala, ori neducerea lor pâna la cap sunt… evidențe nefericite: „…totul nu este să fie ceva, ci sa para ca este. Lumea se mulțumeşte cu aparența. Sub

aparentă prea puțini îndrăznesc sa coboare. De aici goana dupa expediente. Omul cel mai tare în expediente va fi omul cel mai tare la noi , va ajunge cel mai departe se va sui cel mai sus , atunci când soarta nu l-a facut sa se nasca sus." Ne constata cu spirit potențial occidental, dar cu multe năraviri… orientale, cum ar fi azi cumpararea demnităților cu bani şi boala incurabilă a mitei şi ploconului. Ne atrage atenția asupra conştiinței nationale, a rolului societății în împlinirea unui fel de-a fi ca neam în istorie, şi asupra influenței istoriei (poveste experimentată!) în modelarea minții şi a caracterului unui popor.

În 1945, s-a ascuns cu demnitate să devina fântâna de mai târziu, aceea înca necercetata, dar pastrând comoara sa de gândire. S-a dat adâncului freatic, adevar esențial, despre firea neamului său, sa le fie leac oamenilor naraviți în milenii de supunere şi cap plecat (neferictă zisa, a capului plecat pentru salvarea unei vieți în sclavie!). S-a aşezat demn, fără a face marele compromis caruia i s-au închinat noii doctrinari, prelungind blestemul şi ducându-l voit în uitare si pe omul lucid cu opera sa remarcabilă, cum vor fi procedat şi cu alte constiințe, autentic româneşti. Ascuns, la grele vremuri de profanări şi poluare morală, tezaurul de gândire al lui Dumitru Draghicescu trebuie sa redevina izvor, sa fie purificare ca aghiasma demult sfințită. Sa vie toți fântânarii care ştiu *să dea de stele în apa, sa sape*, sape şi să ni le restituie cu limpezimea lor.

La locul genezei, al naşterii lui Dumitru Drăghicescu, cautatorii de comori au început sa repare *fântâna*. Fundația Dumitru Drăghicescu, susținută de familia fiului satului Maciuca :Remus Daniel Nițu, nu

întâmplător senator, a început sa ni-l restituie pe cel ascuns, ori uitat, pentru a ne fi povațuitor la vremuri la fel de complicate. Aici, de câtiva ani, se adună oameni capabili sa duca vestea în toata țara. Pe prof. univ. Virgil Consantinescu l-am întâlnit, *fântânar* remarcabil şi cu experiență în restituirea marilor valori. Trudind pentru Teodosie Rudeanu, Spiru Haret, va fi înțeles, ca nimeni altul, profilul de model al lui Dumitru Drăghicescu şi soluția pentru vremurile tulburi şi dezorientate pe care râurile noastre le traversează. Adaugam la cei ce vor sa-şi ostoiască setea de adevar pe membrii Forumului Cultural al Râmnicului, cu agenda sa anuala pentru recuperarea lui Dumitru Draghicescu.

Sa nadajduim ca cel ce va fi lamurit, prin 1918, puterile lumii ca românii au dreptul la recunoaşterea unității de neam şi de vatră ne va lumina şi pe noi, cei de azi, din 2013, că unitatea neamului este esențială, prin coeziunea interioara şi altfel vizibilă peste… fruntarii. Credem ca România, cu chipul frumos al Gradinii Maicii Domnului, are nevoie de spiritul fiului ei, plecat sa ne fie izvor, fântâna adânca, pentru a ne regasi în cele bune…

„Jurnalul” la … raport!

Extraordinară opera lumea pe care o traim ți pe care o primenim permanent cu adevarurile ascunse despre ea, venind dupa limpeziri, sa ne desluțeasca rosturi ți fapte puțin cunoscute! Rar ne cuprindem de adevarul ca oamenii de lânga noi, cândva, undeva vor fi faptuit lucruri deosebite. În aparenta umbrire ca toți suntem la fel, ca eroismul ține de obițnuit, iar ridicarea peste comunul împartațit cel mai adesea în spiritul gregar ține neaparat de un noroc anume, nu putem vedea esențialul. Gloria, recunoațterea sunt cuminecate târziu, mai mereu postum. Uneori chiar… vremea ce vine te obliga la mutenie, sau la adevarul ținaptelor. Dar toate sunt numai pâna la o vreme, spune înțeleptul! La un anumit soroc lucrurile se dau la iveala ca flacarile deasupra comorilor.

Un țir de zile cu dramatismul lor, salvat în însemnarile scrise ți/sau întiparit în memoria conectata la tensiunea ridicata a trairii între viața si moarte, va fi fost rescris cu înțelepciunea senectuții, dupa ce tânarului ofițer de rezerva, ajuns în linia întâi a frontului , i se va fi alaturat profesorul de mai târziu ți conțtiința descifrata în dragostea lui de țara, neam ți de valorile umanitații în general. Condeier înțelegator din spiritul locului ca pentru calitate ți înnobilare este nevoie de multe decantari ți separari a celor esențiale de marda, ațteapta vremea prielnica ți scrie raportul celor 518 zile în linia întâi a frontului. Constantin Isarescu, eroul jurnalului, ațteapta maturitatea ți posibilitatea noastra de-a-i citi jurnalul, pentru noi, nu pentru sine, ca sa evaluam cu luciditate

istoria noastra recenta, altfel decât puteau s-o faca manualele scrise ți ele nevoit partizane, într-un anume fel. La vârsta înțelepciunii, timpul se comprima iar povestea zilelor devine o succesiune de scene dramatice de aici ți sugestia reluarii jurnalului printr-o ecranizare inspirata. Evenimentele redate, ca file cu înțeles într-o carte cuprinzatoare, au în prim plan observatorul, cronicarul peste care timpul decantarii aduce știința povestitorului , dar ți pe cel ce-a descifrat corect cauzalitatea ți efectele acestui fenomen social complex care este Razboiul.

Confesiunile martorilor nemijlociți la conflagrația celui de-al doilea razboi mondial, în fapt cel mai mare macel din istoria umanității, s-au înmulțit. A aparut o întreaga literatura de carte-document, scrisa în ultima perioada. Jurnale de front, povestiri din prizonierat, suferința de prin spitale, drame personale ți colective etc., îți aduc prinosul unei cunoașteri aprofundate asupra ferocității acestui balaur, mereu flamând, care este razboiul ți pot sa fie un apel permanent pentru respectul vieții, în general. Tragedia razboiului spre Est, cu momentul Cotul Donului; faptul tovarației de arme înspre Vest, în timp ce lagarele aliatului sovietic erau pline cu românii luați prizonieri ; eticheta de „frate eliberator", când realitatea ocupației cu spolierea economica ți îndoctrinarea forțata ne scoteau din țâțânile firii noastre românești, sunt înca pagini nepredate la școala românească, dupa mai bine de cincizeci de ani. Statutul de cobeligerant înspre Vest, condiționat de forma juridica a … armistițiului cu sovieticii, ne-a situat, cu traume istorice incontestabile, în tabara învinților, dar trâmbițând victoria ți trimițând elita țarii, fie la moarte, fie la convertirea forțata cu spalare de creiere. În imediata noastră vecinatate au vazut lumina

tiparului, ori ți-a spus povestea traita o mulțime de oameni. George Voica, din Surpatele, Vâlcea va fi adus cele doua carți, „Prizonierii Infernului", cu toți eroii supraviețuitori (vâlceni cu toții!) prezenți la lansare. Vom fi cunoscut grozaviile Siberiei… fara sfârșit. Constantin Zorlescu, din Lapuțata ne-a povestit ți el de Oarba de Mureț, despre Dealul Feleacului ți forțarea Tisei, unde ranirea grava îl va fi ținut prin spitale peste 400 de zile. Ionel Grigoriu, ofițer luat prizonier în Vest va fi fost surghiunit de patria sa pe … țantiere de munca (necalificat!), purtând vina înrudirii cu Lucrețiu Patrațcanu. George Stanescu, Dumitru Nicodim ne vor fi amintit de închisorile comuniste (vezi Poarta Alba!). Am avut țansa sa îndeplinim dorința unui veteran de razboi. Sa-l ducem de pe Valea Lotrului, în Bucovina, sa mai vada o data, la batrânețe locurile unde tânar artilerist fiind, vazuse moartea cu ochii. Dupa 50 de ani memoria lui Victor Marinescu se arata atât de exacta ca ți când lucrurile se petrecusera cu câteva zile în urma. Va fi mulțumit la Manastirea Arbore lui Dumnezeu ți îți va fi pomenit camarazii, pieriți atunci în focul luptelor, în floarea tinereții. Lacrimile nestapânite spuneau acolo, fara cuvinte, durerea înca nestinsa de vreme. Memoria tuturor supraviețuitorilor unor scene cu viața pusa miza este impregnata, fara putința țtergerii. Când povestea nu mai are cuvintele respirate ne vin în ajutor cele consemnate. Ne-a cazut în mâini o carte poțtala din corespondența dintre un parinte ți feciorul sau aflat în prizonierat pe la frații eliberatori, sovietici (1948!) . Pe un petic de carton, atât cât era posibil, tatal îi scria unui Constandin, într-o concizie exemplara: „Acasa e bine! A cercat cu ploaie la timp ți s-au facut toate, oile sunt la munte, sor-ta s-a

maritat, frai-to al mic e la țcoala, bunica-ta a plecat la domnu, ma-ta îți pastreaza hainele ca pe ochii din cap ți te aţteptam sa ne vi sanatos". Textul este traire pura, însa cartea poțtala avea o data ți destinația lagarului sovietic unde se robea înca, pentru datoriile de razboi. Razboiul se încheiase prin mai 1945, iar noi ne aflam cu speranța ți cu "logica" în tabara învingatoare, atestata ca atare de propaganda de serviciu. Iata de ce este nevoie de decantarea continua sa refacem cronica reala, chiar din frânturile acestea de adevar trait ți contrasemnat cu vieți, varsari de sânge ți potop de suferințe. Trebuie sa salutam, cu respect, toate contribuțiile aduse pentru aceasta misiune de onoare.

„Jurnalul" lui Constantin Isarescu : „Jurnal de front- 518 de zile ți nopți în linia întâi", este un raport la centenar, transmis prin curier, în fața celor adunați chiar în Ziua de Înalțare/ Zi a Eroilor, la Arhiepiscopia Râmnicului. Un combatant din marele razboi, ne vorbețte despre eroism, eroi, trairea cu sfințenie în iubirea de neam ți țara, ți mai ales, despre lupta în slujba vieții: supraviețuirea. O face prin intermedierea „raportului-carte", pentru ca la împlinirea veacului pamântesc s-a grabit sa fie de-a împreuna cu camarazii plecați chiar la vremea jurnalului ți cu cei din rastimpul de dupa. Raportul l-au citit ți ni l-au desluțit, ca la cazanie, în sala Sf. Calinic, din complexul Arhiepiscopiei Râmnicului, oameni implicați într-un fel în realizarea carții ți organizarea evenimentului: gazde, editori, generali ai Armatei Române, concetațeni din Dragațani, ț irineasa, colegi ai fiului de la Banca Națională a României. Apoi l-am primit, spre ostoirea nevoii de amanunt, recenzenții reuțind sa ne puna în tema cu conținutul. Momentul, dupa amiaza zilei de 13 Iunie,

2013, în sala de lânga mozaicul cu Maica Domnului, ocrotind harta României tricolore, se întregea cu cel de la Biblioteca Județeana „Antim Ivireanul" unde la aceeați ora se lansa o carte, cu autor venit de la Chiținau, despre „Cotul Donului"

Ziua de Inalțare ne va prilejuit cuvântul de aducere aminte, sa ne fie de învațatura. Duhul viețuirii, atunci când țirul zilelor se plinețte ți se pune punct curgerii întregului jurnal, urca în lumea de deasupra a esențelor ți se întoarce prin pogorârea limbilor de foc, lumina noua de… Rusalii. Am ascultat în acest spirit cuvântul unui general , pe care l-am întâlnit ți în postfața, vorbindu-ne ca A. Toffler despre noua fața a… razboaielor. Un altul, în spiritul jurnalului, lua act de rapoartele primelor ediții, având țansa unei onorante reparații morale, dând un exemplu de modul cum ar trebui tratați … eroii în viața. Suntem de acord ți cu extensia atributului de eroism pentru cei ce îți pun viața, ți altfel, în folosul vieții semenilor. Pacat însa ca sunt prin preajma puterilor, ce se țin cu multe temenele, ți farsorii care au dus în derizoriu ridicarea în grad fara merite! Ce paradox! Eroul „Mefisto" îți pune viața gaj pentru gradul de sergent ți alții devin colonei, generali, pentru merite iluzorii… Profesorul emerit, Emil Istocescu, ne-a facut dovada, odata în plus, de ce spiritul esențelor din însoritul Dragațani se revarsa nobil, limpede. Am aflat, fara sa apelam la Dex, cum ni se mai întâmpla, fara sa punem întrebari sa iețim din ambiguitați induse, cum de asemenea ni se mai întâmpla, fara sa ne uitam la ceas când cineva vrea sa se auda vorbind ți improvizeaza, am aflat direct, sistematizat, într-o structura a discursului, fara cusur, ceea ce era de aflat. Mare noroc pentru elevii care l-au avut dascal.

Apoi, vor fi fost mulțumirile aduse de Constantin Isarescu, tatal lui Constantin Isarescu nepotul autorului, autor prezent acolo spirit în cartea-raport: Constantin Isarescu, toate pentru omagierea sa, a celui înalțat în lumea informala, una veșnica.

Ridicarea la cer, înseamna și detașarea autorului de cartea scrisa. Acesta este și drumul informației înainte de-a primi înțelesul harazit, cu toata adâncimea lui. Așa ma dumiresc acum de Rusalii, în prima zi când am citit în tihna cartea primita de… Înalțare. Judecata noastra, raspunzatoare de înțelesuri este pogorâre de taine de deasupra de unde salațluiesc drepții și sfinții, pentru cele morale. Mai credem ca drepții sunt toți eroii cauzelor drepte de sub adevarul omenește posibil, cu viața pusa chezație pentru îndeplinirea rostului, în rânduiala celor tocmite demult, iar sfințenia o treapta din cerul foarte înalt rezervata celor absolute și imparțiale și unde ajung oamenii drepți, fara cusur în moralitatea lor și deschiși oamenilor, tuturor oamenilor, fara particularizari partizane. Mai credem ca ideile, expresii ale duhului viețuirii, nu mor niciodata. Ele ramân deasupra noastra porumbei albi, ori negrii corbi, multiseculari, pe câmpul de lupta al dialecticii, sa ne aminteasca la nevoie lucrurile uitate și sa slujeasca viețuirea celor ce înca duc ștafeta pe o cale trasata dinainte. Uneori, dincolo de memoria colectiva, tezaur de obiceiuri, cutume, tradiții, legende, mituri etc., așezata stabil cu înradacinare puternica se mai potrivesc și cartile. Cele izvorâte din faptele de viața sunt precum „Proloagele Sfinților", adevarate epistole cu menirea sa actualizeze permanent buna rânduiala și mai ales sa atenționeze, ca un cocoț alb, zorile, noutațile, ineditul, respectând cumpatul lucrurilor.

Evenimentul citirii raportului celui plecat în lumea informala în fața instanței prezentului, cu un stat major în personalitațile citate, a avut un extins caracter public. Pe lânga mulțimea din sala prin mijloacele mediei scrise ți video au fost în conexiune mulți oameni de foarte departe. Semnificant omagiu, adus la centenarul autorului nascut în 4 Iunie, 1913, faptul a adunat concentric dupa natura forțelor iubirii, întotdeauna centripeta, rudele apropiate, apoi prietenii apropiați din preajma bațtinei, apoi, cerc dupa cerc, dadeau onorul din largimi necuprinse, altele, altele pentru ca faptele mari ți înalțimile cugetului razbat departe. Nimic nu este întâmplator între anonimatul (cu nimic mai prejos!) ți notorietatea pe care ți-o poate oferi puterea iețirii din ascundere ți ea sub zodia țansei, daca invocam parabola din scriptura cu scaldatoarea de la Vitezda. Lucrurile se ațeaza minunat sa poata nutri firea cu ceea ce are nevoie. Ca la o descifrare, vine mai apoi concluzia data de cel harazit, ți confirmata în autoritatea sa. Fiecare pricepe, din perspectiva circumferinței ocupate, adevarul sau. Poți surprinde generalitatea atunci când întregul îți cade sub priviri ți îi simți ființarea, uneori dincolo de simțuri, sau un anume detaliu te opreț te din drum. Credem ca generalitatea carții este, cum s-a spus de altfel, lupta pentru viața, adica supraviețuirea eroului povestitor (ca daca nu ar fi fost nu avea cine sa ne povesteasca, apoi daca nu s-ar fi întâmplat, nu se putea povesti, coerent, verdic!). Pare un lucru în contrapunct. Viața care se pune la adapost în ciuda personajului principal, care este Razboiul. Autorul ți cronicar în acelați timp este în slujba acestui stapân, dar cu obiectivul sau, sa-i supraviețuiasca celui ce se hranețte cu viețile din preajma. Cum se desfațoara razboiul ți cum trece prin zilele de front Constantin Isarescu este jocul celor doua teme într-un balans continuu . Dubla miza se observa pe

parcursul tuturor povestioarelor structurate pentru ușurarea accesului la lectura. Miza personala este una în spiritul legilor firii pe când cea impusa de societatea oamenilor trebuie asumata în virtutea legilor omenești, nu de puține ori neconsonante ți în vadit conflict. În lucrarea sa „Razboi ți antirazboi" cu subtitlul „supraviețuirea în zorii secolului XXI", Alvin Toffler invoca inspirat cugetarea lui Troțki: „s-ar putea sa nu te intereseze razboiul dar tu îl interesezi pe el!" viața personala a autorului are extensie dincolo de zilele jurnalului, ca o morala de basm, pilduitoare. Viața triumfa ororilor razboiului, apoi eroul îți face rostul omenesc, întregindu-ți treimea celor trei Constantin, din inspirata fotografie a albumului. La intersecția temelor apar întrebarile cu raspunsurile demult cunoscute, raspunsurile parțiale, etichetele. Razboiul ramâne însa, prin prezența sa continua pe scena oamenilor, o zeitate. Anticii îi spuneau în multe feluri Ares, Marte, Thor, Shiva etc. iar lucrului facut de aceștia: *res-bel* cu conotația lucrului frumos. Cum traiește acest zeu în jurnalul cu zilele lui numarateț Într-un apogeu al ororii, din câte cunoațtem din istoria scrisa a lumii. Cronicarul are grija sa ne dea dimensiunea prin cele vazute, prin spaimele personale, ori prin cele văzute, prin spaimele personale, ori prin ilustrarile statistice care ne arata apetența zeului pentru sângele tânar exuberant, clocotind de viața. Cumpatul, rațiunea, profesionalizarea, experiența, în nesațul niciodata ostoit al sinistrului personaj, îți pot fi armele potrivite în lupta secreta cu acesta. Ele, ți nadejdea permanenta, îți pot fi darurile pentru supraviețuire, cu adevarat scopul moral, legitimat de porunca a VI-a a decalogului. Cât despre fenomenele obiective, precum crizele, razboaiele, sa ne amintim ca zeii la un moment al istoriei, au fost arestați de Dumnezeul poruncii iubirii dintre oameni …

Eroi și eroism…

Luna iunie 2013, în câmpul cultural, este una pe care vâlcenii au consacrat-o eroilor. S-au potrivit calendarele și cele dedicate sfinților s-au armonizat cu cele profane. Fiind vorba de trăire, una în spiritul tradiției, eroii și-au gasit pomenirea în zile consacrate. În fapt este atât de greu de deosebit eroismul cotidian – greu se mai traiește în vremuri smintite de crize cazute din ceruri strâmbe, unde banul a uzurpat… omenia! - de cel legitimat de sacrificiul vieții în slujba patriei slujite. Greu este de cântarit serviciile aduse de oameni, nu fara sacrificii, pentru poporul și țara lor, chiar cu prețul libertații, ori cu ocara nemeritata prin puțcariile politice, ori indexul unui oprobriu lasat în ștafeta nerecunoașterii. Eroii cei mulți din veacuri sunt în marea lor mulțime, mai mereu, anonimi. Glia îi ocrotește, fiindu-le mama buna. Atunci când îi cinstim pe cei cunoscuți nu o facem pentru ei. O fac de regula cei conștienți de importanța memoriei și de avuția moștenita. Este nevoie însa și de modele pentru generațiile care vin și carora trebuie sa le transmitem ștafeta. Așa apar eroii legendari atunci când le putem evalua cu luciditate fapta : Decebal, Mircea, Ștefan, Mihai, Brâncoveanu, Cantemir, Tudor, Balcescu, Avram Iancu, Eminescu etc. Cei puțini numiți sunt în memoria colectiva pentru lucruri diferite, aparent diferite. Iubirea lor de neam și lupta lor, cu armele lor, sunt eroismul comun, credința în Dumnezeul românilor. Cinstirea noastra trebuie sa fie la vedere și cu o intensitate a trairii

remarcabila, sa ramâna în memoria celor ce ne urmeaza.

*

La începutul lunii, Cocoțul de Hurez, 1-2 Iunie, ne-a amintit de olaritul românesc în care Oltenia de sub Munte, prin orașul Horezu se poate declara capitala. Centrele de olarit din aproape întreaga țara, în ciuda dificultaților materiale au fost prezente între stejarii multiseculari. Laureații acestei ediții au fost județele oltene: Vâlcea, Gorj, Mehedinți. Au fost acolo și alte meșteșuguri, vorbind despre creativitatea românilor și dragostea lor de frumos: covoare, broderii, sculptura în lemn, obiecte din piele, obiecte decorative și cu funcție utilitara… Organizatorul principal, Primaria Horezu a facut eforturi deosebite sa țina în viața tradiția. În vremuri grele supraviețuirea este un fapt de eroism. Mulțumiri lui Ilie Fârtat, primarul în exercițiu, celor ce l-au ajutat, pentru… eroismul cotidian.

*

În 13 Iunie, la cimitirul eroilor din Râmnicu Vâlcea, și nu numai, s-a dat onorul eroilor. Oficialii administrației, cetațeni au asistat la Te Deum și la depunerea coroanelor de flori. În bisericile creștinilor ortodocși, de Înalțarea Domnului se va fi adus cuvânt de lauda și jertfei eroilor. Remarcabila implicarea Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria" și a partenerilor în organizarea solemnității. În consens acestui moment la Budești s-a lansat o monografie unde o localitate își poate identifica eroii proveniți din sânul ei; la Biblioteca Județeana un basarabean, venit de la Chișinau îți va fi lansat o carte dedicata dramaticului „Cotul Donului". La Arhiepiscopie, în prezența unui public special și a ÎPS Gherasim Cristea, se va fi vorbit despre Jurnalul de front, al lui Constantin Isarescu, 518 zile și nopți în linia întâi.

țansa ieșirii din anonimat va fi fost favorabila tatalui viitorului guvernator al Bancii Naționale a României. Ediția a III-a va fi fost salutata de doi generali, un profesor emerit de excepție din Dragațani, doi editori implicați în apariția lucrarii de la Ed. Antim Ivireanul si Ed. Expert, ediția a III-a, precum și de un intelectual fin, Adrian Vasilescu. Moderatorul evenimentului pr. Constantin Cârstea, asigurând reușita acestei sarbatori de … Înalțare. Lucrarea, cu doi eroi în prim plan: autorul povestitor și personificatul razboi, este una a contrapunctului. Lupta dârza pentru supraviețuire cu o cronica în care Zeul-Razboi îți va fi luat sângerosul tribut. Albumul de familie în care treimea celor trei Constantini, se arata ființare concreta, ne spune ca supraviețuirea îți are rodul așteptat, dar și ca la plecarea unuia dincolo, ființarea ramâne nețtirbita în… duhul ei, cartea depunând marturie. Evenimentele desfașurate la simultan au fost onorate de membrii Forumului Cultural, aceștia fiind prezenți, onorând invitațiile …

*

Tot despre „eroi" este vorba în culegerea de reportaje, restituite în 2013, chiar în luna iunie, de Editura Proțcoala : Martor la o epopee. Autorul, medicul Viorel Popescu, în tinerețe reporter la… *Lumina de pe Lotru*, va fi trait printre constructori mult peste o mie de zile, dupa cum ne spune în… cuvânt înainte. Eroismul se poate conota în acest caz cu acceptarea unor aspre privațiuni pe țantierele lucrarilor emblematice, pentru țara și neam, cum va ramâne în conștiința generațiilor Amenajarea hidroenergetica Lotru. Cartea vorbește de câțiva, foarte puțini eroi concreți, dar și de miile de anonimi, unii cazuți pe acest front, aparent patnic, ca împlinire a legendei lui

Manole despre salaţluirea viului sacrificat în creaţie. Am retrait cu emoţie cronica unor zile fierbinţi. ţantierul hidrocentralei Lotru, o ţcoala cu un laborator în marime naturala, va fi format caractere ţi va fi daruit ţarii o lucrare unica sa marturiseasca un destin istoric aievea, probabil irepetabil. Despre acest fapt memorabil, istoria ca o epopee, s-a scris ţi se va mai scrie. Felicitam martorul acelor vremi pentru recuperarea reportajelor ţi îl asiguram de respectul nostru.

*

Eroismul trairii unei vieţii, când libertatea îţi fusese confiscata de regimurile dictatoriale ţi Dumnezeu fusese ţi el interzis, se arata ţi el prin marturiile celor ce vor fi supravieţuit… infernului comunist. Puterea de-a nu te dezice de crezul tau când în preajma înca mai bântuie stafiile unor ţapi ispaţitori ţi prejudecaţile nu ţi-au consumat dresajele propagandelor, ne arata forţa de rezistenţa, fibra unor caractere de stânca. Aţa am înţeles *Viaţa mea, marturia mea*, cartea de dialoguri-interviuri cu parintele Adrian Fageţeanu, aparuta la editura Areopag, Bucureţti, 2011. O viaţa eroica, traita eroic, de o conţtiinţa româneasca vie, de-o atitudine a luptatorului dârz, pilduitoare.

*

28.06.2013, la Arhiepiscopia Râmnicului, un simpozion naţional dedicat generalului Paul Teodorescu va fi adus împreuna biserica ţi armata (marina ţi aviaţia!), sa pomeneasca un militar remarcabil al oţtirii române. S-a lansat cu aceasta ocazie ţi o carte, rod al unei cercetarii amanunţite a vieţii celui comemorat, a doua zi fiind consacrata cinstirii numelui apostolilor ţi unui parastas de pomenire la altar, dedicat generalului! Lume multa

adunata în sala Sf. Calinic a complexului arhiepiscopal, presa, oameni de cultura, universitari, ierarhi ai BOR, preoți, monahi, monahii (preponderent de la Manastirea Dintrunlemn!) au ascultat, au comentat, au raspuns la întrebari, au vizionat filme dedicate generalului, ctitor de obiective publice (academia militara!) ți de cult. Mânastirea de la Frânceți îl recunoaște ca al III-lea ctitor pe generosul militar Paul Teodorescu, alaturi de Matei Basarab ți Constantin Brâncoveanu. Au fost prezente acolo, din cauza luminilor prea puternice ți umbrele, sa ateste dialectic ți omisiunea, adica… contrariu. Divizia „Tudor Vladimirescu", incomodul celui comemorat: mareșal Ion Antonescu, ba chiar ți „colonelul" de la Caldarușani, din marturia lui... Fageșeanu , au demonstrat, ceea ce se subînțelege: mântuirea tradarilor, a colaborașionismului, adica pactul cu diavolul, au nevoie de lunga penitența a mântuirii, în lipsa spovedaniei explicite. Supraviețuiesc de-a împreuna faptele rele ți cele bune, sa ne faca demonstrația câmpului de lupta permanent ți pe cea asupra existenței eroilor ți a laților de-a împreuna, a victoriilor ți a înfrângerilor în peisajul cu lumini ți umbre, destin tragic, ori fast, al neamurilor nefericite.

*

În 29 iunie, la Manastirea Cozia – în fapt la Bolnița manastirii construita de voievodul Petru Radu Paisie – am omagiat, la doi ani de la trecerea dincolo, pe Dan Panu Misailescu. Chiar de Sf. Apostoli Petru ți Pavel (ne întrebam de ce în aceasta zi nu se oficiaza o pomenire ți pentru voievodul ctitor al Bolniței, purtând numele apostolului ț!), membri ai Forumului, ai Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria", filiala vâlceana

am omagiat alaturi de rudele ți consatenii marelui dacist ți traitor creștin autentic, pe „fratele Dumitru". Ovidiu Stânga, un aplicat cercetator istoric, ne va fi aratat de acolo, spre colinele premontane ale Masivului Cozia, de peste Olt , locuri care îți așteapta dezlegarea unui trecut încarcat de istorie veche. L-am omagiat acolo la cimitirul Bolniței ți pe Petre Bardașu, istoric recunoscut, amintindu-ne ca pe vremea lumii lui, de dincoace, îți sarbatorea ți el numele.

*

Vremea din urma i-a pus vieții noastre în fața un alt câmp de batalie. Odata cu "rascoluția" noastra din 1989, când românii s-au aruncat fara colac de salvare în fluviul globalizarii, o realitate, aparent așezata, s-a smintit peste noapte. Cei din vârful mușuroiului, - a se citi fostele structuri de putere!- s-au orientat imediat ți au schimbat foaia din "totul pentru toți" (lozinca falsa a trecutului!), în toate pentru sine, fara rușine, sa traiasca fiecare bine, în complicitate cu oricine. Cu vorbele mieroase, programele nerealiste (privatizarea eșuata în peste 80% din cazuri!), promisiuni utopice societatea românească a fost transformata într-un câmp al supraviețuirii. Supraviețuirea prin furt, prin toate mijloacele perverse ale unei societați dezumanizata de minciuna, sperjur ți justiția bunului plac a gașților politice, în continua hârjoana ți ciolaniada bezmetica. Exista ți multa luciditate amara care constata sarcastic, starea acesta de beție, parca sub euforia drogurilor ți lehamitea, dezgustul celor educați într-o morala a bunului simț, agresat permanent. Poeții lumii, cândva sfetnici împaraților luminați îți fac, pentru priceperea celor striviți de realitatea bolnava, meseria. De al Târgu Jiu am primit strigatul lui Cornel

Munteanu în cartea sa „Meandre", Editura MAIASTRA, 2013. O scriitura cu cadența mitralierei, în graiul neaoț, cu repeziciunea ploii de vara oltenești, cu incantația poeziei în fiecare propoziție. Este aici înțelepciunea neamului, care îți înțelege caznele, îți traiește în simplitatea lui sfânta ororile „sistemului" cu care l-au procopsit odraslele lui cocoțate, duse, seduse, prea sus ajunse, orbite de înfruptarile necuvenite, nu mai știu ce fac (nu le intereseaza, decât haita, gașca, banda, sau cum s-or numi toate partidele politicianiste care au jecmanit neamul și l-au rastignit, mai ceva ca razboaiele!). Este un eroism în felul de-a fi al românului pe care îl remarcam în cartea gorjeanului. Aducem mulțumirile noastre inspiratului autor ca putem arata, chiar peste vreme urmaților, ca dificultațile ne întaresc și ca smerenia, felul de-a fi împaciuitor, de-a persifla ieșirea din rânduiala, abaterea de la morala, sunt valori care ne atesta nadejdea și credința în Dumnezeul românilor, fara a duce în derizoriu, cum se mai obișnuiește, spiritul cosmic, mioritic, al armoniei românești.

Mircea cel Mare-cel Bătrân, cea mai mare personalitate a istoriei oraşului Râmnicu Vâlcea

O afirmație sustinută, *per se*, atâta vreme cât de la hrisovul emis în 20 Mai 1388, de marele voievod, al V-lea basarab de la întemeierea statului Țara Românească, Mircea cel Mare-cel Batrân, i se pomeneşte orasului atestarea. Se vor mai fi strecurat ipoteze, aluzii, nuanțe venite de la istorici şi oameni de cultură, privind vechimea oraşului si posibila lui întemeiere. Despre Mircea se vor fi spus multe lucruri contradictorii, pătimaş ori cu rigoare, în contextul dezbaterilor locale, sau al asezărilor partizane ale istoriografiilor diverse. La acest moment festiv, recuperator într-un anumit sens, vrem sa marturisim despre oraş si despre, nemeritat de controversatul, Mircea cel Mare-cel Bătrân.

Ținutul Vâlcei, tinutul Lupului (I. Simionescu), dar şi al nenumăratelor vâlcele, este locul vieţuirii milenare al unor oameni, cu conditii naturale generoase: pământ roditor, apa, sare, munți pentru turme, dealuri cu pomi şi viță de vie, cai de comunicație, păduri cu vânat, ape cu peşte... Neîndoielnic se vorbeste despre definirea unui centru de putere socio-politic, susținut de argumentul unei generoase economii naturale. Buridava ne vorbeşte de buridavensii daci. Stolnicenii de colonizatorii romani. Râurenii de târgul de ...țară şi drumul fără pulbere al Oltului. Arheologii, nu toți puşi de acord, au identificat ringul avar, într-un Râmnic încă neatestat. Nu departe pe

Valea Olaneştiului, la Vlădeşti ceramica dacică atesta vechimi milenare. Localizarea unui centru de putere pentru un ținut întins, cel al Vâlcei, vădit ca scaun de judecata (județ), printre cele mai vechi în Tara Românească, nu se poate face însa, întotdeauna, cu rigoarea documentelor. Exista supoziții, afirmatii, intuitii ale unor istorici pe care trebuie să le consideram ca atare pâna la confirmarile de mare certitudine. Despre Râmnic se vorbeşte în contextul Diplomei Ioanite 1247, unde aflăm despre Cânezatul lui Farkaş (un lup… localnic numit de slavi, vâlc, de unguri, farkas !), ca despre o desfăşurare teritorială, având centru de putere, o localitate ce se urbanizeaza în perioada 1240-1259 (in timpul navalirii tatareț!). Petre Bardaşu susține faptul că Râmnicul, important centru de putere, merge în întâmpinarea descalecatorului Negru Voda, la sfârşitul secolului al XIII-lea, pentru întemeierea statului feudal.

A.D.Xenopol ne spune că prin 1303, în Râmnic, s-ar fi aflat calugari franciscani. În 1370, anul înscaunarii lui Ludovic de Anjou şi pe tronul Poloniei, apare Mitropolia Severinului, care peste timp îsi va schimba locul la Râmnic ca ...Nou Severin. De la Râmnic, sublinia recent într-o conferință academicianul Razvan Theodorescu, se vor fi ridicat cei mai mulți mitropoliti, dintre strălucitii episcopi locali, decât de oriunde. Tot academicianul citat, cu acelaşi prilej, va fi scos în evidență libertatea cugetului şi nesupunerea vâlcenilor în fața unor puteri excesiv de abuzive, precum şi stiința tranzactionalului, a contaminării de nou. Despre toate aceste exista o literatura densa scrisa cu rigoare de împatimiți istorici de meserie, ca spre exemplu, Nicolae Bănica Ologu, de catre scriitori cu apasari ale nostalgiei în jurnalele lor intime,

cum este Constantin Mateescu, alaturi de alți iubitori ai oraşului: Petre Petria, Eugen Petrescu, Ion Măldarescu, Mihai Gherghina etc., ori instituții, ca Forumul Cultural, prin "Studii Vâlcene,,

Mircea cel Mare-cel Bătrân, se naşte în 1358 la Curtea de Arges, cu 200 de ani înainte de Mihai Viteazul, cel născut în Dragoieşti, Vâlcea, în 1558. Este fiul lui Radu I cu a doua soție, Calinichia, adeverită dupa multe cercetari şi ipoteze, ca fiind olteancă, „valaha nord-dunareana". Frați buni ai lui Mircea sunt Stoica şi sora sa, care va fi fost căsatorita cu Roman I, domn al Moldovei; din aceasta casatorie se va naşte Alexandru cel Bun. Frați vitregi, după tata, mai mari, au fost Dan I (sunt şi „cercetători" care considera ca i-a fost unchi lui Mircea, adica frate lui Radu I!) şi cu o anumită rezerva Vlad, deşi hrisovul de atestare al Râmnicului este clar în această privință. Este considerat, în anumite ipoteze, nepot de frate, de la Dan I! În 1385 îl vedem asociat la domnie alaturi de Dan I. Exista în vreme obiceiul ca voievodul sa împarta țara ca pe o moşie urmasilor si să stabilească raportul de putere între ei. În sudul Dunarii, rudele valahilor facusera acest lucru în 1363, când Ivan Alexandru, țarul Bulgarilor de la Târnovo va lăsa fiilor lui (tot din doua casnicii!), Țaratul Vidinului, lui Ivan Sracimir (1363-1396) - fiul Teodorei, fiica cea mare a lui Basarab I, sora lui Nicolae Alexandru!- iar Taratul de la Târnovo, lui Ivan Şisman (1363 – 1393). Pe acest scenariu trebuie să vedem împarțirea tării facuta de Radu I: Dan I şi Vlad (uzurpatorul) primeau cele 13 județe din Muntenia (mama lor fiind munteancă şi cu susținerea neamurilor boiereşti din stânga Oltului!) Mircea si Stoica (Staico), cele 5 județe ale Severinului şi posesiunile din

Transilvania. Puterea urmând să se exercite de la Argeş prin dreptul primului născut, în asociere cu Mircea, oltean dupa mama, pentru a se evita lupta fratricida şi a menține unitatea neamurilor boiereşti, care alegeau de fapt domnul, legea pământului neavând succesiune dinastica, ci adunarea… poporului, prin boierii cei mari ai țării.(Aici se poate specula, ca ipoteza de lucru: ca Vlad, fiul lui Radu I, ar fi putut fi destinat unei cariere religioase şi ținut la Târnovo; iar ca presupus fiu al lui Dan I, intra în lupta pentru domnie numai cu sustinerea marilor neamuri boiereşti!) .

Facem aceste precizări pentru logica evenimentelor ce vor afirma personalitatea marelui voievod Mircea cel Mare 1386-1418 :

-23.Septembrie,1386. Prin moarte naprasnica la sud de Dunare a lui Dan I, Mircea ramâne singur domnitor;1387, are loc la Câmpia Mierlei (Kosovopolje), o batalie cu turcii unde îl gasim pe Mircea în sprijinul lui Lazar al Serbiei, o ruda apropiata prin aliațele matrimoniale; 1390-1391 Tratatul încheiat cu Polonia, redevenită iagelona; incursiuni împotriva turcilor la sud de Dunare;1393 se denunță acordul cu Polonia şi se trece, în 1394 în sfera ungurească, a lui Sigismund de Luxemburg; Partida boiereasca munteana, speriata de consecințele unei opozitii fată de turci, retrage susținerea politică lui Mircea şi ridică în scaun pe fratele sau Vlad, țara scindându-se pe Olt, boierimea olteană şi Țaratul de la Vidin, alegând puterea de sprijin a Regatului Ungar şi susținerea lui Mircea; În 10 Octombrie 1394, are loc uzurparea de la Argeş cu ajutorul polonilor (diplomatic) si turcilor (militar!) ; Vlad pe tron la Arges,

obedient Poloniei, ostil ungurilor, tributar turcilor; Stoica ban al Severinului, Mircea duce de Amlas si Făgaraş, si domn legitim recunoscut de regele Ungariei asupra întregii Ungrovlahia;în acelasi an Polonia îl înlocuiese pe Roman I (cumnatul lui Mircea de pe tronul Moldovei de la Suceava!);
-6 Ianuarie 1395, Stefan I al Moldovei, se închină Poloniei / februarie, la Ghindauani, Ungaria este învinsa de Moldova, ajutata de Polonia;
-7 Martie, 1395, acordul de alianță între Mircea şi Sigismund;
-17 Mai 1395, istorica victorie de la Rovine/ Posada 1395, Vlad rămas obedient otomanilor, pune pe fuga oastea maghiara, post Rovine şi rămâne pe tronul de la Argeş. Credem că dupa Rovine, Mircea controleaza politic şi situația din stânga Oltului repolarizând sustinerea marilor boieri. În Tara Severinului (Oltenia), era stăpân ereditar pe moşie si prin recunoasterea lui Sigismund de Luxembourg si al lui Sracimir de la Vidin, era legitimat politic din momentul uzurpării, din 10 Oct. 1394!; din acest moment Râmnicul putea sa devina reşedință domneasca pâna, la restaurarea lui Mircea pe întreaga țară. Din pacate documentele nu ne ajuta, ori înca nu au fost gasite;
-Septembrie 1396-Nicopole, Mircea participa ca „spectator", fara implicare, nefiindu-i încredințată comanda cruciadei. Înțelegerea cu Baiazid, ca pret al neutralității, (neimplicarea de la Nicopole şi ascendentul de la Rovine îi confereau această posibilitate!); îşi salvează oştirea, oricum cu alt obiectiv decât faima cavalerească şi onoarea papală. Dupa iarna, când nu aveau loc mari confruntari, Mircea îşi

recuperează țara, reunind-o în cauza antiotomană şi în alianța cu Ungaria.

-Revenirea la Argeş, în 1397, consolidarea puterii politice pe căi politico-diplomatice şi pe fondul crizei otomane, ridică țara, conferindu-i rolul de mare putere la Dunărea de jos, confirmata prin întinderea teritoriala. Luptele cu turcii, consemnate în acest an, le consideram lupte interne de restabilire autoritații asupra întregii Tări Româneşti si pierderea susținerii politice din partea taberei boiereşti muntene, de către Vlad. Mircea îşi consolidează puterea politica peste toata Țara Românească.

-1408 asociaza la domnie pe fiul sau Mihail, de la Doamna Mara (unguroaica catolica, cu moşie în Ungaria, ctitoră a unei biserici catolice, în Târgovişte, în 1417). Este încercarea stabilirii unei linii dinastice, lucru nereusit, după 1420, cele doua facțiuni basarabe, dăneştii si drăculeşti, îsi vor disputa domnia, într-un secular, conflict sângeros.

Mircea se remarcă prin eroism, diplomație, simt politic, dublate de o întelegere a vremii sale fără cusur. Va fi un model pentru urmaşii săi care îl vor pomeni cu admirație: Vlad Călugaru, Radu cel Mare, Mircea Ciobanu (îşi va lua chiar numele de ... domn : Mircea!). Regina Maria a României va da numele de Mircea unui copil al său şi-i va ridica o columnă, simbolica, la Balcic.

Mircea cel Mare, Cozianul, va fi fost cunoscut din timpul vieții sale de lumea întreagă. Dupa Rovine, Parisul, la Catedrala „Notre Dame", îi dedica o slujba de mulțumire. Cronicarii turci, greci, sârbi, raguzani etc., îi proiectează personalitatea impresionanta. În vremea edificarii noastre naționale este luat ca simbol de

paşoptisti, iar Eminescu ni-l transferă, prin mijlocirea artei poetice, în nucleul nostru de români, în sfârşit!, pe cale să ne dumirim cine suntem. Istoriografii partizane, mai mereu concurente pe scena cu interese divergente, l-au aruncat de multe ori ca subiect contestabil pentru retorica internaționalistă şi credem antiromânească. Vremurile moderne, ale secolelor din urma, inclusiv al XX-lea, îi vor fi profanat chiar mormântul: pagânii, în 1821, în lupta cu eteriştii; crestinii austro–ungari, în 1916, ca răspuns ca am îndraznit... sa trecem Carpații, să ne eliberam din robia imperiala frații. Îl vor fi reînhumat românii cum se cuvine, în 1938, în mormântul său primenit, cu o noua piatra tombala. Prima fusese pusa Voievodului Mircea cel Mare în prezența Mitropolitilor Tării Româneşti de la Arges si de la Severin, în 4 Februarie 1418, cea de-a doua de Patriarhul autocefal, al unei Românii, după multe secole... libera. Venira alte vremuri şi Mircea, crestinul profund, sfătuit la vremea lui de marele Nicodim, trebuia facut un erou ateu. Diplomatul trebuia transformat, ca şi pe Mihai Viteazul, în aventurier, si în acest joc periculos, de negare a valorilor românesti, trebuia să ne prindem ca într-o frenezie nebuna, cum a fost pornirea istoricilor naimiți pentru „alternative" şi demitizare, ca si când povestea neamului transmisibilă prin oralitatea vie ar dauna conştiinței colective. Recuperarea caracterului de sfintenie a ceea ce ne marchează în câmpul sacru al trairii, cu sensul datului originar, autentic, în rânduiala firii, trebuia dus în derizoriul lumescului cu pacate nemântuite, uitându-se, sau poate escamotând voit, adevarul sfinților. Nu este nimeni mare prin ceea ce a făptuit pentru sine, ci prin ceea ce a reuşit să faca pentru neamul sau, pentru credința acestuia, valabilă prin

puterea viziunii departe în timp. Mircea cel Mare ne-a dat sensul de Țară Românească, pentru oamenii traitori în aceeaşi limbă şi în aceleasi obiceiuri, în comuniune cu locul de înstăpânire, „râu", „ram". Ne-a pastrat ortodoxia, înțelegând şi nevoia reîmpăcarii cu sora catolica. Cozia marturiseşte din plin crezul. Nouă râmnicenilor ne-a naşit orasul cu certificat de atestare valabil: 20 Mai 1388. Bizanțului îi va fi dat un răgaz de o jumatate de veac sa faca pe plaiurile noastre, dupa spusa marelui Nicolae Iorga , „Bizanțul după Bizanț"

A trecut vremea. Oasele marelui voievod s-au topit, ca o judecată a uzurpatorului Cronos. Dumnezeu ne da la sorocul validarii faptelor noastre, pentru obşte, mântuirea si drepturile ceresti, ca pe niste sfinte daruri. Iată de ce în 20 Mai, 2009, în fața demnitarilor Oraşului Râmnicu Vâlcea, a ierarhului Eparhiei Vâlcea, P.S. Gherasim Cristea - în regula canonică mijlocitor al nostru!- în fața cetățenilor prezenti, prin medierea presei locale, l-am rugat pe Dumnezeu să lumineze oamenii, sa-i dea lui Mircea cel Mare, locul, dupa îndelungata lui batrânețe înteleaptă, în ceata drepților, iar nouă conştiința că este cu adevarat sfințit de efectul faptelor lui asupra noastră. Fara oşteni adevărați sacralitatea românească nu-şi poate ține simtirea de care viul are atâta nevoie. Mircea să fie chemat în ceata sfinților pentru că lucrarea vieții sale este marea minune a rezistentei în crez, pret de peste o jumătate de mileniu.

Cu ocazia zilei Râmnicului -20 Mai, 2009

„Să punem ordine în informația istorica ți sa redam, cu stralucirea meritata, faptele unor oameni emblematici!"

Mircea cel Mare, cel Batrân, eroul de la Rovine (17 Mai 1395, pe … Jiu!)

Multe lucruri nedesluțite aduna în sacul ei istoria. Puse acolo, mari ți mici, însemnate ți mai puțin, generalitați ți lucruri pipaibile se înghesuie, așteptând sortarea miraculoasa, uitarea, ori țlefuirea pentru o noua stralucire, ca o înnobilare adusa de evaluarea înțelegatoare. Decantari, ierarhizari, noi legaturi cauzale dau, dupa o vreme, sensul logic al lucrurilor cu puterea lor de-a înrâuri viața curgerilor cu cronica lor: istoria.

Azi, 17 mai, 2013, zi premergatoare Zilei Râmnicului - 20 Mai, ziua atestarii sale în 1388 [1]!- vrem sa aducem în prim plan fapta cea mare a voievodului Mircea I Basarab, chiar Domnul al carui hrisov atesta orașul Râmnicu Vâlcea: Batalia de la Rovine, câștigata cu mare preț de sânge, în 17 Mai 1395. Fapta aceasta este cea care i-a dat lui Mircea Voievod, ctitor al Coziei, gloria între contemporanii sai din Balcani ți îi va fi dedicat un Te Deum de mulțumire în catedrala Notre Dame a Parisului, spre țtiința întregului Apus. Fara aceasta victorie nu ar fi putut redeveni Domn al întregii ț ari Românești de unde fusese obligat de boierii munteni ți de noua viziune a strategiei polono-otomane, sa plece în 10 Octombrie 1394 din scaunul argețean. Aceasta data este considerata, într-o anumita interpretare a cronicilor, ți ele ambigue, ca data a celebrei batalii de la Rovine, undeva pe… Argeț, nu departe de curtea domneasca a Argețului!).

Importanța acestei mari batalii, în istoria poporului

român, ca și celebra Posada 1330, este excepționala, ca a oricarui eveniment care a influențat decisiv destinul unui popor. Lucrul acesta a fost spus de istorici remarcabili, dar și de geniul autentic românesc care și-a luat, dupa nevoie, chipul necesar.

În 1876 istoricul ceh Constantin Jirecek, inspirat de… o mențiune din cronicile sârbești(existenta însa și la Mihail Moxa, prin 1620!), publicate în 1851 de Pavel Jozef Safarik, propunea pentru batalia de la Rovine: 10 Octombrie 1394. Anul urmator, 1877, marele istoric, enciclopedist în cuprindere, cu incontestabil renume internațional între istoricii vremii: Bogdan Petriceicu Hasdeu, observând ca moartea unui participant la batalia de la Rovine, despotul sârb Constantin Dragaț (vasal și aliat al sultanului Baiazid!) este datata în primavara lui 1395 și pomenita de împarateasa Bizanțului, Elena Dragaț (fica lui Constantin Dragaț!), dateaza batalia în 17 Mai 1395. Cu prilejul aceluiași eveniment este consemnata și moartea lui Marco Kraljevic. Data este susținuta și de alte cercetari ulterioare (vezi Constantin Litzica, 1901, Dorde Spasojevic Radojicic, 1928…).[2] „Argumentul a fost acceptat, cu puține excepții, atât de istoriografia internaționala, dar mai recent și de unii istorici români" [3] Incredibil! Sa-ți negi una dintre marile autoritați în materie de cercetare istorica - pe B. P. Hasdeu, pe cel care destinul îl va fi chemat sa dea de știre prin *Istoria Critica* (parte, tradusa în limba franceza, la solicitarea Principelui Carol I!) [4], Congresului de la Berlin, din 1878, și sa fim recunoscuți de marile puteri ale vremii, neatârnați de nimeni, independenți!- careia puzderia de cercetatori ai istoriei noastre îi va fi amânat, peste o suta de ani, validarea unei cercetarii, dupa cum se dovedește azi, foarte serioasa. Dar

pentru ca prejudecațile, partizanatele epigonilor la umbra concepțiilor „marilor lor profesori înaintați", sunt boli incurabile, aflam din muncita, totuți, *Istoria Românilor*, vol IV, Editura Enciclopedica, Bucureți, 2001, pag. 283 : „Nu este deloc exclusa (sic! s.n.) nici existența unei duble angajari a ostilitaților, prima în octombrie 1394, a doua în Mai 1395, pe Jiu" [5] Aceasta ambiguitate - curat exces al aparentului spirit științific!- mai mult tulbura, decât limpezește. Lasa localizarea posibilului eveniment, la voia întâmplarii, ca și-n cazul Posadei 1330 și posibilitatea sa batem cu grație… câmpii. Unde este rațiunea care ar trebui sa puna în ordine informațiile, nu puține adunate, în legatura cu contextulț Cel puțin ordonarea filelor trebuia facuta, conform cu paginarea… cronologiei. Un exemplu doar, sa nu batem și noi câmpii! La Rovine, cele din Mai 1395, de pe Jiu, Sigismund de Luxembourg, regele Ungariei, aliat cu acte în regula din 7 Martie 1395 (tratatul de alianța de la Brațov!) va fi fost și el, însa la Rovinele de pe … Argeț, din 10 Oct. 1394, nu avea ce cauta. Consecințele celor doua evenimente, aduse chiar în absurdul ubicuitații, vor fi fost complet diferite, din punctul de vedere al Voievodului Mircea I Basarab, și istoria scrisa de aceți adepți ai unor interpretari, fara logica cronologiei, a contextului cauzal, va fi la fel de tulbure ca și-n sacul ce-și așteapta lamuririle. Sa vedem cum, dupa victoria de la Rovinele… Argețului, Domnul ș arii Românești este uzurpat de la tronul sau de catre (iar încep ambiguitațile!) nepotul, unchiul, fratele… Vlad (deți exista document clar în care aflam ca Vlad [1] este fratele lui Mircea!). și ca dupa aceasta stralucita victorie, deți turcii sunt alungați peste Dunarea … țara se împarte în doua! [6] Unde este logica acestei victoriiț Una a la

Pirusț Victoria din 1395 are, într-adevar, toate însemnele victoriei ți ne mai spune un lucru, eludat de logica celor ce impun prin interpretare grețita, alte fapte. La rovinele oltene au participat numai oțtenii valahi din dreapta Oltului, ajutați de „frații" din Vidinul lui Sracimir (cel reînscaunat de Mircea, dupa ce între 1390-1391 fusese alungat de otomanul Firuz bei!) [7] Oțtile boierilor munteni, favorabili lui Vlad ți turco-polonilor, se vor fi razboit în Posada, recunoscuta pe teren de N. Iorga, în Muntenia (pe trecatoarea Rucar-Bran!), nu pe la …Severin, (loc situat… la nord de Orțova)[8] cum încurca, din nou locurile, Istoria… Academiei, vorbind despre confruntarea oțtilor muntene ale lui Vlad, cu armatele în retragere ale lui Sigismund. La aceasta Posada oțtile muntene vor fi învins oțtile ardelene ale voievodului Transilvaniei, ț tibor, vasalul lui Sigismund, Regele Ungariei. Vlad stapân la Argeț, peste Muntenia, dar nu peste Podunavia ți Valahia Mica, din 1394 nu va mai fi trecut Oltul. El nu aveau cum trece prin terenul aliaților lui Sigismund, fara sa fie luat la… întrebari, inclusiv pe sectorul acesta de fluviu cu cetațile de aparare (inclusiv Nicopolul Mic, tocmai eliberat de la turci!)* în mâna lui Mircea! Atacul turcesc din primavara lui 1395 se va fi produs din susul Dunarii, dinspre Banat ți Serbia, de unde venisera ți cei 8000 de oțteni cu parte din voievozii lor cazuți la Rovine! (va fi supraviețuit ț tefan Lazarevic ți Constantin Dejanovic!) Turcii se vor fi angajat în batalia de la Rovine dinspre vest, ocolind partea de Dunare, dintre Nicopole ți Severin, controlata de Mircea ți Staico (fratele sau, ban de Severin) ți de ț aratul Vidinului al lui Sracimir (supus turcilor, abia dupa Nicopole 1396!). Pe câmpul de lupta vor fi fost ți oțtile ardelene ale lui ț tibor (voievodul

Transilvaniei ți vasalul lui Sigismund!). Sigismund va fi sosit cu corpul sau de armata, cu oarecare întârziere pe câmpul de lupta, moartea soției sale, Maria (fiica lui Ludovic cel Mare, de Anjou!) îi va fi întârziat apariția. Așa se explica, de exemplu, pedepsirea lui ț ițman fostul țar de la Târnovo, aflat în captivitate (cum consemneaza ți Cronograful lui Mihail Moxa, neobservat… de cercetători !), executat la 3 Iulie 1395 de sultanul Baiazid, tocmai pus pe fuga (la doua saptamâni dupa Rovine!) pentru reprimarea dorinței de slobozenie a bulgarilor, dupa usturatoarea înfrângere de la … Rovine. (Fiul lui Ivan ț ițman a așteptat mult timp restaurarea sa la Târnovo, cu ajutorul creștinilor ți a viitorului Împarat al Europei - din 1410, chiar regele Ungariei, Sigismund de Luxembourg!, aliatul statornic al lui Mircea ți al urmașilor lui, pâna prin 1437!)

Trebuie spus ca uzurparea din toamna anului 1394 ți confruntarea cu Baiazid din primavara sunt doua evenimente distincte, ca unitați de înregistrare logice. Acestea trebuie analizate, separat, pentru ca ele au coordonate de interpretare proprii. Sugeram pentru fiecare în parte urmatorul cadru: data/loc/prilej/cauza/context cauzal/actorii evenimentului, cu motivele participarii (invitați, angajați, aliați, vasali… din proprie inițiativa, etc.)/ desfașurare/ durata/ urmari imediate, consecințe pe termen lung/ învațaminte etc. Pe aceasta grila de interpretare vedem ca aproape totul difera între cele doua evenimente. Urmarile, în lungul curs al procesului istoric consumat, fac din cele doua evenimente, foarte apropiate temporal, doua file ale aceleați carți. Lupta creștinilor împotriva balaurului otoman, care înghițea totul în mersul lui pe Dunare în

sus… catre pristolul (altarul!) Romei ți lupta stramoților noștri, creștini ortodocși, pentru salvgardarea statalității lor și a legii pamântului, acestea vor fi elementele meta-cauzale care vor determina și alte evenimente, deși cu specificul lor, o înșiruire, ca un fir roșu, ce reprezinta chiar filele istoriei noastre. Descrierea celor doua evenimente este un lucru necesar și el se va face, avem convingerea, cu toata raspunderea, de istoricii care îți respecta neamul și îi cinstesc valorile.

Poziționarea lui Mircea cel Mare (atribut datorat victoriei de la Rovine, în buna masura!) în legatura cu cele doua evenimente, scoate în evidența personalitatea și viziunea sa asupra realității vremii, excepționale. În 1394, dupa ce turcii venisera pe linia Dunarii și cucerisera țaratul de la Târnovo, în 1393, inclusiv cetați dunarene și pamânt dobrogean din posesiunea valahilor, Mircea contraataca peste Dunare, profitând de angajarea lui Baiazid în lupte cu emirii seldjukizi, în Asia Mica [8]. Alesese lupta pentru neatârnare, una cu varsari imediate de sânge, neagreata de boierimea munteana, care era favorabila unei vasalitați și unei protecții externe din partea Regatului Polon, așa cum alesese și Moldova, exact în acest an 1394 (prin înlocuirea lui Roman I, pro ungar, cu ș tefan I, pro polon!). Raspunsul imperiului otoman este imediat! În toamna 1394, în octombrie, Mircea pierde scaunul domnesc de la Argeș, cum se va fi întâmplat și la Suceava, cu aliatul mușatin Roman I, în acelați context al reașezarilor alianțelor și vasalitaților. Mircea pleaca din scaunul de la Curtea de Argeș, cu… moția sa, legitimata demult (Direct de la parintele sau, Radu I Basarab Voievod, când le-a facut împarțirea, lui și fratelui sau Dan I, cu care a fost asociat la domnie între 1383-1386!) și cu

susținerea boierilor din Valahia Mica (inclusiv fratele, ban Staico!) ți din teritoriile de sub vasalitatea maghiara (Fagarați, Amlați) ți credem noi, din toata Podunavia, pâna în Dobrogea (vezi mențiunea din Istoria Academiei, vol IV, pag. 284 , privind încheierea alianței de la Brațov cu Sigismund: „În aceste împrejurari tulburi, secondat de unii boieri care continuau sa-l sprijine…" [9] pentru precizia calitativa ți cantitativa a informației!). Acțiunile întreprinse în 1395 cu sprijinul lui Sigismund, în Dobrogea ți pe linia Dunarii, în aval de Nicopole, ne spun despre acest lucru ți despre pregatirile necesare iminentei confruntari de la Rovine, în 17 Mai 1395 [10]. Mircea, parasind Argețul în 1394, s-a distanțat de boierimea munteana, care agrease vasalitatea otomana ți a continuat lupta cu partea de țara ramasa fidela acestei soluții. A gasit aliații potriviți ți s-a pregatit în scurtul ragaz pentru marea confruntare, în condiții complet diferite[11]. Acest al doilea eveniment, de testare a capacitații de rezistența: Batalia de la Rovine din 17 Mai 1395, este esențiala pentru poporul român. Ea salveaza statalitatea neîntrerupta a valahilor pentru secole multe (cum nu s-a întâmplat la vecinii noțtri transformați în pațalâcuri:greci, bulgari, sârbi, albanezi, unguri!). Ea impune respectul creț tinatații pentru aparatorii porților de trecere spre inima Europei. Ea permite asediatului Bizanț un ragaz de-o jumatate de veac, sa-ți salveze centru de putere cultural-spiritual înspre alte puncte cardinale, în folosul patrimoniului umanitații. Ea salveaza legea pamântului ți permite supraviețuirea substratului matricial, din care la sorocul modernitații ne vom fi reconstituit suveranitatea pierduta prin concesii ți compromisuri succesive, dupa capacitatea de relaționare cu puterile lumii de-a lungul timpului.

Toate acestea izvorasc din gândul omului iluminat, eroul de la Rovine ți apoi de pe nenumarate alte câmpuri de batalie, unde a învins cu toate armele: diplomație, credința, dragoste de neam, puse sub atributul înțelepciunii. Ramâne doar sa ieșim din orbirea somnului nostru, plin de coșmaruri, sa constatam ca marirea este atributul unui blazon eroic, ca batrânețea este semnul lungimii de zile ți al alegerilor înțelepte ți ca ceea ce a zidit în sufletul nepieritor ți adânc simțitor ține de sfințenie. Mircea, voievodul de la Rovine este cel Mare, cel Batrân ți nadajduim ca dupa limpezirile ce se vor face i se va constata ți sfințenia. Câta nevoie de sfințenie… autohtona are neamul nostru, ți el mare, ți el batrân! Pacat de inconsistența demonstrației sfințeniei noastre…, precreștine chiar!

În susținerea eroului de la Rovine, pentru recunoașterea sfințeniei, cel mai mare avocat, unul legitimat de geniul sau, ramâne Mihai Eminescu, dupa cum constata într-un articol din Studii Vâlcene [11] Costea Marinoiu. El, Mihai Eminescu va fi rostit memorabilele cuvinte: „ Mihai, ștefan ți Mircea sunt în gândul nostru niște chipuri așa de sfinte în mareția lor, încât ne cuprind fiori când le privim” [12]. Iar în ceea ce privește puterea de evocare a poetului, privind batalia de la Rovine, un alt titan al istoriei alaturi de Hasdeu, Nicolae Iorga va fi spus: „Niciodata puterea de evocație a lui Eminescu n-a fost mai mare decât în vrajirea luptei de la Rovine” [13] Motivația poetului, mare cunoscator al istoriei, ca rod al unor cercetari asidue (vezi Memento Mori, Rugaciunea unui dac, Scrisoarea III, inspirata ți din Cronograful lui Mihail Moxa – Bistrița, 1620 , etc.) pleaca de la conștința ca „Mircea I, acest prototip luminos ți al

artei ți al razboiului ți al celei diplomatice la români, n-a gândit toata viața lui decât la menținerea neatârnarii." [14] Vehemența lui Eminescu, când autoritațile vremii au transformat Manastirea Cozia în puțcarie, este determinata de veneratia lui pentru… cel mai mare domn al ț arii Românețti. [15] Lui îi datoram ți constatarea amara din 23 Decembrie, 1882, consemnata în ziarul „Timpul" :„au murit pentru totdeauna Mircea-Batrânul ți ț tefan cel Mare; au murit atât de mult în inima tuturor, încât un Simulescu poate preface în puțcarie mormântul celui dintâi, cum ar face ți pe-al celui de-al doilea". ț i înca nu se consumase profanarea mormântului de la Cozia, de vandalii … creț tini ai primului razboi mondial ți nici reînhumarea, unde Nicolae Iorga ți Principele Mihai, viitorul rege, vor fi fost sa adeveresca un moment de reconsiderarea istoriei, unul… pasager, înainte de instaurarea ciumei roții cu scoaterea lumii din țâțânile ei sfinte.

În contextul evenimentului nostru de azi, adica al sarbatoririi unor localitați din lungul Oltului, la atestarea lor documentara, conform cu hrisovul de la Cozia [1] dat în 20 Mai 1388 de Mircea, vom consemna aici câteva lucruri despre ținutul Vâlcei ți capitala ei, orațul de pe…Râmnic, cu atribut de orați domnesc. Vâlcea ți Râmnicul sunt locuri speciale, într-un întreg românesc armonios. Dar Vâlcea ți Râmnicul ei au ți specificitatea care vorbețte… numai de locurile acestea din dreapta Oltului, adica despre acel pamânt primit moț tenire de Mircea cel Mare de la Radu I ți pe care l-a pastrat ți la abdicarea forțata de împrejurarile neprielnice de la Argeț. „Vâlcea, deți n-a fost scaun domnesc ți mitropolitan ca acela de la Argeț, a îndeplinit un rol fundamental în

dezvoltarea vieții spirituale românești…" ne spune lucrul acesta P.S Gherasim Cristea [16], cu care suntem de acord în parte, adica cu… rolul fundamental. Se cunoaște, fara acoperire corespunzatoare a documentelor însa, despre Cânezatul lui Farcaț (Diploma ioanita 1247!), despre olteanul Voievod Litovoi, de fratele acestuia, Barbat, despre localizarea neamului basarab în… Oltenia (B.P. Hasdeu) ți despre unul dintre cele mai vechi scaune de judecata ale românilor, atestat prin 1392, tot prin cancelaria lui Mircea cel Mare. Centru de iradiere al credinței ți culturii ț tim ca a fost, chiar cu sarcini extinse ca Episcopie a Râmnicului, Noul Severin. Vâlcea a fost prin Manastirea Bistrița, ctitorie ți bastion al unor adevarați seniori: Boierii Craiovești [20], ți locul asumarii unui spirit liber fața de ierarhiile, nu întotdeauna consonante intereselor neamului[18]. Spiritul nesupus în fața abuzurilor stapânilor vremelnici va fi fost mai preganant în Oltenia ți Muntenia de sub munte, în care Vâlcea a fost… epicentrul [16], dar acesta se manifesta complex. Interesanta aceasta concluzie a academicianului Razvan Theodorescu, care considera [16] ca „România moderna, s-a cladit într-un areal vast, care merge din Buzau pâna-n Mehedinți, în plaiurile de sub munte. Dar epicentrul arealului a fost , incontestabil, Vâlcea." Exista o anterioritate a Vâlcei, (constata acelați academician, cu prilejul unei conferințe ținute în Râmnic, în septembrie 2000, cu titlul: „Spiritul Vâlcii în Cultura româna") fața de Argețul cu mitropolie recunoscuta de Bizanț ți cu capitala, dar spiritul moțnenesc, pregnant în Gorj ți Vâlcea, românirea, în fața grecizarii agresive, sunt mai puternice aici. Adaugam ca o susținere a continuității substratului ți tradiția isihasmului, în transmiterea lui

informală, (cu origini la geto-daci, conform unei sublinieri a lui Vartolomeu Androni [17]) prin monahismul cu început devreme, într-o fronda a chiliilor ți peșterilor, împotriva nu a dogmei, ci a lacomiei instituției formale cu puteri discreționare ți uneori abuzive. Sa nu uitam ca vârfurile ierarhiei cu puterea instituirii formale a structurilor, adica patriarhiile s-au aflat, mai mereu, departe de fruntarii. Lipsa mitropoliei de la Vâlcea, comparativ cu cea a Argeșului, adusa de la Vicina, pentru ca Bizanțul sa-ți întareasca autoritatea, a fost mai degraba un avantaj pentru salvarea spiritului local ți apoi rabdator, în modernitate, sa se manifeste liant nealterat celor pastrate în substrat. Prezența lui Nicodim pe la Vodița, Tismana, Prislop, Cozia ți la Cotmeana, ca reformator – așa cum susține Vartolomeu Androni, arhimandritul ți starețul Manastirii Cozia, nu ca misionarul unei noi doctrine, [17] cu linia monastica sârbeasca,[18] alternativa la Bizanțul intrat sub influența otomana, îți gasește terenul propice ți susținerea unui domn înțelept…, în dreapta Oltului, preponderent, ți apoi, pâna prin Moldova lui Alexandru cel Bun, aliatul lui Mircea ți nu numai atât. Spiritul, adica duhul nemuritor, nu se documenteaza, ci se constata. O cronica, începând chiar cu eroul de la Rovine, Mircea cel Mare, nu întâmplator pristavit la Cozia, unde este ți necropola familiei lui Mihai Viteazul, poate vorbi ți despre poziția boierilor olteni, basarabi autentici [20] (B. P. Hasdeu!) la alegerea din 1394, apoi chiar despre Rovinele Jiului, despre Milostea olteana a lui Mircea Ciobanu, despre zavera pandurilor lui Tudor Vladimirescu, despre organizarea armata în 1848 sub comanda unui general gorjean, Gheorghe Magheru, cu Islazul ți Râmnicul în

prim plan; despre fronda mineriadelor iscate numai de pe pamânt oltean, ca aici sângele locului clocotețte… nesupunerea, fața de reguli instituite ți neclar explicate. Aici se manifesta, în chip special, dragostea de cultura ți pentru neamul întreg, cum va marturisi acest lucru, *veacul de aur al Râmnicului*. [19]

Încheiem cu vorba anticului… Anaxagoras**: „Toate lucrurile erau amestecate la un loc; pe urma a venit rațiunea ți le-a pus în rânduiala" ți cu speranța ca putem face ordine, cu buna credința ți cu dragoste de adevar, în cele de întemeiere ale neamului nostru ți ca Sinodul Bisericii Ortodoxe Române îți va asuma obligația sa-i recunoasca lui Mircea cel Mare, cel Batrân, sfințenia lui ocrotitoare, dintotdeauna.

17 Mai 2013.

Bibliografie:

[1] Documentul (Hrisov) primei atestari a Râmnicului, 20 Mai 1388, emis de Mircea cel Mare vv/SJAN Vâlcea: Colecșia Manuscrise, ms.86,f.11 v – 12,/„… înca și alt codru de loc, ce se împreuna cu locurile lui Dude în hotaru, și cu altele ale Stanciului Corbeanul, carele le-au adaos frate-mieu Vladul (s.n!), și viia aceaiași iaste în patru locuri, un razor în hotarul Calimanești lor, iar doao razoare în hotarul lui Voico, și altul în hotarul [lui] Stanislav Oriov. ș i la Râmnic, o moara, care o au adaos Dan voevod, și o vie iar acolo,adaos da jupânul Buda pentru voinșa parintelui domnii meale Io Radu voevod…";

[2] Dicșionar, George Baciu, Editura ALFA, Iași, 2008, pag .330;

[3] idem, pag. 330;

[4] Etymologicum Magnum Romanie, vol 3, pag.663-665, B. Petriceicu-Hașdeu, Editura Minerva, București, 1976;

[5] Istoria Românilor, vol. IV, Editura Enciclopedica, Buc. 2001,

pag. 283;
[6] id. pag. 284,
[7] id. pag.282;
[8] id. pag.283 ;
[9] id. pag.284;
[10] id. pag. 284;
[11] rev. Studii Vâlcene, serie noua, I (VIII), 2003, Mihai Eminescu și Cozia, Costea Marinoiu, pag. 426-428;
[12] Visul Dochiei, în Mihai Eminescu despre cultura și arta, Editura Junimea,1970, pag. 186;
[13] Eminescu, Editura Junimea, 1981, pag.270;
[14] Eminescu și Manastirea Cozia, Interferențe,Vladimir Dogaru, 1978, pag.94;
[15] ziarul Timpul, nr. din 23 Dec. 1882, Mihai Eminescu;
[16] Spiritul Vâlcei în Cultura româna, Razvan Theodorescu, Editura ALMAROM, Rm. Vâlcea, 2001pag. 5, 12, 23, 24;
[17] rev. Studii Vâlcene, serie noua, II(IX), 2006, Începuturile monahismului vâlcean pâna în secolul al XV-lea, Vartolomeu Androni, pag. 295-300;
[18] Istoria Românilor prin Calatori, Nicolae Iorga, Editura Eminescu, București, 1981, pag.78-83, 85-86;
[19] Veacul de aur al Râmnicului, Nicolae Banica-Ologu, Editura OSCAR PRINT, București, 2000;
[20] rev. Studii Vâlcene, serie noua,II(IX), 2006, Boierii Craiovești-ctitorii Manastirii Bistrișa, Veniamin Micle, pag. 29-51;

** Nu împartașim ușurința cu care sunt contrazise cronicile vechi, privind luptele de la Nicopole. Acest loc cu cetate importantă pentru controlul Dunarii pâna la varsare, va fi fost disputat în multe asalturi, înainte de celebra cruciada de la 1396. În 1393 cetatea Nicopole este cucerita de turci. În 1394 este eliberata, prin campania lui Mircea în Balcani, apoi în*

același an, în campania de toamna, Baiazid o recucerește, trece Dunarea și prin schimbarea lui Mircea, cu Vlad (10 Oct. 1394) campania se încheie, oștile trec la … iernat. În 1395, dupa pactul de alianță de la Brașov, înainte de Mai 1395 Mircea preia controlul malului drept al Dunarii (Podunavia!). Dupa Lupta de la Rovine, imediat este adusa sub controlul lui Mircea, de la Vlad… cetatea Nicopolul Mic. Toate aceste confruntari puteau fi în atenția cronicarilor ca foarte importante. Chiar uzurparea lui Mircea, după pierderea cetații de la Dunăre putea demonstra ca acest eveniment… Nicopole, a fost înainte de Rovine. Conotarea evenimentelor în legatura cu locul, fara corelarea datei, a contextului, poate conduce la multe erori de interpretare.

*** Anaxagoras, gânditor grec (cca. 500-428 î.Ch) care prin „nous" înțelegea o „rațiune", o inteligența responsabila a ordinii în univers, un fel de „logos" al gândirii, din aceeași antichitate greco-romana.*

17 Mai, 2013

Aniversarea înscăunarii lui Mircea cel Mare

În 23 Septembrie 2011 am consemnat împlinirea a 625 de ani de la suirea pe tronul Țării Româneşti a voievodului basarab Ioan Mircea Basarab, cel Mare, numit în istorie si… cel Bătrân. Domnia lunga, de 32 de ani, pâna în 1418 (31 Ianuarie) l-a afirmat ca un voievod viteaz, bun gospodar de țară şi credință, diplomat recunoscut departe, în timp (cronicarii vremurilor!) şi spațiu (departe de fruntariile valahe!).

De domnia lui este legată marea confruntare cu Imperiul Otoman, de la Rovine, din 17 Mai 1395, când sultanul Baiazid este înfrânt pe câmpul de lupta, undeva pe Jiu, dupa spusa lui B.P.Hasdeu, invocând Cronograful lui Mihail Moxa. Alianța cu regele Regatului apostolic al Ungariei, Sigismund de Luxemburg, viitor împărat al Europei, i-a asigurat consolidarea țării şi menținerea independentei, până dincolo de moartea sa. Mircea cel Mare este un voievod emblema pentru demnitatea neamului românesc, constatata şi de geniul creator românesc, în opere nemuritoare.

Pentru vâlceni, si toți oltenii de sub munte, în mod deosebit, Mircea cel Mare este un reper secular al dăinuirii în Râmnic, oraşul domniei sale. Este martor, de la Mănastirea Cozia, unde îți are locul de veci, la mersul nostru neabatut de la datini şi credința statornică a neamului, pentru care a ridicat lacaşe de închinare si a dat duhovnici remarcabili, cum a fost Nicodim de la Tismana si întregul cin monahal al marilor lavre ortodoxe.

Acestui eveniment aniversar I s-a dedicat, în 2011, premergător, o culegere de texte, sub genericul Mircea cel Mare, unde se gasesc adunate, în mod inspirat, documente de mare valoare, într-o maniera de prezentare foarte accesibila, pentru orice nivel de înțelegere. Să nu uitam niciodata sa ne cinstim eroii şi reperele! Cu acest gând s-a făcut pomenirea voievodului. Mijloacele media au consemnat evenimentul, iar lui Mircea cel Mare, acolo unde îşi petrece vesnicia, la Mănastirea Cozia, I s-a oficiat cuvenita pomenire..

Nutrim speranța că, dintr-o necesitate fireasca, neamul românesc, din nou la rascruce de vremi, îl va ridica pe Mircea cel Mare în ceata Sfinților, să ne poata ocroti cu spiritul sau. Sa avem nadejdea ca aşa va fi într-o zi…

Strigăte din… Cetațuia vâlceana

Nu departe, uneori chiar atingând cerul, Oltul mângâie ceea ce Mircea, Batrânul Voievod considera a fi târgul domniei sale, orașul de suflet al oricarui oltean-vâlcean: Râmnicu Vâlcea. Oraț-târg harazit din pruncia-i necunoscuta de-a privi drumurile de întretaiere dinspre munte spre câmp, în acelați sens în care plutele batrânului Alutus carau lemnul padurilor umbroase, de-a privi insinuarea subcarpatica a drumurilor prin care sarea locului trebuia sa ajunga în bucate spre inima Europei. Râmnicu Vâlcea, ca loc de așezare, se adapostește între dealurile din vecinatate despărțite de apa râului, blazon al Olteniei ți a afluentului sau azi numit Olanești. Din împrejurimi dealurile Petriș or, Capela, Cetațuia, privesc cetatea moderna cu ritmuri noi, dar ți cu provocarile vechi: Vâlcea-Vulcusț, Vâlcea- Vâlcea`ț

ț inutul Vâlcei a fost ți a ramas un loc binecuvântat de Dumnezeu, cu o adapostire pre-montana ți un climat blând. La hotarul dintre doua moții domnești, în care iubirile ți urile au ațâțat patimi, au scurs sângele, când doua sabii nu încapeau în aceeați teaca, viața calma a locurilor este doar o aparența. Oamenii s-au razboit ți continuu îți cauta eroismele.

Vâlcea este a Olteniei, Vâlcea a fost a Argeșului. Vâlcea are în sine zbuciumul tuturor trecatorilor, chiar daca aceștia îți cautau pe aici liniștea. Mircea Cozianul, Mihai Viteazul, Patrațcu cel Bun, Matei Basarab, Constantin Brâncoveanu, Antim Ivireanul, Tudor Vladimirescu, Anton Pann, Calinic de la Cernica, Teodosie Rudeanu,

Naum Râmniceanu, Nicolae Balcescu, Gheorghe Magheru, Barbu ț tirbei, Alexandru Lahovari, Dinu Simian, Gheorghiu Dej, Iustinian Marina, alaturi de mulțimea de ierarhi iluțtrii ți mari personalitați, într-un țuvoi de necuprins.

Oltenia nu poate fi considerata întreaga fara Vâlcea prin care strabate Oltul iețirea din cârligele munților ți nenumaratele zagazuri, ca nițte imense oglinzi în trepte ivite între digurile cele noi. Neamuri mari boiereți au înțeles, precum seniorii evului de mijloc, ca pamântul oltean este o țara în sine ți ca orice administrare a țarii mari trebuie sa respecte moția olteana, sa-i recunoasca banul, ca pe un prim rang în ierarhia divanului, statornicit în Bania Craiovei.

Osul domnesc, întemeietor de țara se considera a fi unul atestat prin Oltenia Gorjului, prin Glogova, de unde Basarabeți tii se vor fi raspândit, ca nume, ori poate titlu de investitura domneasca, prin tot arcul subcarpatic: Motru, Tismana, Polovragi, Horezu, Bistrița, Arnota, Govora, Dintrunlemn, Râmnicu Vâlcea, Cozia, Ostrov, Cotmeana, Curtea de Argeț, Corbii de Piatra, Câmpulung, Târgoviț te, Dealu, Sinaia, Buzau etc., unii au dat nume de munți, de țari, ți mai ales evenimentelor eroice ocazionate ți aici ne referim nu doar la varsari de sânge, cât, mai ales, la mareț e fapte de cultura : ctitorii, carți tiparite, reforme sociale ți revoluționari ale spiritului, emancipare spirituala ți construcție națională etc. S-au razboit în încleț tari seculare draculeț tii, din spița dragonului, urmați ai lui Mircea cel Mare, cu daneț tii din arborele danesc, cu împacari rare ți vremuri de liniț te cât papadia neînflorita. Act de mare cutezanța va fi facut Radu de la Afumați, domnul din spița draculeasca, când înca puterea

craioveștilor era în creștere, sa încerce salvarea din calea dușmanilor danești în cetățuia vâlceana. Apropierea de un Ferdinand de Habsburg, când turcii deja cucerisera Belgradul şi Mohacsul, s-a dovedit o eroare politică de neiertat pentru boierimea cu putere sa aleaga domnul. Îi vor fi hotarât soarta în toamna lui 1528 la Slatina. Încă mai razbate prin istorie blestemul sângelui varsat pentru noima puterii cu orice preț și mai ales încalcarea poruncii a șasea. Când crima are loc în altar strigatul dainuie în clopotele care nu-l pot ostoi. Atunci în 2 ianuarie 1529, clopotele au anunțat orizontul românesc ca dușmaniile și dușmanii sunt chiar în sânul fraților și ca sângele cerea sânge, într-o avalanța a vendetelor necurmata. Credem ca nici în vremuri moderne, când tot la sarbatoare, într-o cetate voievodala, românii și-au reînnoit blestemul: mântuirea nu ne este aproape! Se mai aud și azi tânguirile din Cetățuia Râmnicului!

Aprilie, 1996

La altar, în ț ara Soarelui

Dimineața zilei de 30 Iulie 2013. Una cu răsuflare racoroasa dinspre defileul Oltului. Între teii înfiorați din incinta Manastirii Cozia lume multa freamata ți ea. Urdinițul, dinspre ți catre altarul bisericii, contrasteaza cu cei care nu îndraznesc sa intre, parca în așteptare. Au ceva în comun acești oameni, parând ca se cunosc dintotdeauna: strângeri de mâini, îmbrațișari, fotografii, lumina din priviri a bucuriei revederii, incantația vorbelor ți câte alte gesturi vorbesc despre un lucru special care îi leaga. Au venit din toata țara cu gândul lor la doi oameni, plecați de ceva vreme dincolo de ț ara Soarelui ți care astazi vor fi comemorați împreuna, cum nedesparțiți în lumina vor fi fost cararile lor prin Daco-România, ca propovaduitori ai substratului nostru vechi ocrotit de Zalmoxis, pe numele lui creștin ortodox: Dumnezeu.

Preotul Dumitru Balața, nascut la 1 August 1911, ne aduna de vreo 11 ani (numarați de la plecarea sa la … Zalmoxis!) în preajma zilei de națtere sa ne sfatuim despre cele de urmat din învațaturile lui spuse cândva ca unor ucenici ascultatori ți consemnate în atâtea carți care trebuie citite de cât mai mulți, reeditate, povestite spre înmulțirea poveței. Pâna acum ne vom fi întâlnit, conform unui legamânt: la Sutești, Dragațani, Arhiepiscopie, Râul Vadului, Ocnele Mari. Locurile vor fi fost alese dupa posibilitațile de organizare ți cu o anumita simbolistica. Între organizatori în prim plan a fost Dumitru Panu Misailescu pâna acum doi ani, când ți acesta, prea grabit!, decedeaza, urmându-l în floarea vârstei pe parintele pe

care îl iubise din tot sufletul. Absența ucenicului alintat cu … fratele Dumitru, implicat organizatoric ți material decisiv, a rupt firul, în anul 2012, al Memorialului. Anul 2013 a stat sub semnul… incertitudinii, tot din motive materiale. Geo Stroe ne-a dat semnalul organizarii la Bucureți, daca noi nu putem, undeva în Vâlcea. În cele din urma lururile s-au potrivit în mod firesc la Manastirea Cozia ți ca un omagiu adus celui mai iubit ucenic ți susținator de-a lungul timpului, al Memorialului Dumitru Balața. În luna Iulie, fratele Dumitru, cu doi ani în urma se va fi alaturat în lumea de dincolo a moților ți stramoților, urmându-ți mentorul ți în mod tradițional în iulie îl sarbatoream sub semnul soarelui pe cel ce va fi fost oțtean al ț arii Soarelui: Dumitru Balața. Îngemanarea motivelor ți-a gasit locul ți momentul, iar puterea celor omagiați a lucrat prin darul lui Dumnezeu, purtând ți nume de pandur, vorbind despre Oltenia de sub Munte, de unde ți numele polovragean: Misailescu , pare un imn de slava nemuritor.

În fața bisericii, apoi chiar a catapetesmei altarului vor fi fost cei din aț teptarea lor prelungita. Veneau continuu, semn de iubire pentru cei omagiați, din toate direcțiile, la Cozia, unde necropola familiei viteazului unificator de țara: Mihai Viteazul, dar ți a lui Mircea cel Mare sunt garanții, peste veacuri, ale apărarii gliei ți credinței daco-române. Au fost acolo, recunoscuți de noi, din Bucureți, Craiova, Târgu Jiu, Horezu, Dragați ani, Drobeta Turnu Severin, Polovragi, Babeni, Ploieți, Câmpina, Râmnicu Vâlcea, Calimaneți, Brezoi, Voineasa, Lungeți, veniți special, pentru a cinsti evenimentul. Soborul format din opt preoți a oficiat parastasul, apoi în fața altarului, cu arborele de tei aurit, sa ne fie efigie de continuitate în

neam ți credința, parintele Nicolae State Burluți ne va fi introdus în rostul evenimentului. Clopote au dat vestea cerului, iar Oltul, cu oglinzile lui, ni-l va fi adus mai aproape. Cogaiononul din preajma, cu crucea treflata ți tricolora ridicata acolo de fratele Dumitru, ca ți Paraclisul, de lânga frumoasa Stânițoara, dedicat Ocrotitoarei românilor, Maica Domnului, fremata ți el, bucurându-se în vânturarea duhurilor pasari ți în aerul proaspat daruit în plin cuptor.

Trapeza cea noua a manastirii va fi gazduit vorbele noastre slobode sa le fie pomenire celor omagiați, povața celor în nevoie, îndemn la acțiune pentru trairea rânduielilor noastre așezate în armonie, dar siluite de asalturile agresive ale lumii smintite de prea multa suficiența a cunoașterii celor de suprafața ți tot mai oarba în fața tâlcului… adâncimilor, cu radacinile lui vi. Academicianul Emilian Popescu ne va fi îndemnat la respectul documentelor, dar ți a spuselor inspirate ți despre necesitatea consemnarii în scris, ca o garanție a hranirii celor informale peste timp. Zenovie Cârlugea ți soția sa, truditori în Oltenia de sub Munte ne vor fi amintit de corespondența parintelui Balața, izvor de documentare în recuperarea operei parintelui ți despre truda reeditarii operei eruditului cercetator. Pr. prof.dr. Alexandru Stanciulescu-Bârda, moderatorul acestui schimb de opinii ți recuperari memorialistice, ne va fi restituit din tinerețea sa ți din cele ale vieții sale, pe omul care știa sa-ți apropie ucenicii ți sa le înrâureasca viața cu temeiuri de nezdruncinat. Eugen Petrescu, cu misiunea (spunem noi onorata exemplar!) de-a cinsti ți altfel eroismul iubirii adevarului despre noi înține, a prezentat aparițiile editoriale dedicate parintelui Dumitru Balața,

inițiativele pe lânga autoritațile vremelnice ale puterii locale pentru cinstirea unei mari personalitați, despre reușitele evenimente dedicate parintelui, apoi întru pomenirea fratelui Dumitru, ne va fi evocat… duhul pasaretului din momentul zborului de lânga Bolnița, dincolo peste Alutus, spre culmea draga a Coziei, muntele sfânt al românilor. Marian Patrașcu, lovițteanul cercetator și publicist virulent împotriva celor ce-l calca pe coada (spirit reacționar fața de cei ce-i neaga cele cuminecate, în firea sa de piatra, ca și a fratelui Dumitru!), va arata momentul intersecției cu cel în cautare de drum pentru formalizarea cercetarii (brevetare, protecția dreptului de autor la OSIM ș.a) și prin intermedierea acestuia cu Dumitru Balașa. Respectam adevarul fiecaruia, dar este bine sa spunem aici ca ceea ce da dimensiunea care ne-a tras pe mulți de mâna și înca ne înmulțește, nu este linia oficiala a cercetarii, susținuta, (cum altfelș... decât prin sincronizarea partizana la propaganda puterii din scaun ș), ci spiritul de fronda împotriva celor ascunse, și pe care nu avem cum sa le tratam din perspectiva unei anume cercetarii, evident științifice. Faptul ca azi se spun lucruri, cu dovezi, din cele pentru care, ieri, parintele era considerat nebun - alții îi spuneau excentric!- ne face sa credem, lucru știut demult, ca cei ce umbla pe cai batatorite nu pot vedea decât marcajele trasate de alții și sunt robiți de interpretarile considerate demult litera de evanghelie…, de aici și teama (țifonarea unui anumit orgoliu!) de-a nu fi încadrat într-o anumita tabara. Fidelitatea la o cauza, în cazul nostru aceea pentru care au trait cei omagiați, ar trebui sa fie fara echivoc. Mai sunt și jumatațile de masura! Parintele Balașa este un ev-medievist incontestabil, dar, vezi Doamne!, bate câmpii,

contestând romanizarea. Parintele Balața va fi intrat în conștiința noastra, ca și Hasdeu, Eminescu, N. Densușeanu, pentru recuperarea substratului vechi. Tot ceea ce a spus s-a bazat pe documente (are aparat critic la toate lucrarile sale!) dar are, din cuprinderea sa enciclopedica, intuiția documentelor care au disparut. El poate sa emita idei, ipoteze, scenarii, adica sa ne ofere direcții de cercetare. Cine l-a atenționat pe Papa de la Romaț, cerându-i să-şi prezinte scuzele, Bisericii Creștin - Ortodoxe, pentru toate cele rele săvârșite de sora apuseana Romano-Catolicaț Sa fi uitat, oareț, cei aflați la… doua capete, ca atitudinea aceasta militanta a parintelui a avut câștig de cauza în 9 Mai 1999, chiar de ziua victorieiț și ca Papa Ioan Paul al II-lea va fi facut gestul, pe care, fara valorificarea unei conștiințe actualizate, despre adevarul parintelui Balața, nu avem cum sa facem împacarea cu ceilalți frațiț Fiecare cu ideile lui ! Le respectam, plecând de la premisa bunei credințe, însa unde constatam ca sunt frânate eforturile recuperatoare , costisitoare totuți, nu avem cum sa nu le semnalam. Mihai Eminescu ne este exemplul, cel mai bun, pentru ceea ce înseamna deturnarea adevarului sau și impunerea unor povețti, mereu, copiilor ce-o iau de la capat. Chestiunea Eminescu este dovada unui soi de blestem pe care nu-l putem mântui pentru ca ne poziționam bipolar, tranzacțional, de când ne-a intrat dracul în casa și am învațat sa conviețuim dulcele compromis pentru cei ce-l cânta, sau amarul fara leac doinit și bocit … al contestatarilor. (vezi Canalul , Sighetul, Aiudul…. și cântarea celor ce se vândusera şi se făcusera, faustic, frați cu dracul!) Am invocat Aiudul ca un omagiu adus celor care vor fi trecut pe aici, între care și Dumitru

Balața, alaturi de mulții legionari, nevinovați ți duți acolo pentru invocate delicte de drept comun, fiecare ispaşind o doctrină, şi nu păcatele concrete ale persoanei.

S-a lansat acolo, la Cozia, în locul consacrat multor împacari, o chemare la unitate în jurul unor valori desconsiderate ți în mare nevoie de aparare: codrul, fratele românului şi sufletul românesc, tainic. Ele au nevoie de iubirea si de lupta noastră. Cu vibrantul gând, rezonând cu spiritul Coziei, comuniunea celor veniți lângă altarul Manastirii Cozia, va dainui mult dupa ce ne vom fi întors de unde am venit fiecare. Faptele noastre viitoare vor fi luminate de cele tainuite, dar ivite prielnic aici la Cozia, sa ne fie folositoare !

31 IANUARIE 2010, PARASTASUL LUI MIRCEA CEL MARE- CEL BĂTRÂN DE LA COZIA

ACUM, LA ŞAPTE SUTE DE ANI DE LA ÎNSCĂUNAREA PE TRONUL ȚĂRII ROMÂNEŞTI A LUI BASARAB I ÎNTEMEIETORUL, ÎN AL 592 -LEA AN DE LA PRISTĂVIREA LUI MIRCEA CEL MARE, LA COZIA, ÎN ACEL 1418 , DE LA MORMÂNTUL MARELUI VOIEVOD, TE RUGAM, TATA AL NOSTRU:

Doamne, Doamne, Doamne, ceresc Tata, noi pe Tine Te rugam, lumineaz-a-noastra minte, lucruri bune sa învațăm… Sa învațăm ca țara-tară, este patrie vie de eroi şi sfinți, tarină sfințită de sudoarea şi de sângele unui neam trăitor, neabatut în veacurile cu zile şi nopți, glorie şi robie, niciodată fara nadejdea ca vor veni zorii, în diminețile noastre prielnice. Să ne deşteptăm cu mic, cu mare, spre prinosul deşteptării neamului, aşa cum ne cerea cu limbă de moarte, în anul micii uniri de la 1859, patriotul paşoptist, cântător al României, Alecu Russo: Deşteptați-mi tara să pot dormi în pace!

Azi, aici, simțim imboldul tăcut al marelui voievod şi-l mărturisim cu credință: ,,Faceți din duhul meu unul lucrător în mâinile şi mințile voastre, să puteți trăi în eroismul şi iubirea de patrie a tuturor ostenilor mei si mosi ai vostri, în veacul veacului!"

Îl rugăm pe Dumnezeu sa ni-l dea pe marele voievod,

Mircea cel Mare, chezaşie sfinţită, pentru o patrie frumoasa şi liberă.

În 31 ianuarie 2010, l-am chemat pe **Mircea cel Mare** sa fie Primul venit în Panteonul Românesc al **Gradinii Maicii Domnului**, în faţa unui arhiereu inspirat de duhul sfânt, Emilian Lovişteanul, si a arhimandritului Vartolomeu Androni al acestei mari lavre, a ortodoxiei românesti, Mănastirea Cozia, în prezenţa unui sobor de slujitori ai bisericii şi de mireni, veniţi să cinsteasca memoria marelui domn.

15 Iunie, 2009, sa-l pomenim pe Mihai Eminescu la 120 de ani de la trecerea lui la cele veşnice !

Am primit de la Părinții noştri, cu voia Părintelui ceresc, un trup cu însuflețire vremelnică şi un duh nemuritor să-l împlinim.

Împlinirea spiritului nostru personal, dar şi colectiv, nu se realizează decât prin conlucrarea tainica a …treimii de ființare Sporirea duhului nostru este un fel de adăugare a noastra, personala, la ceea ce am primit, duh înaintemergator, ca un talant pe care trebuie sa-l înmulțim, ca o investitie eficientă.

Esența informational-culturală a noastra ca persoane, ca neamuri, ține de spiritul înainte mergător, un dat pentru traire şi pentru sporirea lui. Ce spor de duh, dumirire românească, lamurire profunda, esențialitate românească, înseamna spiritul lui Mihai Eminescu, adeverit de multe alte mari personalitați ca înaintemergător tuturor, adeverit la un veac încheiat de românii autentici, care o fac pentru fala noastra între culturile lumii, cu nimic mai prejos, prin geniul lui Eminescu. Ne închinam astazi noi, cei ce-l mai iubim, aşa cum l-au mărturisit şi alte spirite românesti înalte si ele cu o înrâurire specială asupra-ne : Nicolae Iorga, George Calinescu, Tudor Arghezi, Constantin Noica, Petre Țutea, Ovidiu Vuia, Dimitrie Vatamaniuc, Perpessicius, Eugen Simion şi câți altii. A fost mărturisit şi dat ca model în domenii diverse, confirmându-se cuprinderea geniului

său.

Sinteza a tuturor râurilor, adunate fericit într-o matca coerenta a spiritului românesc, duhul lui Eminescu este simțire românească în ritmicitate universala. Aşa îsi percepuse generația interbelică menirea : proiecția în universalitate a culturii române, ca pe un vis exprimat cândva, chiar de Eminescu, în poezia sa profetică. Din nefericire acest gând nu s-a putut faptui şi pentru acest lucru, încă nu am putut sa-l asimilam, pe de-a întregul, şi să-l putem substitui cu alt spirit, chiar daca, conținându-l pe Eminescu.

Români fiind, avem pe Eminescu în noi înşine, să-l sporim în ştafeta lui către generațiile ce vor veni

Misiunea Omului Eminescu pare una potrivită în ciclicitatea primenirii anuale. Se naşte după trup între solstițiul de iarnă şi jumătatea lunii ianuarie, dupa Boboteaza. Îşi încheie clipa cea repede, după Rusalii, înainte de Sânziene, semn al pogorârii duhului sau, catre noi, când el va fi fost demult plecat.

Primenirea anuala cu duh românesc, pus în forma lamurita de rafinarea geniului eminescian, este o recunoaştere profană ca Sfântul Eminescu, duh viu, ne pazeşte de rătaciri. Ea ne mai spune ca sfinții români au propria lor, continuă lucrare, asupra noastra . Oare nu s-ar putea recunoaşte explicit sfințenia sa ț

Toate sunt până la o vreme … Pe Eminescu, geniu vizibil în universalitate, nu am reuşit să ni-l asimilam în totalitatea sa. Abia acum câteva zile, aflam ca Academia Româna a reuşit să-i publice în facsimil, ultimele trei volume de manuscrise, dupa o aşteptare de… peste un secol (!) Cum să poți să-i asimilezi geniul cu atâtea potrivnicii ț Îl vom pomeni, avându-l în noi înşine, până ce

un altul, poate mai mare (ţ!) va prelua premergerea sa, în totalitate. Pâna la insinuarea în spiritul nostru viitor, a vreunui nou …lider, sa constatam ca sufletul nostru ramâne plin de Eminescu. Sa-l pomenim de câte ori avem ocazia şi să nu uitam ca Eminescu din noi înşine ne mai luminează caile.

Cuvânt rostit cu ocazia parastasului de la Episcopia Râmnicului, 15 Iunie 2009

Frăsinei, sihastrie vâlceana a Athosului românesc

Vâlcea, ca vatra, este un spațiu omogen dintr-un univers eterogen, ce pare discontinuu. Ceea ce da atributul omogenității ți prin aceasta al armonizarilor sunt „pozițiile" pe care omul ți le-a construit în acest… cosmos. Multe pietre de marcaj ți-au pus vâlcenii de pe vremea când dragonul cu cap de lup le era stindardul. Rusidave, Buridave, mai apoi Arutele, castre ți „pons-uri", când romanii le-au venit în… ospeție. Maglați, baieți, plutați, mețtețugari în lemn, pietrari, olari, alaturi de pastori ți alții, foarte mulți lucratori ai ogoarelor, îți ritmau curgerea cu cea a Oltului, cu Lotru, dar în statornicia munților cei mari de lânga ei. Așa ritmam ți acum, poate cu alt tact, alte agoniseli adaugate ți alte rezonanțe, poate în disocieri, poate în contopiri.

Timpul ți-a construit din substanța sa templele ca spații sacre, vetre fierbinți, pentru ca sa nu le poate înghiți cu valul ratacirilor. Când zodiacul ți-a schimbat constelația, sacrului i-a dat veșmânt, „preoții"au fost creștinați, iar semnelor materiale le-a dat mesaje de taina în noi straturi de adânc. Universul pe care ni l-am asumat dupa creația primordiala ți i-am dat structura, norme, l-am populat, trebuie reconfirmat cu fiecare zodie, poate chiar renascut când vremurile o cer. Par ciudate aceste lucruri când percepția profană este în expansiune ți toate lucrurile par la fel. Ca sa ramâna lume, ceea ce capatase alta data aceasta realitate, lumea trebuie renascuta. Nimic nu are

forța de viețuirii mai mare decât sacrul, care se identifica cu realul, realitatea de lânga noi ți, în acelați timp, cu o putere, eficiența, un izvor al vieții ți al fecunditații, extraordinare.Am crezut în zeități cu altare pe vârfuri de munți le-am aprins focuri pentru arderi ți strigate de rugaciune, înalte, sa se atinga, sa fie auzite de cel cu chip solar. Am crezut în zeitațile subpamântene din locul unde ne sunt plecate toate iubirile ce ne-au nascut, ți dragostea noastra depune marturii continuu, prelinge lacrimi sarate ți stropul de vin întru pomenire. Credem azi, reunind cele vechi în nedesparțit, într-o temelie de ființare atotcreatoare ți atotvazatoare. Credem ți interacționam prin rugaciuni, matanii, lacrimi fierbinți, arderi de tamâie ți atâtea iluminari, imnuri des-cântate. Pentru toate acestea, lucruri sensibile cu funcții de purificare, este nevoie de sanctuare iețite din zarva generala, tulburata de asaltul ispitelor ți amagitoarelor bune intenții. Sunt locuri parca sortite, ca la un moment anume, sa se arate prielnice trairii celor dumnezeiești. Locurile acestea se consacra, se frecventeaza, apoi când ceva slabește fervoarea se re-consacra. Cheia acestei primeniri ramâne omul cu atributul sau, de om ales sa sfințeasca prin fapta ți gândul sau, ceea ce atinge. Așa a fost întotdeauna. Amazoanele luau în piept administrarea patimilor, razboirile împotriva celor ce tânjeau la curtea lor, la gradina lor cu coconi. Se ocupau de trupuri, de viața, de eroismele supraviețuirii fizice. Barbații îți asumau rostul ocrotirii ți planuiau cu divinitatea vânatorile ți apoi chiar mijlocirea spirituala, tot ca o forma, spirituala, a ocrotirii comunitații, în întregul ei. Așa credem ca s-a ajuns la partajarea funcțiilor în echilibrul binomului barbat-femeie. Barbatul este zestrea informala, mintea, samânța

perpetuarii, iar femeia este energia vieţuirii ţi sanctuarul în care vechiul se înnoieţte, creţte ţi apoi îţi ia zborul, prinos altei generaţii. Oricum, barbaţii s-au strecurat în altare ca preoţi ţi intermediari ai tuturor cu divinitatea, iar femeia, departe de raiul interzis, ramâne stapâna autoritara a gospodariei. Ea este pamânt, aici pe pamânt, slujind timpului prezent, timpului viu încifrat în numele mamei dintâi Eva-viaţa, El, barbatul, trezorierul trecutului are misiunea viitorului, ca urmator prezent continuu. Barbatul este în afara timpului ţi îţi poate permite spaţiul consacrat al timpului fixat, altarul masculinizat.

S-a moţtenit aceasta diviziune în binom, androgin al contopirii jumataţilor, ca femeia sa nu aiba voie sa intre în altarul bisericii creţtine, alaturi de barbat. Unicitatea aceasta s-ar putea citi ca o extensie a altei unicitaţi omeneţti: femeia, doar ea, poate sa fie chivotul fatului care îţi începe viaţa în acest alt altar, indiferent de sexul definibil mai târziu. În acest fel complementarul ar echilibra justa egalitate a principilor: femeiescul materia însaţi, raspunzatoare de trupuri,de materialitate, barbatescul purtator de informaţie, ca un duh pe deasupra, înţelepciune la distanţa de regula imuabila, fixata de mult, a maternitaţii.Dilatând spaţiul consacrat altar, exclusiv rezervat bărbaţilor(dupa moda patriarhatului, în politicile vremii!), apar cuprinderi de munţi, ori alte gradini, interzise femeilor, cum este Athosul, ori vreo alta Gradina a… Maicii Domnului, pentru ca exclusivismul sa devina paradoxal. Aceeaţi trebuie sa fi fost „geneza" Frasineilor vâlceni, pe modelul athonit. Amazoanele, muierile de mai târziu, au ramas cu pofta lor de viaţa, cu patima lumesculuı, sub ispitirile

Gurii Vaii în vatra satului Muereasca unde, sub interdicția blestemului lui Calinic, cel venit în Râmnic episcop, de la Cernica, trebuiau sa-ți consume lumescul fara sa ademeneasca cu istețimea materiala a țarpelui, porțile, din intrarea ca o „gura de rai" a frasinetului.

Sunt multe altare izolate între ziduri de manastiri, în vai, pe munți, la țes, ascunse vederii, ori aratându-ți maiestos siluetele; sunt așezari monastice administrate numai de femei, ori exclusiv masculine, numai una însa, între așezarile monastice românești – Manastirea Frasinei- are vigoare și rigoarea Athosului. Aici, doar aici, tihna arhaica a unor vremi din urma, puțin forțata de lumescul luxuriant, ca o iedera neostoit cațaratoare, cu mare de pelerini… autorizați pe criterii stricte, ramâne totuți la ea acasa, adica la locul consacrat cunoașterii, altfel, a caii catre Dumnezeu.

O sihastrie vâlceana pusa de paza gândului bun, eliberata de orice tentație, nerascolita de țarpele carnii împatimite, sta loc de ruga, fara întrerupere. Ca niște patriarhi cu chipuri senine monahii de la Frasinei au în priviri nemurirea dacica, în palme asprimea unei munci ca pilda a ascultarii, în vorba cuminecata povața, fara de timp, acesta fiind, demult înghețat, sa poata atesta … templul cu flacara vie a credinței.

Din aceasta nemurire a cugetului, în vecinatatea unor trupuri de munți ți ele aproape nemuritoare, se hranesc mulțimile de pelerini – numai barbați – împartațindu-se din lumina adevarului pentru a-ți mântui ratacirile. Aici, în „Athosul" Frasineilor, se gaseț te acea lumina – putere ți energie a vindecarilor. Aici rugaciunile pentru locuri ți oameni nu au încetare. Aici locul ți monahii s-au sfințit,

devenind adevaruri, cu forma și conținut, chiar în absența cuvântului rostit. Aici, într-o viața de obște, bine organizata, ospeția tuturor fraților devine și ea o îndeletnicire fireasca. Aici, clopote imense dau glas clipelor senine, purtând rugile catre înaltul cerului, în labirintul vailor din vecinatate cu virtutea sfinților. Sunt atinse de vibrația clopotului izvoarele cu ape vii dinspre Olanești și desferecarea Cheii. Sunt mângâiate crestele Buila și Vânturarița, chiliile din calcarele lor cu glas de îmbarbatare adus schivnicilor salașluiți în ele, ori pastorilor de stele și mioare din raiul tracic al golurilor alpine. Frasinetul din etajul vegetal al fagului, înalța ruga și liturghii spre lume bradului treflat, spre crucea din vârful viu și pururi verde.

Venim la Frasinei cu smerenie, calcam în vatra sfinților, plecam din vâltoarea lumii noastre în miracolul de-o clipa celest – adevarata primenire sufleteasca, pentru ca la coborârea în lumea profana, sa avem echilibrul unei trairi sincere. Sacrul și profanul ramân cele doua moduri de-a fi ale lumii! Mergeți la Frasinei, voi barbați din lumea larga, sa gasiți armonia celor doua și apoi sa o povestiți femeilor de lânga voi!

Muereasca – amendarea excepției

Ce nume frumoase au comunele vâlcene! Credem că toate numele de localitați ale țarii respecta regula unor nume de botez frumoase ți sub o potrivire a concretului. Multe localitați vâlcene ți-au luat nume de la diverse ocupații: Pietrari, Pietreni, Maglați, Blidari, Olari, Popețti, etc. Altele au numirea de la oameni înainte statatori: Voinea, Breazu, Calin, Costea, Voicu, Caliman, Maldar, Mihai, Ion, țerban. Trecerile altor neamuri prin locurile noastre au lasat însemne la : Romani, Rudari, Frâncețti, Greci, Turcețti, Ungureni, Tatarani. Uneori locurile unde s-au întemeiat satele şi-au împrumutat numele noilor statorniciri: Boia-Boițoara, runc-Runcu, Cerna-Cernițoara, ocna/Ocnița, Ocnele Mari.

Numele vin sub alint de femeie, însa mai pregnant, sub cel al …„Barbateț tilor", chiar daca prin compunere Voinea a dat numele Voinesei iar Malai, pe al Malaii. O singura comuna, anunțata de o Gura-Vaii, îți ia aroganța numelui feminine, adevarata ofensa pentru barbatul, unui patriarhat anacronic. Muereasca, amintețte de emblema unui matriarhat târziu, ce nu putea sa ramâna neamendata de ordinea rigid-tiranica a barbatului, chiar din cuprinsul acestei localitați. Ața se face ca au urcat barbații în susul Vaii, pâna la umbra unor frasini (cu crucea lor vegetala, evident!), sa-ți întemeieze rosturi exclusive masculinizate, anatemizând femeia-muiere, cu interdicția accesului în austera comunitate monastică a Manastirii Frasinei.

Din izolarea Frasineilor gândul barbatului a dobândit

adevarul ierarhului Calinic Cernicanul - canonizat apoi și pentru aceasta fapta!- dar și pentru întarirea credinței și a respectului dintre oameni, acolo unde complementarul vorbește altfel de egalitatea dintre barbat și femeie.

Omagiul grădinilor- marul fruct al destinelor

Frumoase sunt florile de mar din gradinile tuturor primaverilor! Ramuri cu petale alb-rozalii aduna roirile în cautarea nectarului ți spre izbânda fructului, sa fie eroul atâtor istorii în destinul oamenilor.

Primii oameni, prin gradina Edenului, cum par toate ograzile vâlcene, se plimbau cu libertatea cenzurata pe sub pomi îmbietori, cum era ți interzisul pom al cunoațteri, sigur mar, dupa repetabilele pacate puse în cârca acestuia. Tentația fructului interzis nu i-a putut opri pe oameni sa îndraznească… cunoațterea. Prețul mușcaturi din fructul îmbietor, dar pus sub porunca lui Dumnezeu, a fost izgonirea din Rai, iar actul de nesupunere la interdicție, primul pacat, adica unul originar. Pacatul începutului istoriei cu oamenii, ivindu-se, popoare dupa popoare, a devenit, prin multiplicare, taina izvorului de oameni din cauza nenumaraților pomi din toate gradinile rânduite de cei izgoniți, dupa modelul cunoscut. Așa se face ca oamenii, ca niște albine, îți traiesc intimitațile, într-o sfiala ți o fereala de ochii curioților, dar pacatuiesc cu frenezie ți responsabilitate, precum perechea primordiala.

Izgonirea, plecarea din leaganul unde ai fost crescut, din curtea fara grijilor copilariei, este cu adevarat o ruptura cu o anumita ordine, ca un pacat. Este aici ți pacatul florilor, din ce în ce mai colorate ți mai parfumate, ca au ademenit albinele, ca ți-au risipit petalele, apoi ți-au închis în fruct aromele ți s-au transformat, ademenitor, în fructele ca niște sâni provocatori. Fiecare generație, adica

val de naṭteri sincrone, cu înflorirea, cu roirea, cu pacatul cunoaṭteri irezistibile, renunṭa la gradina începutului, îṭi scutura petalele, ca pe niṭte prejudecaṭi ṭi se lasa purtata în plutirea… libertaṭii, asumându-ṭi pasul catre altceva, ca o permanenta aspiraṭie spre mai multa cunoaṭtere.

Frumoase sunt miresele în rochiile lor albe, cu voaluri de petale în vânt! Frumoṭi sunt mirii ca niṭte bondari cu papioane, în preajma florilor de crin! Patimaṭe sunt toate nunṭile sub pomii miraṭi ṭi împodobiṭi de primavara vieṭii. Triṭti sunt doar stapânii gradinii, ca sunt datori cu o noua izgonire, ṭi o noua ramura din trupul lor se va rasadi într-o alta gradina.

În lumea zeitaṭilor rivalitaṭile erau un lucru obiṭnuit ca ṭi în cea a oamenilor cu interese, orgolii, prejudecaṭi. În firea feminina, atenta la frumuseṭea ademenitoare, rivalitatea are o tensiune speciala. Grea misiune pentru nefericitul Paris sa aleaga pe cea mai frumoasa zeiṭa. Cum sa ignori înṭelepciunea Atenei, ori puterea Herei, pentru a-i oferi marul frumoasei Afroditaṭ Paris, iubind frumuseṭea, dupa cum s-a aratat ṭi iubirea pentru Elena, va fi comis pacatul fatal care a declanṭat razboiul Troiei, cu tragicele lui consecinṭe. În faptuirea pacatului înṭelepciunea este oarba, iar puterea suprema va fi mereu ignorata, clipa originara, suprema, este peste toate. Izgonirea au suportat-o toṭi troieni, dar ṭi colateral, isteṭul Ulise, obligat sa caute îndelung, preṭ de-o noua epopee, cu multe peripeṭii, drumul spre Ithaca.

Chinuiṭi în „muncile" lor herculiene, dar sigur pamântene, grecul Heracles, romanul Hercule, pelasgul din gradina noastra, Iorgovan, contopiṭi de povestea cu merele de aur din Gradina Hesperidelor, sigur pe la noi, pentru ca la sudul însorit portocalele, maslinele sunt

fructele zeilor…, sufera pedeapsa lui Euristeu, acea sclavie adica ascultare absoluta cu prețul vieții, pâna la savârțirea titanicelor munci.

Prâslea cel voinic, din basmele noastre frumoase, apara merele de aur, de pofta de cunoaștere pamânteana a zmeului altei lumi ți ajunge pe tarâmul celalalt. Câta înfruntare pentru fructul, nu degeaba de aur, permis unora ți interzis altora, ca niște granițe trasate între lumi diferite.

Tot în lumea basmului universal, frumoasa de puritatea zapezii, ca o mireasa inaccesibila… celor mici, oricât de mulți ți gingați or fi fiind piticii Albei ca Zapada, este alungata din lumea copilariei (ce altceva este jocul, cu cei mici, când tu jinduiești… marulț), de marul buclucaț ți…, inevitabil, apare craiul salvator, ginerica așteptat. Din nou marul ți confruntarea a doua lumi ale vârstelor apare cu finalitatea unei izgoniri ți a unei împerecheri nuntita, ca început de nou drum.

„Cin' se plimba prin gradina pe sub meri…" pe la sorocul livezii înflorite, dupa cum constata colindul: *„cununa-i de vinețele"* primește parfumul ți îndemnul încalcarii poruncii. *Ia-și mireasa ziua buna de la tata de la muma, de la frași de la surori de la gradina cu flori…!* este rostit tainic, apoi chiar complicele mar apare în dar de la… nanațul, aici în mod sigur se arata cine este cel ce rostește îndemnul, cum ne spune alt colind românesc, atunci când precizeaza ca marul de aur este al junilor, ca un dar de la nanațul . Darul primit de june este chiar fecioara rumena, ca un mar copt, imbold la voluptate ți pacat. Apoi, el ca un brad rupt dintre ai sai, se unește cu marul plecat, spre a fi cunoscut, ți devin una în bradul împodobit al nuntirii în ceremonia care consacra ritualic aceasta trecere.

În gradinile noastre cu pomii cei noi, radacinile pomilor cu mere de aur razbat prin mitologie și basmele nemuritoare, sa ne spuna ca taina pomului cunoașterii a ramas întreaga și ca suntem chemați mereu sa ne bucuram de parfum, culoare, de umbrirea în verile toride, de aroma toamnelor rotunjite în carnea fructului. Sa ne plimbam prin gradina începutului fara teama izgonirii ca sa ne cuprindem de noi înține și de ale noastre de pe tarâmul acesta.

Rostul Drăgaț anilor

Locurile, fiecare la vremea lor ți-au întemeiat rosturile. Le-au tocmit dupa temeliile mai vechi. Aici unde Pesceana sporețte Oltul, iar dealurile însorite viețuiesc via nenumarate vetre ne vorbesc în graiul vinului: Orlețti, Zavideni, Prundeni, Calina, Sutețti, Voicețti, ț tefanețti, Lungețti, dar tutelar, emblematic, în numele tuturor acestora, cu dragoste ți drag, Dragațani ne sta cântec. Asta demult, de când „cuvântul" pietrelor puse la rascrucea drumurilor au facut loc târgului. A fost un lucru firesc ca dava sa ademeneasca zidarul roman când a construit castrul, iar orațul mai vechi sa se înnobileze în… municipiu.

Pietrele au prins „radacini", nu de mar, poete! Radacini adânci de vița, unde nici securea lui Deceneu nu a putut ajunge, ți ne-a lasat îmbrațiț area lor, dincolo de Rusidava. Spiritul locului, cu toate particularitațile lui, este cel al Olteniei, venit din întregul ei administrat cu „bani", „baniț ori", panduri, jieni, aprigi ți iuți, traind în lumina zborul ciocârliei, roț ul aprins ți nenumaratele încleț tari în care sângele lor s-a scurs vin de veț nica pomenire.

„Pamântul are preșul morșilor ce s-au scoborât în el", ne avertizeaza Nicolae Iorga, dar ți Grigore Alexandrescu când îț i amintețte de târgul Dragațanilor, acel loc unde osemintele devin moațte de închinare tuturor trecatorilor, dar ți celor ce îț i traiesc vremea în dragoste ți drag .

Vinul îț i înnobileaza esența când, acolo în pivnițe ți crame se întâlnețte cu duhul subteran al moț ilor noț tri ,

atât de viteji ți, doamne atât de înțelepți. Cine ne sunt moțiiț Indiscutabil locuitorii davei, mari prețuitori ai viei ți vinului! Ar fi o impietate orice ratacire a demonstrației cu limesul alutan fortificat de romani ca învingatori ți nu ca reveniți acasa, ne avertizeaza din „Dacoromânia sau ț ara soarelui rasare" venerabilul „patriarh" al locului, eruditul cercetator, preot Dumitru Balața, plecat de curând în ceata drepților.

Ața a fost sa fie ! În târgul Rusidavei din pelegrinari ursite, parca de vitejii adormiți pe la Calui, Gib sa faca nemuritoare rusoaica cea balaie, ca stepa în pârg, în cautarea Donei Alba.

Are locul acesta vocația sa-ți înalțe, în fiecare generație, nume mari de oameni pentru cultura, economie, politichie, pentru marirea prin spiritele înalte ți foarte discrete a acestui adevar tainuit într-un rost al locului. El, adevarul, trebuie sa se arate prin aripile oamenilor locului înalțați rotund prin zborul circular al modestiei spre înalțimi, luminate de respect.

Dincolo de contur ți mângâiere, de ciocârlii ți naiuri înaripate, de slove ți mețtețuguri stau iubirile, felul nostru binecuvântat de-a trai viața cu vocația perpetuari ei la… indefinit. Este frumos acest duh de deasupra noastra, al viței de vie. Nemuritor în pivnițe ți crame ramâne vinul, vinul cel viu cu soarele unui anumit timp dizolvat, memorie ți adevar al neostoitelor arțițe, dar ți mângâierilor de brume ți palme. Viu ramâne cât subteranele îl ocrotesc ca pe Dyonisos, într-un timp, peste timp, continuu încercuind adâncurile, într-un altfel de zbor-sfredel, spre esențe. Curgerea, de la pațania traita, la povestea îndulcita, la basmul ademenitor, la mitul cu un sâmbure de lumina, are loc ți în contrasens. Adevarat

scenariu dantesc în cucerirea și mereu, mereu, recucerirea paradisului.

Credem ca în vițe, rotund, unul dupa altul, se aduna în ciorchini, mai apoi ciorchini lânga ciorchini, ochii doldora de lacrimi dulci ai părinților, ai bunicilor și tuturor stramoților. Grea cazna sa sui dealurile, sa atingi cu dorințele soarele, iar clocotul sa-l dizolvi în must, adevar vinului. Nu departe de aceasta taina trece ca o liana de vița însorita, din pacate scoborâta, prea devreme, materie olaritului- Aurelian Dragut în:

„Ochi rotund și ochi deschis
Smalțu-i crud pe vers nescris
Ochi rotund și ochi de dor,
Ratacind într-un urcior…"

Rătacire cu folos și cu noroc, daca invocam o poeta locala cu numele-i cântare a pamântului:
„pe buzele noastre /însetate de atâta iubire!" sa punem țâța ulciorului cu trup din lutul calcat sa-i fie pita roții olarului, sa sorbim esențe de struguri calcați în hârdaie. Așa, încet, ne mântuim de trupurile și sângele mântuiților noștri părinți, urcați spre vârful Dealului Viilor. Hrăniți și mângâiați cu doruri, buzele noastre se vor ostoi de iubire și „cuvinte" ne vor napadi ca iedera, adevar în torentul esenței cântecului și al poeziei, cu virtutea meta-beției de zeci de ori, de mii de ori. Îmbatați de viața și de adevarul lutului sa ne pravalim spre vale de sute de ori și sa ne oprim în Sutești, Crețeni, Mitrofani, ori spre prundurile îndiguite ale Oltului.

„Aiurea se mișca albastrul… " se tânguie spiritul unei Gabriele din orat. Nu, nu suntem de acord! Tocmai când

maestrul Sabin Balața îți va fi picurat seninul din Valea Oltului, a Pescenei, pe cel din azurul Dobruței, într-o cautare din deal, în deal, peste vai - pentru ca așa este sufletul nostru: se cuprinde de lumina, de cer, se scalda în oglinzi de ape, ne da ghes curgeri, avalanța de pași și sens zborului - tocmai când o sala de palat îl va fi aratat armonie de albastru, mișcarea de penel se va fi vadit arta, în care totul te absoarbe și pașii nenumarați se pierd…, nu putem accepta întâmplarea. Ne mai cuprindem de verdele umbros al castanilor, de ruginiu, când timpul da sama melancoliilor târzii, de freamatul tinereților ce compune permanent poezia nescrisa și tocmai de aceea irepetabila, izvorând ca un țuvoi.

Cuprinși de atâtea lanțuri precum vița-streațina, sau boltirile-cununi, ori țerpuirile ademenitoare pe statornicii araci, stam sa ne tragem sufletul. Mai apoi adastam, cu folos, sa ne cuminecam de miresme , acelea care ne vor aminti, prin alte locuri, respirația de aici, îmbiindu-ne sa ne împartațim cu ceea ce deja demult vom fi … cunoscut. Stam cu venerație în rostul dealului muncit și stropit cu sudori în arțițe, stam în racoarea pivnițelor și cramelor, altfel de morminte pe la Dragațani, sa recunoațtem averea de spirit din poloboacele rânduite cu respect pentru vârste. Stam cu încredere în puterile noastre, rabdatori, în fața timpului pus la pastrare, gata sa ne dea transfuzia de adevar.

Îmbrațițam acest loc binecuvântat de soare și racoare, îi aducem în dar buchetul de „Grandiflore" și ne rugam pentru mântuirea viei și ulciorului, din rostul sfințit al Dragațaniului.

Turnu – veghe ți strigăt

Cât cuprinde cercul privirii noastre niciodata nu l-a putut mulțumi pe omul care mereu ți-a rostuit un cerc mai mare, pâna ce privirea a devenit ea însați mai încapatoare. ți-a construit omul observatoare, ocheane, sa-ți poata arunca ocheada, dincolo de circumferința cuprinderii obițnuite. Omul modern sfideaza departarile, îți desprinde privirea în iscoade subtile, cu zboruri nevazute, sa vada… nevazutul, sa-l vada fara piedica departarii, ori a limitelor vazului propriu. Ce prezent este acest zbucium omenesc la ieșirea Oltului din strâsoarea muntelui, cât ți la intrarea dinspre Boița ardeleana a unei margini de imperiu. Ce prezenta este aceasta patima a zborului pe Cozia releului, în Cozia lui Mircea cel Mare ți Cel Batrân în înțelepciune, în Arutela vreunui împarat roman, cu cale pe valea Oltului, ori a vreunui general de legionari, ocolind masivul prin Pripoare, precum Cornelius Fuscus!

Turnurilor munților, de când se ține, omul le-a adaugat din patimi, dorințe, ți mai ales, stringenta nevoie, altele: Turnu Roțu, veghe spre defileu, dar ți spre țara fagarațeana a Oltului; Turnul Spart, un turn de granița „spart" de dragostea de-a ramâne nedesparțiți, în sânul celeeați mame, acolo la… Valea Fratelui; Turnul lui Teofil, probabil vreun calugar, poate chiar numele vreunui strajer, privind simultan manastirile Turnu, Cozia - cu Bolnița cu tot - Ostrovul, Cozia veche, ți probabil, în vechime, spre vreo cetate de culme a dacilor de prin poiana Mușețel din vecinatate, ți în mod sigur, între

zidurile castrului alutan de la picioarele lui; Turnul lui Doanca, pe valea Baiațului, nu departe de „turnulețul" schitului-cetate: Cornet, aflat peste Olt de varsarea pârâului cu pietriț de… aur; Turnurile tuturor culmilor loviștene, însoțind Calea Mare și rostul Posadelor cu avalanțe provocate puterilor din ceruri, apararii de nevoie a drumului voievodal catre curțile domnești ale Basarabilor; gruiuri, culmi, picuiuri, dealuri cu vârfuri ascunse în chica de padure, peste tot în enigmatica Lovițte ceva poate fi un turn de observație, ca o conștiința a locului, ori poate, punctul de lovire potrivit, al vânatoarei princiare. Apoi, pe Lotru în sus, turnurile devin mai semețe, ca și faima numelui razvratit:ț urțudanul, ca un țurțure înfipt în cer, turn al Brezoiului cu vedere asupra intrarii în valea Lotrului din largul ținut vâlcean al… lupului. În fapt, privirea dominanta a vaii este data de „turnurile" masivului Coziei, care îți arunca, în fiecare rasarit, umbrele de purpura, pâna departe catre Parâng. Schimburi de priviri senine, uneori încrucițari de fuioare de fum scornite de focuri grabite sa vorbeasca și veghea nocturna, țes deasupra încercuirilor tuturor turnurilor pacea lumii și pregatirile de vânatoare, ori vreo bejenie mântuitoare în codrii nepatrunți, în taințe de piatra.

Dureroasa și înspumata a fost zbaterea Oltului între Brezoi și Calimanești cu piedicile „cârligelor" și ale lanțurilor ce țineau strânse, ca pe nițte stâlpi de porți, culmile Capațânii și ale Coziei, de-a dreapta și de-a stânga, ca doi arhangheli razboinici. De milioane de ani, cât clipa lor geologica, strajerii aceștia muți au privit încrâncenarea marețului râu și i-au dat numele de altar: Alutus, pregatindu-i, târziu, ca dar al creștinarii, liniștea în oglindirile cele noi ale porților închise. La vremuri

moderne trebuiau adunate, ca la liturghie, apele toate, spre a fi sfințite. Din patimitul Ardeal, din ținutul de noua hotatre ale lupului lotrean, cu hodine prin Vidra, Malaia, Bradițor, dar ți prin bradetele de la Jidoaia, Balindru, Petrimanu, Galbenu, ori printre jnepii alpini pe unde timpuri glaciare le-au daruit altfel de adunari aproape de cer, apele toate se pravalesc, cu legiuita curgere, apoi se liniștesc în fața unor zagazuri, ca niște catapetesme de altar. Turnurile toate devin clopotnițe, se privesc în noianul cuminte ți în unduire de vânt devin leganare de clopot. Scânteieri de soare, de luna urca spre ceruri înapoi chipul nevazut al demiurgului, ascuns în fapta, în planul secret ți mai ales în duhul adânc al cuvântului.

Au aceste turnuri din pamântul vâlcean, nu ca o excepție de la generalitate, o atracție aparte. Nicaieri nu am simțit acest lucru mai bine ca în preajma turlelor de biserici, nu puține pe la noi. Paza privirii roata, din clopotnița bisericii satului oarecare, turla fiind întotdeauna cea mai înalta construcție a locului ca un semn de smerenie, este chiar funcția ocrotitoare cu care suntem încredințați ca Panocratorul ne are în paza. Dinspre aceasta „înalțime" pornita din trupul adunarii de oameni, în fapt pentru adunarea lor ctitorita, se desprinde vertical, iluminata de un policandru ți în înaltul cel mai de sus al cupolei, oricum dincolo de imaginatele constelații, sta vie cu clopotele în… preajma, închipuirea noastra: icoana, în ceea ce-l privește pe chiar Tatal nostru din cer. Sa patrundem pentru minunarea noastra în taina turnurilor scoborâte dinspre vârfuri, sa ne fie biserici. Sublim exercițiu! Gasim locul de odihna al zborurilor zabovite pentru „tragerea sufletului". Pe pereții zidurilor vedem stoluri nenumarate de cugete în ipostaza de heruvimi ți

serafimi, iar în cupola, cum constatasem mai sus, cu fața la cei ce aspira la zbor, Panocratorul, tronând pentru lumea de jos, dar ți pentru transcendentul de deasupra, cu brațele deschise, multiplicate uneori de domneasca-I grija, cu privirea îmbietoare sa îndraznim.

Din turle se pravalesc cele bune, în slujba vieții, pentru înțtiințare: sunete de trompeți, trâmbițe, clopote, chiote, strigate, ori, mai subtil, undele unor comunicații ce ne par peste fire. Prin turnuri se construiesc zboruri, atunci când aripile nu ne-au crescut înca, în mareția de-o clipa a plutirii unui salt. Antena, releul (într-o „padure" dispersata de antene!), paratraznetul, sunt lucruri ce subtilizeaza valența fizica a turnului, acaparându-i, cu o evident înnobilare puterea „clasica"din dominanta înalțare ți rotundul clar pipait cu simțurile în rotundul cercului de cuprindere. Unde a ramas savoarea încercuirilor cu privirea, curcubeul ceresc de pe retina ochilor negrii, caprui, verzi, albațtri, pastelul timpului cu copiii învețmântați altfel de fiecare anotimpț Sunt toate la locul lor, iubiri rezervate celor ce înca vor sa urce pe picioarele scarile turnurilor. Turnurile sfințite sunt legendele ți tainele noastre minunate, pentru simțirea locurilor noastre, aduse sa le atingem departarile.

Paza chindiilor, dar ți spre rasarit, pentru anunțarea zorilor printr-un cocoț vestitor; paza omului locului, împotriva navalirii celui nestatornicit; paza a regulii în vestea clopotului, ori a strigatului din minaret a muezinului; far oamenilor, cautând drumul catre țarm, prin noianul de ape; paza împotriva valurilor de oameni, semețiți prin posade, turnurile s-au sfințit. Turnuri de munte, numai bune pentru predici, donjonuri în istoria eroica a cavalerilor, turnuri de foc sa fie de leac arderilor,

relee, faruri calauzitoare, clopotnițe de bazilici ți catedrale ți câte alte turle care înțeapa cerul au în ele, simultan, eroismul cutezator omenesc, dar ți iubirea lui Dumnezeu, ca o scara pe care, cu virtute ți smerenie putem dobândi sfințenia.

Oltenia de sub Munte, Vâlcea din cuprinsul ei, are nenumarate turnuri în care împletirea eroismului cu sfințenia ne arata omul între imanența trecerii vremelnice ți transcendența, din grija sa pentru nemurire. Turnu este strigat de-o clipa ți veghe continua. Turn ne este ți firea, raspunzatoare de ale sale ți de cele date în paza.

Stânişoara - treptă spre cer

Munții au în tăria lor de piatra, în caznele la care îi supune vremea, ceva sfânt. Credem ca toți muntii noştri nesemețiti sunt munti sfinti. Pe muntele Cozia, după cum ne spun legendele, s-ar gasi chiar altarul dacic la lui Zalmoxis, ca aici ar fi Kogaiononul. Poziția dominantă a muntelui, privind spre ținutul Vâlcea al… lupului, la şerpuirea înțeleaptă a Oltului, pâna catre marea şerpuire dunăreana, ar putea confirma ceea ce este doar sâmbure de adevar. Tot de aici, de unde Bulzul îngenencheat face rugaciune pentru sfințirea eroismelor consumate la Posada, din latura sa răsariteana, se observa Argeşul voievozilor Basarabi, Lotrul rămas din zestrea pastoralului dacic, alaturi de doua Lotrişoare si o Lotrioară precum şi Lovistea, loc închis unor vânători voievodale şi unor târguri scoborâte de sub cer.

De sus, din cununia cerului cu crestetul muntelui sfințit se vede între stânci o stână de monahi întemeiata de calugari ardeleni pribegiți de nevoie, frumos alintată cu mângâiere: Stânişoara. O „stână" în care se pastoreşte credința. O oază ascunsa în mantia de piatra a Coziei, mantie purtata de-a împreuna cu alte doua: manastirea Cozia şi mănastirea Turnu. Prima deschide drumul catre valea Pauşei până-n cuib de Stânişoară, venind dinspre miazazi. Manastirea Turnu se afla pe acelaşi drum fara pulbere, curgător pe Olt cu ctitoria lui Mircea si vecinatate Stânişoarei, frematand impreuna prin acel murmur de cascadă ce se prelinge: pârâu, pentru continuitatea fluida a Turneanului ce le strajuieşte pe amândouă în statornicie

de piatra ce urca spre vârf.

Stânişoara este fericită trecere între lacaşul sfinţit al mănastirilor ce marginesc Oltul şi stâna dacică, unde preoţesc păstorii precreştini, unde încă Zalmoxis se închina soarelui când cerul este senin, sau se roaga sa se sparga negurile ce învaluie adesea Ciuha Mare.

Stânişoara este altitudinea la care a ajuns crestinarea, modă noua care se instaureaza greu, în viteza reologiei, se impune însa durabil ca şi „rugăciunea în piatra" de deasupra.

Stânişoara este o treaptă înspre şi dinspre vârf, un loc de meditaţie pentru a afla de unde venim, încotro ne ducem; un loc unde patima noastră se poate domoli, unde ratacirea nu ne este permisa daca vrem sa atingem înţelepciunea vârfului şi forţa de trăire a Oltului.

Calauziţi-vă paşii în strâmtoare de munte, spre zbaterea albă a cascadei, acolo unde şi muntele a îngenuncheat pentru noi, să ne salaşluim, să meditam, pentru a putea lua în piept încercarea desavârşirii. Încercaţi şi veţi fi mântuiti!

Lotru

Un nume cu „parfum" dacic de sub semnul unei deveniri moderne este greu de semnificat dinspre privirea directă. Cunoaț terea cu înțelegere incompleta l-a condamnat altor sensuri. Obârția izvoarelor acestui hidronim, un râu limpede ți nabadaios, este acelați Parâng din care se naște Gilortul, nu departe de un… Motru. Obârția tuturor acestor nume este considerata dacica de lingvistul I. I. Rusu.

Înțelesul acestui cuvânt, dus înspre hoție, tâlharie, îl consideram ațezat de folosirea lui abuziva ți fara conotația întregului… vorbit. Credem ca reprezinta un anume lup, dintr-un mai larg: ț inut al Lupului, cât ține Motrul, Lotrul ți Gilortul, iar mai nou, întreg ținutul Olteniei de sub Munte cu întreaga ei parte rasariteana vâlceana cu locul ei de loviri: Loviț tea. Vâlcea, purtând ți ea, în sine, pe Vulcus. Înstrainarea sensului poate avea, la origine, multe tentații-capcane, care prin alte deveniri viitoare pot statornici sensul cel nou cultivat, imediat, de-o limba vie, sensibila la abuzurile consumului.

Lupul, duț manul turmelor, a fost ți este un… „hoț" cvasipermanent într-un spațiu în care pastoritul este la el acasa. Dinspre pastoral s-ar fi putut lesne consacra hoția lupului dintr-un habitat prielnic, stapânit în firea celor naturale ți etichetat ca atare. Valea Lotrului, o vale salbateca greu de stapânit a fost, prin destinul țarii, o vale între doua parți de lume: Orientul, cu protectoratul lui politic ți religios de-o parte ți Occidentul, cu regate apostolice ți permanenta lui dorința de-a ne uni cu Roma. O linie de demarcație trasata chiar prin inima noastra punea, fața în fața, patriarhii ortodoxiei creț tine, cu

infailibilul Papa. Pe Valea Lotrului se vor fi consumat multe cârteli fața de abuzul ți arbitrariul la care erau supuți oamenii aceluiați neam aflati de-o parte ți de alta a nedreptului hotar. Consemnam în trecatorile dintre falsele împarații ți multe locuri însângerate, acela Posade eroice ce au marcat. Prin aceasta vale a Lotrului treceau, din totdeauna, cararile de taina cu plaiuri ți lasatori cunoscute doar de lupi ți evident, de cei ce pe nedrept erau considerați hoți, în ocolirea vamuirilor nedrepte, ori fuga de mâna unor legiuiri strâmbe, cum va fi fost în Ardeal consfințirea celor trei națiuni recepte ți doar tolerarea românilor. Acest spațiu de libera haladuire a lupului a ramas pentru românii de pe ambele „maluri" ale istoriei, un spațiu al libertații ți al boicotului legilor nedrepte care despărțeau frații în mod arbitrar. O demonstreaza continuitatea viețuirii firi proprii cum o ilustreaza etnografia ți înca viul obicei al pastoritului cu o vitalitate nețtirbita în Carpații Meridionali cu… ț inutul Lupului inclus. Între Marginimea Sibiului - lipita de munte de presiunea saseasca a Sibiului ți a colonizarilor de pe Valea Mureț ului - Valea Lotrului, Loviț tea ți întreaga Oltenie de sub Munte roirile de sate întregi, vorbesc de trecerea hotarului. Ungurenii, români neaoți, prinți ai munților, emblematice dovezi ale mioriticului ancestral, locuiesc ți azi cu fala Marginimea, dar se arata cu nume de familie cu tot, pe valea Lotrului la Voineasa, Ciunget, Malaia, Pascoaia, Brezoi, ori sub munte pe la Novaci, Baia de Fier, Polovragi, Vaideeni, Babeni, pâna departe peste Olt în Muntenia de sub… munte. Pastoritul în comun a pațunilor alpine, fara piedica granițelor formale, arata greutatea supravegherii unor hotare întretaiate de „vami ale cucului", de potecile de taina ale aprigilor munteni, cu tenacitatea stramoților daci. În atare condiții, toate haiducirile din fața legilor "drepte", pentru

administratorii legiuiți ai puterii formale, dar abuzive ți arbitrare fața de oamenii ce se revoltau, vor fi fost considerate nelegiuiri, iar numele rau faptuitorilor va fi fost acela de lotri (în spusa romanilor, veniți ți ei cu treburi imperiale prin Dacia: latrones!). Locurile consemneaza nume de haiduci în colinde, în legendele de întemeiere a satelor, unele sub semnul interpretarilor multiple. Un colind pomenețte de haiducul Daianu refugiat în prapastioasa vale a Latoriței, la vremea desprimavaratului. Breazu, Ciungu, Pascu, Malai sunt cu toții haiduci fugiți din lumea abuzurilor sa-ți faca alte așezari, de-a împreuna cu toți fugarii de pe moțiile pierdute, ți peste vreme satele înfloritoare îi arata învingatori în fronda lor.

Strângerea darilor într-o regiune greu de constrâns nu era un lucru ușor. Marele iluminist Dimitrie Cantemir, ajuns domn peste o țara românească: Moldova, ne vorbețte în a sa „Descriptio Moldaviae" despre „republicile" Dornei ți Vrancei situate tot cam pe hotare, dar ca în țara în care domnea nu-ți putea impune vrerea, decât cu vorba buna ți fara a exagera impunerea fiscala. Manastirea Cozia, cu drept de-a strânge darile pe Valea Lotrului, lanseaza amenințari, blesteme, afurisenii pentru a determina supușenia ți încasarea drepturilor orânduite prin hrisoave de stapânirile centrale. ți în aceste cazuri toate ieșirile din ordinea stabilita erau tâlharii iar faptuitorii: lotrii. Lotru îți va fi adaugat ți valența nesupunerii, nelegiuirii, în fața ordinii de drept instituite.

Timpul a lucrat pentru noul sens al cuvântului, asociindu-i fapte omenețti concrete, viitoare povețti într-un spațiu mai larg decât Valea Lotrului.

Lotrul de azi este o emblema pentru o „adunare de ape furate" dinspre toate punctele cardinale pentru o amenajare hidroenergetica, unica în România, ba chiar ți

pe planeta. Dar ți de aceasta data „furtul" nu este decât un împrumut vremelnic, deoarece energia electrica se reîntoarce, compensând curgerile de apa împuținate ți care oricum revin, la fel de limpezi, în albii. Lotrul de azi îți daruiețte frumusețea, intimitatea sa, prin toate cele ivite în ț inutul Lupului pentru haladuirea oamenilor: drumuri, stațiuni turistice, amenajari pentru sporturi de iarna, oglinzi de ape, loc de vânatoare ți de preumblare pe creste, toate pentru cei ce vor libertatea de mițcare a… lupului de noua hotare. Voineasa, Puru, Obârția Lotrului, Rânca, Transalpina, Bradițorul, cu peți ți cu apa Râmnicului, Latorița cu caprele ei negre, Dobrunul cu ursul, trofeu cinegetic, ți peste toate, palatul de lumina din subterana Ciungetului pe unde trec țuvoaiele marii alpine ale Vidrei.

Padurile vaii Lotrului au luat drumul țarii pentru binele tuturor. Pastravul, Lostrița, vânatul ales hranesc gusturile restaurantelor de aiurea. Mica, mineral rar, aurul fostei mine de la Valea lui Stan se înstrainau ți ele. Apa din lacul Bradițor, adunata cu truda, firicel cu firicel, din hotarele cele multe ale lupului, ostoiețte setea pâna departe la Râmnic, ba chiar ți mai departe.

Sa credem, în gluma, ca Lotrul este raufacatorul, certat cu Dumnezeul… stapânilor vremelniciț Când te-ai nascut spre a te darui nu credem în vorbele spuse de potrivnici. Generozitatea nu îți merita eticheta strâmb pusa, decât ca diminutiv de alint al celui iubit ți neastâmparat. Lotrul ramâne, dincolo de poveste, de sensul nedescifrat pâna la capat, o firma mondiala a hidroenergeticii românești, un reper vâlcean, sub semnul lupului dacic din stindard, al veșniciei bradului, al apelor cristaline ca ți gândul decantat, adunate din toata Oltenia de sub Munte; al curgerilor lichide ți electrice cu forța lor înmiita pentru viața noastra.

Lupul

Un fior ne cuprinde la bănuiala ca-n hotarele învecinate lupul ar putea fi aproape. Este un fior de teama, un anume respect. Acela datorat unui stapân de noua hotare care îşi stăpâneşte, cu arma potrivită, libertatea de mişcare. În această libertate de mişcare trebuie să fi trait munteanul munţilor noştri pe care medo-persii l-au numit dac, iar hotarelor lui i-au zis Dacie. În respectul si înfiorarea dinspre tenacele lup si-au construit strămoşii stindardul: un cap de lup înfipt într-o lance, cu o flamură de… şarpe. Sub însinuarea serpuită a unui munte înţelept, ecourile dădeau, reverberat, sinistrul ameninţător al urletului de lup şi teama.

Blazonul lupului dacic este unul al muntelui, al „cetăţii" fanion. Unde este mai pregnantă apropierea cetaţii-capitală daca nu între cele trei capitale cunoscute: Sarmizegetuza Regia, Sarmizegetuza Ulpia Traiana şi mai vechea Buridavă, din vecinatatea minelor de sare de la Ocnița vâlceanăț Unui ținut dintre aceste repere un renumit geograf (Ion Simionescu) îi va fi găsit în filonul memoriei populare numele de Ţinutul Lupului.

Colonizarea romană sub simbolul Lupoaicei Capitoline este de fapt o logodna a lupului dacic cu mama adoptiva a lui Romulus şi Remus. În plaiul nostru vâlcean unui lup, lotru al turmelor, noii urmasi, din predestinata asimilare a daco-romanilor-români, latina grai, le-a zis în graiul lor : vâlceni de la vulcus, nu de la nenumăratele vâlcele şi ele colindate de lupi.

Asa ne-a găsit Cronica lui Anonymus care ne pomeneşte de un Farcas, un conducător local de sub semnul lupului, într-o perioada când o țară mare, rotunda, din simțirea aceluiaşi grai avea multe țărişoare sub nenumărați stăpâni de colnice. Aceasta stare va fi încurajat poftele megieşe si hulpave să împlinească drama neunității noastre, ca un blestem nemântuit, ori poate urmarea vreunei trădari neispaşite.

Există şi azi o țară vâlceana, cu țară în ea, cum este Loviştea, dar într-o țară rotunda şi aproape întreagă. Blestemul pare mântuit, dar sunt înca lacrimi pe harta cu contur ciuntit. Plânge Basarabia, Bucovina înstrainata, Timocul, Maramureşul istoric, Balcicul întreabă unde este inima Mariei, regina întregirii de-o clipa. Sa credem ca un lup alb, nevazut le are în paza vorba, duhul adânc stramoşesc si că cele noua hotare le ține împreună, indiferent de vântul risipitor.

În țara lui Vulcus, Lotru, Farcaş graiurile îsi dau mâna ca într-un ecumenism în care simțirile valahe se identifică româneşte, venind dinspre strămoşii de demult.
1993

Nedeie

Sărbatoarea pe care o moştenim din vechime îsi leagă obiceiul de un anume soroc al vieții prezente. Momentul ales pentru nedeie, în vârful muntelui, a fost întotdeauna legat de pastoral. În timpul văratului cu turmele la stânele alpine, când murmurul fluierului şi birjele mioarelor desmierdau orizontul sonor, iar ecourile nesfârsite cu freamătul omenesc în ele, cutreierau vaile racoroase şi gâlgâiau precum izvoarele de cristal slobozite din piatră, din cer se cobora vestea. Muntele se împodobea fericit cu covoarele de smârdar, dând senzația unui foc vegetal, completat de cerul senin topit în azurul gentienelor, pentru ca bulbucii de culoare aurului să completeze cuprinderea tricolora, din care pamântul românesc îşi va fi luat stindardul. Muntele, ca un urias dragon de piatră, cu gurile tuturor lupilor albi ascunse în legende şi mărturia istorica despre vitejia stramoşilor daci, arborează tricolorul şi atunci semnalul nedeii cuprindea pe toți oamenii cu dor de munte şi-i urnea în sus, pe plaiuri, în vecinătatea soarelui.

Nedeia are timpul sortit de cerul prielnic, atunci când zapezile s-au topit, când stânele şi-au aprins tăciunii, când câinii pazesc sub stele nopțile senine ale verii, iar oamenii stau la o întindere de brat de Zalmoxis. Locul ales are apriori vatra. În vremuri, încă necreştinate, altarele erau pe creste si acolo se adunau la soroc oamenii tuturor văilor învecinate, pentru limpezirea cugetului şi combustia păcatelor, în focurile stralucitoare ale nopților, în concurenta giganticului policandru ceresc. Acolo, în

veghea fără somn, garant al nemuririi, stateau la taifas cu stapânii cei mari ai cerului, cu zeii nemuritori. Vâlcenii din dreapta Oltului, pâna catre Olteț, suiau muntele Căpațânii (ciudată Golgota înainte de creştinare!) în locul pe care memoria de azi îl păstreaza: La Nedei, un platou nu prea departat de vârful Nedei. Aici pastorii Vaii Oltețului, ai Lotrului şi păstorii de pe toți muntii învecinati, până departe catre Marginimea Sibiului, sau momârlanii hunedoreni, de-a împreuna cu ungurenii… Olteniei de sub Munte, se bucurau de soare şi se rugau pentru luminarea lor, mulțumind pentru darul vietii. Vâlcenii Loviştei, din stânga Oltului se adunau în miezul veri, de Sfântul Ilie, pe muntele Fața Sfântului Ilie, dintre izvoarele Topologului şi ale năbadaioasei Boia, sa înfrațească anual pe lovişteni cu făgaraşenii si cu argesenii din vecinătate.

Vremurile au potolit urgiile navalirilor, iar creştinarea a coborât zeii în mantiile lor eroice, punându-le chipurile pe murii caselor lui Dumnezeu, aduse, cu altare cu tot, la locurile de preumblare ale oamenilor. Chiar Blândul Păstor s-a pus pantocrator în turla cea mare a bisericii, iar birjele muntelui, adunate în clopotul cel mare, împart timpul între munca şi sărbatoare. Dar munte îşi are, mai departe, stână şi rostul său primordial. Locurile din vârf au fost aduse de la Nedei pe platoul din şesul Polovragilor, cel din munții Făgaraş în mlaca din sesul Titestiului lovistean.

Oltenia de sub Munte, cu inima ei vâlceană este un martor viu şi un povestitor al nedeilor trecute, este un spațiu cuprins de sacralitatea primordială ce îşi cultivă tradiția moştenită, chiar daca primenita în hainele cele noi ale prezentului.

Noiembrie, undeva, pe Lotru

Toamna, aceeași peste tot și totuși alta în fiecare loc, îți arborează culorile, estompându-le treptat, spre cenușiul dinaintea mantiei hibernale. Moda impune schimbarea cu fiecare rasarit de soare și mai ales cu fiecare absența a lui. Aromele livezilor și aurul coborât în mesteceni se însoțesc cu zborul fluturilor de arama, padurea se lumineaza spectral, înlocuind tonalitațile joase cu țiuitul din ce în ce mai viforos, sunet amplificat de fiecare zi adaugata, de fiecare noua bruma. Nicaieri aceasta punte dintre vara și iarna nu se arata mai limpede ca undeva, pe Lotru, deasupra Voinesei.

Sa urcam, așadar, pe pragul dintre anotimpuri într-un donjon, pe culme, sa surprindem momentul noiembrie, la fel în fiecare an, într-o geografie a locurilor, ca o carte deschisa a plaiurilor lotrene. Vom pați pe urmele adunate, amprentate și devenite poteca în sute de ani de atingeri. Cum altfel, pe un drum ce lega, tainic Ardealul, de țara de sub munte a Oltenieiț Verdele întârziat al arinilor, cu recunoscuta-le tenacitate, ramâne pe malul Lotrului în timp ce cararea, cu acest nume, devenita: Carare, pentru voinețarul obițnuit, ne va conduce în scurtatura peste culme la Ciunget, chiar pe cumpana de ape. Linia, unificatoare de orizont între Lotru-frate și Latorița-sora, spre a mângâia acest prelung picior de plai care reprezinta reazemul estic al munților Latoriței, ne mareț te vizibilitatea. Pe spinarea acestei culmi, un drum venit țerpuit dinspre Gura Latoriței, alearga spre întâlnirea de la Curmatura ț tefanu', catre apus, cu nou venita

Transalpina, el revendicându-ți blazonul de vreo suta de ani. Pâna aici urcuțul domol este acompaniat de sutele de mii de volți ale magistralei electrice care pune alaturi, cu legatura noua, țara cu… marginime de țara, de cea a oltenilor ți a marginenilor-ungureni, așezați de partea cealalta a munților. Mantia frunzelor, covor de buna primire, ramâne în fagetul de pe poalele cu otaviri întârziate, luându-le locul sub privirile pâlcurilor de mesteceni arginti, cu pletele de aur vadit împuținate. Pare într-adevar padure de argint, demult intrata în nemurirea poeților ți a pictorilor. Culmea, cu deschidere simultana spre Voineasa ți Ciunget, va fi teleobiectiv ochiului, în limpezimea lui noiembrie, cu țansa sa scrutam pâna departe, circular, plaiul Lotrului dinspre Brezoi, urmând cursul limpede, prelungit cu cel al Latoriței, catre Parângul din care îți au izvoarele.

Ajunți pe culme ne vom îndrepta pații pe drumul amintit, spre soare rasare, spre a-i atinge înaltul în vârful Cirețul, care îți împrumuta numele de la pomul cu frunzele colorate în purpura rasaritului, de undeva dinspre Molivițul Mare, vârf din apropiații munți ai Lotrului, de peste nabadaiosul râu. Am atins înaltulț Este doar o iluzie! Pentru ca *niciodata nu-i sfârșit înaltul spre care porși a inimii faclie*, ne atenționeaza poetul. Ascensiunea, ca o cautare a înalțimii, nu are punct terminus. Ajuns în punctul cel mai de sus, vrei mai mult. Întinzi mâinile sa-ți fie aripi ți vrei chiar sa zbori. Mareția momentului este unica. Ai senzația ca efluviile cerețti te pot ajuta sa înfrângi gravitația. Cu ochii închiți te poți visa, plutind peste lume. Privirea roata, cu ochii deschiți sa cuprinda cercul, nu se mai satura. În rotiri succesive ai senzația ca te înalți ți ca orizontul se comprima ți în el încap din ce în ce

mai multe. Începi sa deslușești formele și sa le dai nume…

Orientându-ne fața spre sud și mângâind relieful, începând cu Masivul Cozia – veritabil turn de comunicații spre Dunare și Ardeal, dar și spre țara Loviștei – îndraznim sa definim lanțul munților Capațânii, dupa numele vârfului, așezat cuminte între spinarea Ursului și țuguiatul Nedei. La picioarele noastre Latorița își are confluența cu Repedea, prinzând în cleștele lor Târnovul Mare, lăsând vederii „piatra" care-i poarta numele și-ți arata semeția înspre canionul Latoriței, scoborând dinspre Petrimanu. Cu țansa unui cer senin se poate observa Negovanul, chiar pe granița de la Curmatura Oltețului, dintre Parâng și Lanțul înalt al Capațânii, ce strajuiește, dinspre sud, Malaia și cele doua lacuri de acumulare: Malaia și Bradițor. Între Latorița și pârâul Rudareasa se cuprinde o parte din satul Ciunget și sediul central al Amenajarii Hidroenergetice Lotru, cu numele de Uzina Electrica „Dorin Pavel". În spatele releului de televiziune din vârful dealului Vânata și al castelului de echilibru (un tor de beton ce se vede din multe locuri!) vom distinge Fratoșteanu, Nopteasa și Balșurile, de pe aceeași culme de observație, vârfurile acestea, închizând bazinul văii cu numele meșteșugului ascuns: rudaria. Partea dinspre nord se închide în planul apropiat cu domoala culme muntoasa a Mânailesei care se interpune vederii marelui lac de acumulare de la Vidra, iar departe, peste lacul ascuns, o turma de vârfuri rotunde, valurește linia dintre cer și pamânt. Între cele reprezentative : Haneț, Cristești, Balindrul, Dobrunul, Voineagul, Sterpul, Pârcalabul, Robul se pot detașa inconfundabil. Nu vom parasi poziția dominanta fara a constata ca de aici se vad

simultan cele trei sate emblematice ale Vaii Lotrului: Voineasa, Ciunget, Malaia, despre care legendele povestesc ca sunt vetre de așezare ale unor haiduci.

Ademeniți de vetrele pastorale vechi, care s-au adaptat vremurilor cu plutarit, exploatari miniere, cu îndeletnicirile moderne ale hidroenergetici și turismului, vom coborî mulțumiți ca am fost pe acoperișul lumii de aproape, ne-am împropriat cu o lume a înălțimii, asemenea olimpienilor, și cu dorința de-a reveni sa recucerim vârfuri noi, din nesfârșirea provocarilor. Sa coborâm domol și sa nu uitam ca toamna este doar trecere, și ca vazduhul prinde miros de gheața și umerii înca de piatra se vor ascunde sub mantii de hermina, poate chiar de… mâine.

Loviştea, frumoasă țară

Puține locuri, meleaguri vâlcene, îşi pot înnobila identitatea cu numele „țară". Pe drept cuvânt culcuşul străjuit de streaşina nordică a munților cei mari ai Făgaraşului are atributul unei mosii inconfundabile. Privirile sudice ale Coziei, ale dealurilor înalte ce mărginesc malul stâng al Oltului, cât şi înălțimile cutelor… Fruntii, ce se roşesc în zorii zilelor, dau temei unui contur de piatră statornica. Rostuirea aceasta de uriaşi, pare o curte maiestoasă, cu porți de intrare şi veghe tocmite spre toate punctele de trecere.

Loc de vânătoare al salbaticiunilor din desimi ca peria, pe gruiuri cu lupi, loc de vânatoare duşmanilor veniți fără voie şi prinsi în vârsele posădarilor, loc de cautari prin ape repezi de munte, pentru rostul baiaşilor si al împodobirilor, pentru nedeile din vârfuri, mai târziu pentru târgul din Mlaca Titestilor, mândra Loviste este vecină, dincolo de cheile nordice ale Oltului, altor locuri de țară, binecuvântate: Marginimea Sibiului şi Țara Făgaraşului. Venind dinspre aceste vetre românesti, cu amprentă pastorala, Oltul întâlneşte, mai jos de Râul Vadului, după confluența cu pârul Uria, Malul Podului. Aici, pe acest „mal", se sprijinea, cu mii de ani în urmă, podul cel vechi pomenit de romani: Pons Vetus. Puntea era veche pe vremea venirii legiunilor romane, dovedind ca exista mai demult, pentru …peținea frumoasei tări. Azi podul, de multe ori renascut, este strajuit de generalul David Praporgescu, semn al stegarilor din vreme, a celor

cu dragonul, cu acvila romana, ori a praporelor, purtate în continua pendulare a oştenilor războinici prin aceste locuri. Bravul general, cazut pe reduta Coților din Făgaraşul de piatră, în razboiul reîntregirii, prin 1916, va fi ramas de piatra în monumentul de la Câineni, sa strajuiasca podul, ca însemn al trecerii şi statorniciei.

Părasim firul Oltului, trecând podul cel vechi, odata cu „calea mare", cu adevarat un drum vechi de țară şi înainte de-a începe urcusul pe malul înalt al râului, să intram în Grebleşti, trecem pe la Colțu` Călii Mari sa ne cuprindem de importanța şi vechimea drumului. Urcusul pe cursul pâraielor repezi ale Boiei ne duce inevitabil în satul cu alintul întreg :Boisoara, poate cândva vreo băişoară de strecurat aurul, una ceva mai mica decât Baiaşul, de la cealaltă intrare în Lovişte, din fața schitului Cornet, ce urcă cu pârâul cu acelaşi nume, printre Cozia si Frunți să faca loc unei posazi în Pripoarele Perişanilor. Dincolo de Greblesti, sat mare cu față ardelenească, nu departe de drumul de fier şi de apă al Oltului, şi moderna sosea europeană, urcând spre Titeşti ca să schimbam cumpana de apa, lasam în urma, sectar, ca într-o nişă secreta Gaujanii, care stau parca ascunşi din calea drumului voievodal. Fața îmbujorată a Boişoarei este realitatea unei amintiri din hrisoavele care o arată capitala de trei zile a unui voievod, aflat cu treburi pe aici. Ramânem cu chipul frumoasei în memorie şi o asociem frumoasei cu părul de aur, tocmai îmbaiata în limpezimea Boiei cu soarele topit în unda de îmbaiere. Nu departe de minunata întânlire cu oamenii şi satul lor vechi, decând lumea, trecem prin platoul Mlăcii, dintre Boişoara si Titesti, unde anual lumea pune de un târg, în continuitatea, se spune, a nedeii, scoborâte din muntele Fața Sfântului Ilie,

ocazionat în miezul verii, chiar de Sfântul Ilie. Aici, anual, în buna rânduială a tradiției, marele târg de mai multe „tări" (Loviște, Făgaraș, Arges) adună pastorii înalțimilor, locuitorii satelor, cu mic cu mare, amatori de curiozități şi foarte mulți gură casca, din ce în ce mai mulți în pas cu banalizarea celor sacre şi înstrăinarea de cele autentice. Anual, o chemare anume aduna fiii acestei țări, din țara cea mare, ca loc de regăsire a identității în pământul naşterii, în apa de botez, sub vârfurile mângâiate de soarele dacic cu nemurirea întreagă.

Are Loviştea, dincolo de zestrea din dota primită de la geologie, acel specific al habitatului cu o față distincta. Aşezările oamenilor sunt rasfirate pe gruiuri, în pripoare, poieni, mlaci, în desimi ca peria, pe cucuie de țurtudane, pe spini de stânci, în podeie, în locuri unde clocotul de colonişti a înființat castre, alteori bordeie, veneticii au încercat înfrățirile cu cei de baştină şi locurile le-au devenit dragi, si le-au numit cu nume de oameni, ori oamenilor le vor fi dat alintul obârsiei. Desi toponimia se arată bogata în diversitatea aşezării în relief, oamenii par modelați pe acelaşi calapod, botezați în aceeaşi apă şi în aceeasi simțire.

Satele înşirate pe Valea Oltului, între Câineni si Brezoi, se aseamăna, pentru ca fiind sate de vale largimea le-a fost condiționată şi îngrădita de albia în creştere si descrestere a bătrânului râu, de drumurile cele mari de asfalt şi fier, iar mai nou, de regularizarea curgerii pentru rostul hidrocentralelor de la Robesti, Cornet, Gura Lotrului. Sate de mosneni Câineni, Robesti, Balota (cu numele cel vechi, Săracineşti!) Călineşti, Proieni, Golotreni au chipul trecătorilor, mereu sincron curgerilor. Peste Olt, pe malul stâng, mai ferite de tumultul drumurilor, mai daruite cu

largime de livezi şi dealuri scunde cu asezare colinară, departe de furia Oltului: Racovița, Blănoi, Gruiul Lupului urca spre linia de culme a Boişoarei, trecând prin Bumbuiesti, iar pe siragul Copăceni, Bradu, Clocotici, Bratoveşti, suind prin livezi ajungi la Titesti, de pe calea mare, nu întâmplător capitala a Loviştei din stânga Oltului. Vorbind despre colonisti, trebuie să remarcam ca Baiaş si Bolovan - cea mai nouă vatra de sat, de prin 1960!- respaira rudareşte, adică stirpea rudarilor cautatori, cândva, ai aurului prin apele repezi, adaptați altor îndeletniciri manufacturiere (fiind lipsiti de pământ şi stabiliți în locurile comune, acceptati de obştile devălmaşe propietare!) si unor slujbe plătite, mai nou, în economia profesionalizata, bazata pe meseri învațate. Cetate la drumul mare, Schitul Cornet, cu primenirea chipului prin 1666 făcută de un ban al Craiovei şi apoi îngrijit de căpitanii de plai ai Loviştei; bisericuța din Proieni care şi-a oferit altarul tainei cununiei cu Doamna Stanca, lui Mihai (1583), viitorul viteaz al unirii; Ostrovul de la Robesti, ca loc de tabăra prinşilor daci robiți, pentru a lua drumul Romei ca ostaşi ai mărețului imperiu şi apoi, peste multă vreme, sa le fie tabara Buzeştilor în drumul lor spre Selimbăr; cetatea Arxavia de la Câineni, ar fi doar câteva repere pe acest drum marcat de istorie.

O poarta speciala de intrare în „țara" Loviştei… argesene, cum se recunoaste depresiunea Titesti-Brezoi, este renumita vale a Băiaşului. Mult sânge nobil trebuie să fi curs pe acest pârâu, în strânsoarea lui dintre Cozia şi creasta masivului Frunți, în pripoarele dintre Perişani si Surdoi, unde o posadă eroica se va fi aratat de mai multe ori în istorie. În ciuda multelor confruntari consemnate aici, una esențială : Posada de la 1330, a marii victoriei

basarabe asupra unui arogant rege pus de Papa pe tronul regatului apostolic al Ungariei, ramâne un mare semn de întrebare, tocmai ca sa ne îmbarbateze mereu, în fiecare loc, sa aparam ceea ce este al nostru. Aici, în susul Baiaşului, în vecinătatea Coziei, simțim prin poarta răsariteana suflul voievodal al Argeşului, altă față frumoasa de țară cu odoare neasemuite. Tot pe aici, prin caile ocolitoare ale masivului, ca un uriaş urs tolănit, prin padurea Groşilor, către însorita față a Radacineştilor, după locul de aşezare al Dângestilor, putem găsi urmele arcaşilor sirieni, din slujba Romei imperiale, a celorlalte legiuni în ocolul lor de evitare a defileului Oltului, în drumul lor spre sanctuarele Daciei ardelene.

Lovistea a fost si este o „țară" în drumul trecerii oamenilor. Au cautat-o voievozii ostoirii pornirilor cinegetice. Au traversat-o, pe calea cea mai scurta, nevoile de pribegie, dinspre curțile domnilor basarabi aflati în dispute seculare. Au traversat-o negustorii şi păstorii transhumanți, alături de mulțime de alte interese. Drumul vechi, bătut de nevoile veacurilor, este turma vie a tuturor trecerilor ale transhumanței. Întrbati-o şi vă va desluşi toate mirările! Întrebați Cozia, Făgaraşul si toate râurile ca niste lacrimi prelinse pe obrazul frumos, limpezi mesageri! Ascultați cântecul, bocetul, colindul, descântecul şi blestemul, toate lovistene! Priviți horele, casele, căciulile, iței, iile, şi tot ceea ce legitimează înca obiceiul şi mestesugul vechi! Veți descoperi o „tară" o lume, o vatra de românism adevarata.

O poveste cu iz de legenda s-ar putea rosti, descifrând toponimia locului. Demult, la vremea creştinării, „Calugarul" dac şi-a plătit vamile „Vameşoaiei", s-a închinat soarelui în „Fața Sfântului Ilie" a coborât apoi

„Scara” cu poveri de lumină şi aur pe frumoasele izvoare ale „Boiei”, ale Băiaşului, râul însângerat de pofte, dar înnobilat de eroism, a binecuvântat întocmirile oamenilor din curțile de piatră, precum Schitul Cornet şi celelalte locuri de închinare, unde a îngenuncheat sfințindu-se cu apa cea mare a râului Olt, nume de altar şi apă vie, apoi creştinat s-a dedat rugăciunilor necontenite sa ne priasca viața şi să ne stea de paza sa nu ne ratacim de firea-ne creştinată şi ea.

Lovistea, mândra Loviste… argeseană, este „țară” vâlceana, peste Olt de Ținutul Lupului. Este tara din salba tărilor puse şirag, pe drumul istoriei, pe calea mare: Arges, Loviste, Făgaraş, Mărginime, Hațeg, Pădureni…, legate enigmatic de posade vechi, punți vechi, dar cu un fel de-a fi, inconfundabil, comun tuturor: crezul neştirbit si rostirea pământului, aceleaşi, de când lumea.

CUPRINS

Prefață 5
Repere vâlcene 9
Prin gradina Olteniei de sub Munte 11
Marturii despre plaiuri hurezene 19
Horezu 25
Hurezi 27
Dragoste rotunda 29
Cântul lutului 30
Chemam acasă, pe … Constantin Brâncoveanu 33
Iubirea de … patrie 34
Costesti, capitala a Olteniei de sub Munte, într-o zi de "Izvorul Tămăduirii" 39
Manăstirea Bistrița – armonia contrastelor 44
Omul de la … Bistrita 48
Temelia si temeiurile Arnotei 50
Trovantii, ne mira si inspira 53
Stejarul de marturie 58
Departările Aproapelui 62
Dumitru Draghicescu, între luciditate si riscul marturisirii de… sine 65
Dumitru Draghicescu, izvorul ascuns 71
„Jurnalul" la … raport! 74
Eroi și eroism… 82
Mircea cel Mare-cel Batrân, cea mai mare personalitate a istoriei orasului Râmnicu Vâlcea 89
Mircea cel Mare, cel Bătrân, eroul de la Rovine (17 Mai 1395, pe … Jiu!) 97
Aniversarea înscaunării lui Mircea cel Mare 111

Strigate din… Cetățuia vâlceană 113
La altar, în ț ara Soarelui 116
31 IANUARIE 2010, PARASTASUL LUI MIRCEA CEL MARE- CEL BATRÂN DE LA COZIA 122
15 Iunie, 2009, sa-l pomenim pe Mihai Eminescu la 120 de ani de la trecerea lui la cele vesnice! 124
Frasinei, sihăstrie vâlceană a Athosului românesc 127
Muereasca – amendarea excepției 132
Omagiul gradinilor- mărul fruct al destinelor 134
Rostul Dragăț anilor 138
Turnu – veghe ț i strigat 142
Stânisoara - trepta spre cer 147
Lotru 149
Lupul 153
Nedeie 155
Noiembrie, undeva, pe Lotru 157
Lovistea, frumoasa tara 161

Mihai SPORIŞ

Născut în 29 iunie 1951 în satul Robeşti, comuna Câineni, judeţul Vâlcea;

Doctor în ştiinţe tehnice-Energetică;

Liderul cercului informal „România: Grădina Maicii Domnului”;

Cercetător, publicist, poet, eseist. A publicat 20 de cărţi, singur şi în colaborare. Este autorul, în colaborare cu fratele Nicolae Sporiş al „Spiritului Civic”, 4 volume, şi cu Petre Cichirdan al volumului de prezentare „Zorlescu” .

ISBN 978-606-8089-17-1